

3995

అల్లుడు స్వతంత్ర

తెలుగు స్వతంత్ర

సంపుటి: 4 సంచిక: 9.

శుక్రవారం, సెప్టెంబరు 29, 1951.

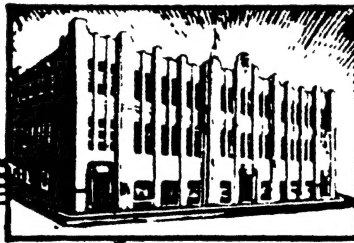
విషయ సూచిక

ముఖచిత్రం: నర్తకి, సినిమా నటి,
శ్రీమతి వైజయంతీమాల

మన బతుకులు (కవిత)-డి. కృష్ణ మారి...	2
సంపాదకీయ వ్యాఖ్య ...	8
ఆంధ్రుల కర్తవ్యం-ఎ. యల్.	
నరసింహారావు ...	5
ఆంధ్ర పూజారుల దయానాక్షిణ్యాలు-	
పి. రామబ్రహ్మం ...	7
ప్రజాపార్టీ భవిష్యత్తు-	
త్రిత్తి జనాద్వనగారు ...	9
స్వామి సతారాస్ గారికి బహిష్కరణ లేఖ-	
"రామ్"-"ప్రసాద్" ...	11

గురి తప్పని కథలు (కథానిక)-	
ఇచ్చాపురపు జగన్నాథరావు ...	14
కాశ్యపమైన కొయ్యకాలు (కథానిక)-	
"వెన్నె" ...	17
తెలివితక్కువ కన్నయ్య (కథానిక)-	
కొమ్మూరి వేణుగోపాలరావు ...	23
ఫలహంసాద ప్రీతి (కథానిక)-	
సత్యనూర్తి ...	25
గిరిశంకర్ ప్రసాద పార్టీ-మునగపాటి	
శేషచలంపి ...	29
చెట్టుకింద పువ్వులు (కథానిక)-	
అప్పివర్ల సుబ్బారావు ...	32
గీతం (కవిత)-చైరాగి	35
కదిలింది కాలాభం (యాత్రకం)-పంపిర్రుడు	
(ఆనువాదం: "అనుకేంద్ర") ...	36
బ్రిటన్‌లో ఎన్నికలు-"అశ్వని" ...	42
నెహ్రూ కలిగించిన ఆకాశభంగం-	
తుర్లపాటి వెంకట కుటుంబరావు ...	45
ఆంధ్రకమ్యూనిస్టుల ఎన్నికల ప్రణాళిక-	
చేరి రామారావు ...	47

(ESTD:

1907)

వడ్డీలు ఇండియాలో ముఖ్యమైన చోటన్నీటిలోను
బాంబాయిలోను ప్రాంతీయ కలవు.

చంపాకేసిన మూలధనము	...	రూ 72,00,000
తెల్లించిన మూలధనము	...	రూ 58,00,000
రిజర్వు ఫండ్	...	రూ 62,00,000

అన్ని విధములయిన బ్యాంక్ వ్యాపారము చేయుచున్నా.

ఎన్. గోపాల ఆర్కుర్, గ్రాటరి.

ఇండియన్ బ్యాంక్ లిడ్.

హెడ్ క్వార్టర్స్ : మదరాసు

మన బతుకులు

డి. కృష్ణకుమారి

మన బతుకుల గతుల్లో
మసిపూసిన- అతుకుల్లో
తారువాని--
పోస్తున్నారు- కంకర
కొట్టి చేస్తున్నారు- చగును చును--
ఇదేనట అనును--
వంకర బింకరగా వడుస్తున్నారు జనం
ట్రాఫిక్ జేంలకు బోర్డు పోల్చుకోం మనం
వార్డ్స్, రన్స్ తిరిగి పోతున్నాయి గమనం--
ఇంతేనా? మన బతుకులు
నోచుకోం నాలుగు మెతుకులు
నోడ్డు కడ్డంగా జేంలర్ బోర్డు
గుడ్డిగా గుడ్డేస్తాం--
అబ్బా! తల పగిలింది!
బోర్డు క్రమయం!
మన బతుక్కి ఆపాయచిహ్నం!
అడుగుడుగున ఫీకొనే
మన చితుల బతుకులు
చిలిమంటల మహర్షులు.
పుష్టిగా బతక లేని ముష్టికలం--
ఒక చేయినా ఒడని జాలరి గాలం
బతక లేక బతుకుతోన్న
మన బతుకులు

స్వతంత్ర

సంపుటి-4
సంచిక-11

సెప్టెంబరు 28, 1951.

ప్రచురణ :
ప్రతి శుక్రవారం

మాటలూ చేతలూ

ఎన్నికల నిర్వహణకు సంబంధించిన ఉద్యోగులందరూ సుదీర్ఘమైన జ్ఞప్తి నొకటి చేస్తూ, మద్రాసు ముఖ్యమంత్రి శ్రీ కమలాస్వామిగారి ఇలా అన్నారు: “నిద్రపండా, లోపరహితంగా ఎన్నికలు జరగాలంటే, ప్రతి ప్రభుత్వోద్యోగి నూటికి నూరుపాళ్లూ సామర్థ్యంతో, నిష్పక్షికంగా నిరర్హత నిరర్హతగా ఉండాలి. ఆ ఉద్యోగి రిటర్నింగ్ ఆఫీసరు, పోలింగు గుమస్తా పోలీసు ఆఫీసరు, లేక కేవలం బులెటైన్, గ్రామశాలచూరీ ఎవరైనా అయితే, అందరూ సమ నిధి నిర్వహణలో నిష్పక్షికంగా ఉండితీరాలి.”

రాష్ట్ర ప్రభుత్వ శాస్త్ర నిర్వాహక శాఖకు ముఖ్యమంత్రి అధినేత. ఎన్నికల నిర్వహణలో నిష్పక్షికత ఎంత ముఖ్యమైనదో ఆయనే అంగీకరిస్తున్నారు. అటువంటప్పుడు కేవలం ప్రసంగాలూ, హెచ్చరికలు, విజ్ఞాపనలు - వీటి వల్లనే కాక, స్వీయవర్తన ద్వారా కూడా ఆయన తన తాబేరాల్లకు మార్గచూపి ఒకరడి పెట్టవలసి ఉంటుంది. అది ఆయన కనీస కర్తవ్యం ముఖ్యమంత్రి యీ ప్రసంగం చేసినది గత మంగళవారం రోజున. అదేరోజు ఉదయం ‘హిందూ’ పత్రికలో ఒక సంపాదక లేఖ ప్రుకటించబడింది. పండిత నెహ్రూ దేశానికిచ్చిన

హామీలను జ్ఞప్తికి తెస్తూ (నిష్పక్షికత, శీలము, వ్యవస్థలు) యిటీవల తమిళ నాడు కాంగ్రెస్ ఎన్నికల కమిటీ తిరుచ్చినాల్లిలో, 15వ రోజున పద్ధతుల్ని ఆ లేఖ విశదీకరించింది. ఓం కథమం ఆ కమిటీ ఒక గృహస్థుని ఇంట్లో సమావేశం అయింది. కానీ, ఆ యింటితో ఏమీ నిమిత్తం లేని మునిసిపాలిటీ యింటిని శుభ్రపరచి, కావలసిన హంగులన్నీ అమర్చింది. కారణం? కమిటీలో ముఖ్యమంత్రి, ఇంకో యిద్దరు రాష్ట్ర మంత్రులూ, ఉన్నారా కాబట్టి. అంతే కాదు: ప్రభుత్వ శాసనానికి విరుద్ధంగా అశోక చక్ర ంకితమైన జాతీయ పతాకం ప్రవారిలో ఎగురవేశారు. పార్టీ కనులకు జాతీయ పతాకం వాడకూడదని ఒక మూల శాసనం ఘోషిస్తుంటే యింకోమూల మంత్రులే అటువంటి చర్యలకు దిగుతున్నారు. ఇక, మంత్రులక్కడ విడిది చేశారు కాబట్టి, అయింటి చుట్టూరా మాత్రమే కాక, చుట్టుపక్కల వీధులన్నీటా పోలీసులు కాదలా ఉన్నారు. ముఖ్యమంత్రి కమలాస్వామి రాజా ప్రభుత్వపు మోటారుకారులో ఆ మీటింగుకి హాజరైనారు. మోటారు మీద జాతీయ పతాకం ఎగిరింది. ఇంత తరంగమూ జరిగిన తరువాత, అదే

ముఖ్యమంత్రి మద్రాసు వచ్చి, ఉద్యోగులంతా నిమగ్నముగా వ్యవహరించవలసిందని ముచ్చటైన ప్రకటన చేశారు.

పైనుండి క్రిందివరకూ పరిస్థితి అంతా యిదే తీరున ఉన్నది. రేపు ఢిల్లీలో కాంగ్రెస్ మహాసభ జరిగిపోయే ప్రదేశాన్ని పండిత నెహ్రూ స్వయంగా తనిఖీ పరిశీలించారనీ, అక్కడ కావలసిన మరమ్మత్తులకూ, కట్టడాలకూ కేంద్ర-పబ్లిక్ వర్క్స్ శాఖ నియోగించ బడిందనీ, తెలుస్తున్నది. ఇక కాంగ్రెస్ పార్టీకి, ప్రభుత్వానికి ఉన్న తేడాను ఎవరు ఎక్కడ ఏలా పాటిస్తున్నట్లు? ఇక ప్రభుత్వ - అధిష్ఠాన వర్గాలవారే యిలా ప్రవర్తిస్తుంటే యికి తక్కిన తాతేదానకు క్రమశిక్షణ, నిమగ్నత త్వం, ఎలా ఆలవడతాయి?

కాంగ్రెస్ లోని కల్మషాన్ని తాకడిగివేసి, దానికొక కొత్త కాంతి, ఉత్తేజం, ఆదర్శం, నేవానిరత, యిలాటి వెన్నో చేకూర్చడానికి నమం కట్టిన పండిత నెహ్రూ చివరకు పెత్తందార్లను, స్వప్రయోజనపరుల కూటాలను మరంత బలవత్తరం చెయ్యడంలోనే శ్రుతి తృప్తి పడేవాడు. ప్రతి రాష్ట్రంలోనూ కాంగ్రెస్ సంస్థ పాలనాయత్తం ఇదివరకున్న వారి చేతుల్లోనే ఇప్పుడూ ఉంది. వాళ్లే ఎన్నికల బుద్ధిబంతులన్నీ చేస్తున్నారు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు ఏకైక వసంతలోనే ఉన్నాయి. అటు కాంగ్రెస్ సంస్థకు కార్యకర్తగా ఉంటూన్న శ్రీకళావారిని పండిత నెహ్రూ తొలగించారు. ఈ తొలగింపులో యిమిడిఉన్న సిద్ధాంతం ఏమిటి? వెనువెంటనే ఆయన మద్రాసు మంత్రివర్గంలో చోటు చేసుకుని కూర్చున్నాడు. ఇటువంటి "నాలుగు

స్తంభాలంట" అట్ల నెహ్రూ సంతృప్తి పడితే పడవచ్చుగాని, అంతమాత్రాన ప్రజలువచ్చి కాంగ్రెసును అనూంతుంగా కొగలించుకోరు. తప్పు చేసిన ముద్దలో పిచ్చుకపై బ్రహ్మస్త్రాగ్రయోగించారు, సరే కాని ఉత్తర ప్రదేశ్ చక్కని మిట్లు యజమానుల వద్దనుండి బాహుటంగా "కాంగ్రెస్ చందా" వసూలు చేస్తున్న శ్రీ గోవింద వల్లభ్ పంత్ మొదలయిన వారి మాటేమిటి? నెహ్రూ పాదా యీ కలాపాన్ని సమ్మతించడం గమనించలేదని.

ఆమధ్య ఏదో సందర్భంలో ప్రపంచగిష్టు, పండిత నెహ్రూ - కమ్యూనిస్టుల వద్దతులనూ, ఆదర్శాలనూ తాను అంగీకరించకపోయినా, వారిలోని శాస్త్రోక్త్యాహాన్నీ, క్రమ శిక్షణనూ, స్వార్థత్యాగాన్నీ, మెచ్చుకోవలసి ఉంటుందని అన్నాడు. మండిదో - చెడ్డదో, కమ్యూనిస్టుల కొక అంశం ఉంది: భవిష్యత్తులో ఒక విశ్వాసం ఉంది. నేటి కాంగ్రెస్ వారికి ఉన్న ఆదర్శం ఏమిటి? చేసికోసం వాళ్లు ఉత్సాహమై, ఉత్తేజమై స్వార్థత్యాగంతో ఏని చెయ్యవలసి ఉంటుంది? నాశ్చింతా నేడు వర్తకం చెయ్యడంలో, పెత్తిట్లు సంపాదించడంలో, ఆశితులకూ, బంధువులకూ ఉద్యోగాలు పెడికి పెట్టడంలో నిమగ్నులై ఉన్నారు. ఉన్నతమైన ఆదర్శాలూ, వాటి ననుసరించిన భవిష్యత్తులో విశ్వాసమూ, యీ రెండూ లేనిదే ఎవరైనా ఉత్సాహమూ, త్యాగ నిరతీ ప్రదర్శించగలుగతారని నెహ్రూ అనుకుని ఉండడు. కాని, తను అటు వంటిది సంభవమని నమ్ముతున్నట్లుగానే ప్రవచించి ప్రవర్తిస్తున్నాడు.

ఆంధ్రుల కర్తవ్యం

ఎ. ఎల్. నరసింహారావు

వైశకబడిపోయిన ఆంధ్రరాష్ట్ర సమస్య స్వామి సీతాగాం ప్రాయోగశేఖరతో తిరిగి ప్రాధాన్యానికి వచ్చింది. ఆంధ్రుల దృష్టి అంతా యీ నాడు యీ సమస్యపై కేంద్రీకరించబడింది. భూప్రయుక్త రాష్ట్ర విభజన తాన్ని కాంగ్రెస్ ఏనాడో అంగీకరించింది. కాని గురదప్పనకాత్తూ కాంగ్రెస్కు తీర్మానాలు చేయడంలో వున్న ఆసక్తి, శ్రద్ధ, పట్టుదల వాటిని ఆచరణలో పెట్టడంలో లేదు. ఎన్నికల ప్రణాళికలో కాంగ్రెస్ అనేక వాదనలు చేసింది. దీనిని ఆచరణలో పెట్టింది కనక రాష్ట్ర విభజనను ఆచరణలో పెట్టడానికి? వోల్టు సంపాదించడానికే అనేక వాదనలు చేయడం, ఎన్నికలు అయిపోగానే, ఏరు దాటింలేకవారే వెళ్ళు తగలేనినట్లు, ఆ వాదనాలను మరిచేపోయి చిత్తం వచ్చినట్లు ప్రపంచం జరుగుతున్నది. లేకపోతే, నిజంగా కాంగ్రెస్కు తీర్మానాలను ఆచరణలో పెట్టాలన్న సంకల్పం వుంటే ఆంధ్రరాష్ట్రం పనిపాను ఏండ్లక్రిందటే వచ్చి వుండేది. మొదటిసారి కాంగ్రెస్ పార్లమెంటుకి రాజీనామాలోకి దిగి మొత్తంపదవును స్వీకరించినప్పుడే ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పడి వుండేది. ఆంధ్రరాష్ట్రం ఆంధ్రులకు సంబంధించిన సమస్య. శిలుగు మంత్రులు యీ విషయంలో పట్టుదల నొసాంచి కృషిచేసి వున్నట్లుంటే ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పడి వుండేది. కాని పదవులమీద వున్న ఆసక్తి రాష్ట్రంమీద లేక పోయింది.

ఆంధ్రరాష్ట్ర ఉద్యమం కాంగ్రెస్కు లంకెవేయబడటం మరో గమనించ వలసిన విషయం. ఆంధ్ర సమాసభ అంటూ ఒకటి ప్రత్యేకంగా ఉన్న యీ నాయకులంతా కాంగ్రెస్ వాడులే కావటంచేత వీరు ఆంధ్ర రాష్ట్ర ఉద్యమానికి న్యాయం చేకూర్చలేక

పోయినారు. అటు కాంగ్రెస్ డిసిప్లిన్ మీద స్వతంత్ర చర్యలకు అడ్డం వస్తున్నది. అందువల్ల యీ ఉద్యమం ఎప్పటికప్పుడు బెబ్బు తింటున్నది. కాంగ్రెస్ కావాలా లేక రాష్ట్రం కావాలా అనేది అసలు సమస్య. ముందు దీనిని నిర్ణయించుకోవాలి. యీనాడు ఆంధ్రరాష్ట్రం ప్రత్యేకంగా ఏర్పడటానికి ఏవిధమైన ఆటంకాలు లేవనీ, ఆంధ్ర, తమిళ, కన్నడ రాష్ట్రాల వారు ఒక అభిప్రాయానికి వస్తే రాష్ట్రం ఏర్పడుస్తామని కేంద్రప్రభుత్వంవారు అంటున్నారు. మద్రాసు శాసనసభలో వీరు ముగ్గురూ ప్రతినిధులే. వీరిలోకల శాసనసభ భూప్రయుక్త రాష్ట్ర విభజన తీర్మానం చేసింది. ఈ తీర్మానాన్ని ఎంతవరకూ ఆచరణలో పెట్టారు? దీని గతి ఏమైనట్లు?

సరిహద్దుల విషయంలో కొన్ని వివాదాలున్నవి. మద్రాసు విషయంలో చేసిన వున్నది. న్యాయంగా మద్రాసునగరం ఏ ఒకరి సొంత సామ్రాజ్యంకాదు. ఆ నగరంయొక్క పాత చరిత్రంతా తిరగవేయడం వృథాకాలయాపన. ఆ నగరం అందరి ఉమ్మడిసామ్రాజ్యం ఆంధ్రులదబ్బు, తమిళులదబ్బు, కన్నడల దబ్బునో ఆ నగరం ఇంతటి ఉన్నతస్థితికి వచ్చింది. ఇప్పుడు ఎవరు ఖర్చుచేసిన దబ్బు వాళ్ళు లీరిగి తీసుకోవడం అనేది సాధ్యమయే పనికాదు. ఆ నగరం ప్రత్యేక రాష్ట్రంగా వుండి కమిషనరు పరిపాలనకులోబడి వుండటం అందరికీ శ్రేయస్కరమైనది. అలా అయితేనే ఆ పట్టణంయొక్క ఔన్నత్యం నిలబడటానికిగాని, ప్రధాన కేంద్రంగా వుండవలసిన కాస్టాపాలిటన్ వారా వగణం నిలబటానికిగాని అవకాశముంటుంది. కాని యీ విషయాన్ని తమిళులు అంగీకరించరు. మద్రాసు వారిదే నంటారు. తమిళులు మద్రాసు వారిదే నంటున్నారు కాబట్టి తెలుగు

ముఖ్యమంత్రి మద్రాసు వచ్చి, ఉద్యోగులంతా నిమృత్తికంగా వ్యవహరించవలసిందని ముచ్చటైన ప్రకటన చేశారు.

పైనుండి క్రిందివరకూ పరిస్థితి అంతా యిదే తీరున ఉన్నది. రేపు ఫిల్మ్ లో కాంగ్రెస్ మహాసభ జరిగిపోయే ప్రదేశాన్ని పండిత నెహ్రూ స్వయంగా చూసి పరిశీలించారనీ అక్కడ కావలసిన మరమ్మత్తులకూ, కట్టడాలకూ కేంద్ర-పబ్లిక్ వర్క్స్ శాఖ నియోగించ బడిందనీ, తెలుస్తున్నది. ఇక కాంగ్రెస్ పార్టీకి, ప్రభుత్వానికి ఉన్న తేడాలు ఎవరు ఎక్కడ సరిగా పాటిస్తున్నట్లు? ఇక ప్రభుత్వ - అధిష్టాన వర్గాలవారే యిలా ప్రవర్తిస్తూంటే యిక తక్కిన తాతేదానకు క్రమశిక్షణ, నిమృత్తి కల్పం, ఎలా అలవడతాయి?

కాంగ్రెస్ లోని కల్మషాన్నింతా కడిగివేసి, దానికొక కొత్త కాంతి ఉత్తేజం, ఆదర్శం, నేవానిరత, యలాటి వెన్నో చేకూర్చడానికి నమం కట్టిన పండిత నెహ్రూ చివరకు పెత్తందార్లను, స్వప్రయోజనపరుల కూటాలను మరంత బలవత్తరం చెయ్యడంలోనే శ్రేష్టత వైతాను. ప్రతి రాష్ట్రంలోనూ కాంగ్రెస్ సంస్థ పాలనాయంత్రం ఇది వరకున్న వారి చేతుల్లోనే ఇప్పుడూ ఉంది. వాళ్లే ఎన్నికల బుద్ధిబంతులన్నీ చేస్తున్నారు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు పరిశ్రమసంఘాలనే ఉన్నాయి. అటు కాంగ్రెస్ సంస్థకు కార్యకర్తగా ఉంటూన్న శ్రీకళావారిని పండిత నెహ్రూ తొలగించారు. ఈ తొలగింపులో యిమిడిఉన్న సిద్ధాంతం ఏమిటి? వెనువెంటనే ఆయన మద్రాసు మంత్రివర్గంలో చోటు చేసుకుని కూర్చున్నారు. ఇటువంటి "నాలుగు

స్తంభాలాట" పట్ల నెహ్రూ సంతృప్తి పడితే పడవచ్చుగాని, అంతమాత్రాన ప్రజలువచ్చి కాంగ్రెసును అనూతంగా కాగలించుకోరు. తప్పుచేసిన ముద్దలో పిచ్చుకపై బ్రహ్మస్త్రాగ్రయోగించారు, సరే కాని ఉత్తర ప్రదేశ్ చక్కెర మిల్లు యజమానుల వద్దనుండి బాహుటంగా "కాంగ్రెస్ చందా" నసూలు చేస్తున్న శ్రీ గోవింద వల్లభ్ పంత్ మొదలయిన వారి మాటేమిటి? నెహ్రూ కూడా యీ కలాపాన్ని సమ్మతించగలనించలేదని.

ఆమధ్య ఏదో సంస్థానంలో ప్రచురిస్తు, పండిత నెహ్రూ - కమ్యూనిస్టుల కథలూనూ, ఆదర్శాలనూ తాను అంగీకరించకపోయినా, పారిలోని కార్యోత్సాహాన్నీ, క్రమ శిక్షణనూ, స్వార్థత్యాగాన్నీ, మెచ్చుకోవలసి ఉంటుందని అన్నాడు. మండిదో - చెడ్డదో, కమ్యూనిస్టుల కొక అవకాశం ఉంది: భవిష్యత్తులో ఒక విశ్వాసా ఉంది. నేటి కాంగ్రెస్ వారికి ఉన్న ఆదర్శం ఏమిటి? చేసికోసం వాళ్లు ఉత్సాహపడాలై, ఉత్తేజపడాలై స్వార్థత్యాగంతో కని చెయ్యవలసి ఉంటుంది? నాశ్చింతా నేను వర్తకం చెయ్యడంలో, స్మిట్లు సూపా దించడంలో, అశితులకూ, బంధువులకూ ఉద్యోగాలు పెడికి పెట్టడంలో నిమగ్నమై ఉన్నాడు. ఉన్నతమైన ఆదర్శాలూ, వాటి ననుసరించిన భవిష్యత్తులో విశ్వాసమూ, యీ రెండూ లేనిదే ఎవరైనా ఉత్సాహమూ, త్యాగ నిరతీ ప్రదర్శించగలుగతారని నెహ్రూ అనుకుని ఉండడు. కాని, తను అటు వంటిది సంభవమని నమ్ముతున్నట్లుగానే ప్రవచించి ప్రవర్తిస్తున్నాడు.

ఆంధ్రుల కర్తవ్యం

ఎ. ఎల్. నరసింహారావు

వైశకబడిపోయిన ఆంధ్రరాష్ట్ర సమస్య స్వామి సీతాగం ప్రాణాపజేతంలా తోచి ప్రాధాన్యానికి వచ్చింది. ఆంధ్రుల దృష్టి అంతా యీ నాడు యీ సమస్యపై కేంద్రీకరించబడింది. భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర విభజన తాన్ని కాంగ్రెస్ ఏనాడో అంగీకరించింది. కాని గురదప్పవకాత్తూ కాంగ్రెస్కు తీర్మానాలు చేయడంలో వున్న ఆసక్తి, శ్రద్ధ, పట్టుదల వాటిని ఆచరణలో పెట్టడంలో లేదు. ఎన్నికల ప్రచారణలో కాంగ్రెస్ అనేక వాగ్దానాలు చేసింది. దీనిని ఆచరణలో పెట్టింది కనక రాష్ట్ర విభజనను ఆచరణలో పెట్టడానికి? మొట్టమొదట సంపాదించడానికే అనేక వాగ్దానాలు చేయడం, ఎన్నికలు అయిపోగానే, ఏరు దాటింలేకపోతే వెళ్ళు తగలేనినట్లు, ఆ వాగ్దానాలను మరిచేపోయి చిత్తం వచ్చినట్లు ప్రపంచదండం జరుగుతున్నది. లేకపోతే, నిజంగా కాంగ్రెస్కు తీర్మానాలను ఆచరణలో పెట్టాలన్న సంకల్పంవుంటే ఆంధ్రరాష్ట్రం పనిచేయ విండల్మైంట్ వచ్చి వుండేది. మొదటిసారి కాంగ్రెస్ పార్లమెంటుకి రాజకీయాలలోకి దిగి మార్గప్రపథాన్ని స్వీకరించినప్పుడే ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పడి వుండేది. ఆంధ్రరాష్ట్రం ఆంధ్రులకు సంబంధించిన సమస్య. శిల్పగు మంత్రులు యీ విషయంలో పట్టుదల వహించి కృషిచేసి వున్నట్లుంటే ఆంధ్రరాష్ట్రం సిద్ధించివుండేది. కాని పడవులనొడ వున్న ఆసక్తి రాష్ట్రంమీద లేక పోయింది.

ఆంధ్రరాష్ట్ర ఉద్యమం కాంగ్రెస్కు లంకవేయబడటం మరో గమనించ వలసిన విషయం. ఆంధ్ర సమాసభ అంటూ ఒకటి ప్రత్యేకంగా ఉన్న యీ నాయకులంతా కాంగ్రెస్ వాడులే కావటంచేత వీరు ఆంధ్ర రాష్ట్ర ఉద్యమానికి న్యాయం చేతుర్పలేక

పోయినారు. అటు కాంగ్రెస్ డిసిప్లిన్ వీరి స్వతంత్ర చర్యలకు అడ్డం వస్తున్నది. అందువల్ల యీ ఉద్యమం ఎప్పటికప్పుడు జెబ్బు తింటున్నది. కాంగ్రెస్ కావాలా లేక రాష్ట్రం కావాలా అనేది అసలు సమస్య. ముందు దీనిని నిర్ణయించుకోవాలి. యీనాడు ఆంధ్రరాష్ట్రం ప్రత్యేకంగా ఏర్పడటానికి వివిధమైన ఆటంకాలు లేవనీ, ఆంధ్ర, తమిళ, కన్నడ రాష్ట్రాల వారు ఒక అభిప్రాయానికి వస్తే రాష్ట్రం ఏర్పరుస్తామని కేంద్రప్రభుత్వంవారు అంటున్నారు. మద్రాసు శాసనసభలో వీరు ముగ్గురూ ప్రతినిధులే. వీరితోకల శాసనసభ భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర విభజన తీర్మానం చేసింది. ఈ తీర్మానాన్ని ఎంతవరకూ ఆచరణలో పెట్టారు? దీని గతి ఏమైనట్లు?

సరిహద్దుల విషయంలో కొన్ని వివాదాలున్నవి. మద్రాసు విషయంలో శ్రీచీ వున్నది. న్యాయంగా మద్రాసునగరం ఏ ఒకరి సొంత సామ్రాజ్యంకాదు. ఆ నగరంయొక్క పాత చరిత్రంతా లొంగవేయడం వృధాకాలయాపన. ఆ నగరం అందరి ఉమ్మడిసామ్రాజ్యం ఆంధ్రులదబ్బు, తమిళులదబ్బు, కన్నడల దబ్బుతో ఆ నగరం ఇంతటి ఉన్నతస్థితికి వచ్చింది. ఇప్పుడు ఎవరు ఖర్చుచేసిన దబ్బు వాళ్ళు తిరిగి తీసుకోవడం అనేది సాధ్యమయే పనికాదు. ఆ నగరం ప్రత్యేక రాష్ట్రంగా వుండి కమిషనరు పరిపాలనకులోబడి వుండటం అందరికీ శ్రేయస్కరమైనది. అలా ఆయితేనే ఆ పట్టణంయొక్క బౌద్ధత్వం నిలబడటానికిగాని, ప్రధాన కేంద్రంగావుండవలసిన కాస్మావాలిటన్ వాతావరణం నిలవటానికిగాని అవకాశముంటుంది. కాని యీ విషయాన్ని తమిళులు అంగీకరించరు. మద్రాసు వారిదే నంటారు. తమిళులు మద్రాసు వారిదే నంటున్నారు కాబట్టి తెలుగు

నాయకులు మద్రాసు మాడే నంటారు. ఉభయముల పాత కవిలె కట్టలు తీస్తారు.

ఇలాంటి వివాదాలే రాయల సేనువారికి ఉన్నవి. పరిహర్షలను నిర్ణయించడంలో కొన్ని చిల్లర చేపలున్నవి. ఈ చేపల నన్నిటిని అవి కాకంగా సేనుకొని కేంద్రప్రభుత్వం, తను చాక్యత వహించడానికి ధైర్యంలేక, మీలో మీరు పరిష్కరించుకోండి అంటున్నది. కాని తన చాక్యత ఏమిటో కేంద్ర ప్రభుత్వం గుర్తించటంలేదు. రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ ల జూరిన్ డిక్షన్ లో వున్న ప్రాంతాలను రాష్ట్రంగా పరిగణించి, వివాదగ్రస్తమైన విషయాలను మధ్యస్థ పరిష్కారానికి పోలేయమంటున్నాడు స్వామి సీతారాం. మద్రాసుమీద చాక్యతను సేనుకొంటే రాష్ట్రం విడదీస్తామంటున్నది కేంద్రప్రభుత్వం. ఆంధ్ర రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ నైఋత్యం సంతృప్తి పుచ్చేందుకు ఆయన కోరిన ప్రకారం తీర్మానించింది. ఇక్కడ వచ్చిన పెద్ద చిక్కెమిటంటే కాంగ్రెస్ కు ఆంధ్ర రాష్ట్రం విడిచి అంకేతేతడం. మూడు రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ సంఘాలు మద్రాసు కావన సభ, చేసిన తీర్మానాన్ని ఆమోదిస్తామన్నాడు కేంద్ర ప్రభుత్వం వారు (నైఋత్యం). మిగిలిన రాష్ట్రాల ప్రజలసంగతి వారికేవదిలేదాం. ఆంధ్ర రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ ఆంధ్రులందరికీ ప్రాతినిధ్యం పోషిస్తుందనే ఆపోహతో రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ సంఘానికి ఆంధ్ర రాష్ట్ర సమన్వయ ముడిపెట్టడం కూడని పని. రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ ఆభిప్రాయం గూఢదామ్రుల ఆభిప్రాయంలా అవుతుంది? అది కాంగ్రెస్ ఆభిప్రాయం కావచ్చు. కాంగ్రెస్ గొడవలతో నిమిత్తం లేని ఆంధ్రులు లక్షలాది వున్నారు. వారి ఆభిప్రాయం పాటించవలసిన బాధ్యత కేంద్ర ప్రభుత్వానికి లేదా? ఆంధ్ర రాష్ట్ర సమన్వయ ఆంధ్ర ప్రజాసేవకు సంబంధించింది. కాని యీ సమన్వయ కాంగ్రెస్ రాజకీయాలు చూపుంది ఆ ముఠా రాజకీయాలతో దీని ముడిచేసి దీనికి కాళ్ళత వాయిదా వేయడం కూడని పని.

ఈ వాడు వివాద గ్రస్తమైన సమన్వయ మధ్యస్థ పరిష్కారానికి వదిలివేయడం సబరైన పని. యీ మధ్యస్థ సంఘంవారు కాంగ్రెస్

రాజకీయాలతో సంబంధం లేనివారు కావాలి. వీరికి నిమిత్తకమైన దృష్టి వుండాలి. అందుకు స్వామి సీతారాంగారు సూచించిన విలోచన భావే పేరు చాలా సుబుగా వుంది. విలోచన భావే, పొట్టు హైకోర్టు జడ్జియం.సి. చాక్లా, ఒక బాంబాయి హైకోర్టు జడ్జి లతో కలిసిన మధ్యస్థ సంఘాన్ని నియమించాలి.

ఎన్నికలు రాబోతున్నవి. ఆంధ్రులు తమ నిజమైన ప్రతినిధులను ఎన్నుకోవలసివున్నది. రాష్ట్రం స్వయం పోషకమై అనేక ప్రాంతాల నిర్బంధాలని అభ్యున్నతికి పోవలసి యున్నది. ఈ ఎన్నికల కోపున రాష్ట్రం ఏప్పడితేనే ఆంధ్రులు తమ నిజమైన ప్రతినిధులను ఎన్నుకోగలుగుతారు. వీరితో ఏప్పడమో కావన సభ ఏప్పమైన ప్రజా ప్రతినిధి సభ అనిపించాలి. స్వామి సీతారాంగారు అట్టేటటు సందేహ లేదని వారు వాదనా వేతారు. ఈలోగా ఆంధ్ర రాష్ట్రం ఏప్పదాలంటున్నారు.

అలా ఏప్పడని పక్షంలో కర్తవ్యం ఏమిటి? ప్రతి ఆంధ్రుడు గ్రూపు రాజకీయాలతో నిమిత్తము లేకుండా జూరదించాలి. రాష్ట్రం ఎన్నికలలోపుగా ఏప్పడకి సేవే కాంగ్రెస్, కృషిక్ మహాన్ ప్రజా పార్టీలవారు తమ పార్టీలను ఏర్పరచేయడం అవసరం. కేవలం ఆంధ్ర రాష్ట్రం ఏప్పడాని అన్న సమన్వయ కృత్తికతంగా ఎన్నికలలో నిలబడాలి. ప్రజలు సమన్వయ వారిని, స్వాగత పులు కావాలిని, గ్రూపు రాజకీయాల వలె లేనివారిని ఎన్నుకోవాలి. ఆంధ్ర రాష్ట్రం నుండి ఎన్నికైన జాన సభ్యులందరూ విజయవాడలో సమావేశమై తామే రాష్ట్ర ప్రభుత్వం గా ప్రకటించాలి. అప్పుడు కేంద్ర ప్రభుత్వానికి హోదయ వాపునుంది. వివాద గ్రస్తమైన సమన్వయ మధ్యస్థ సంఘం పరిష్కారానికి ఎదలడం మొదలైన సమన్వయ తరువాత పరిష్కారం చేసుకోవచ్చు. ఇది సరియైన, ఆచరణీయమైన పద్ధతి.

అంతేకాని ఎన్నికలను బహిష్కరిస్తామని, భారీ పెట్టెలు పంపాలని చేసే నినాదాలు అర్థంలేనివని, ఆచరణీయంకూడా కాదు. ఎన్నికలను బహిష్కరించడం సాధ్యమయే పనికాదు.

అందోళనవల్ల కొందరు వోట్లు పోలుచేయక పోవచ్చు. కాని అభ్యర్థులుగా నిలబడటానికి అనేకమంది స్వార్థపరులు వర్తకాలలోని ముత్యపు చిప్పల మాదిరిగా ముదురు మాస్తున్నారు. ఎన్నికలలో నిలచే అభ్యర్థులుండడం చేత వాళ్లు ఏవో కొన్ని ఓట్లు పోలించు చేయించుకోక మానరు. వారు విజయంపొంది ప్రజా ప్రతినిధులుగా చలామణి అవుతారు. ఇది ఆంధ్రులంతా ఆలోచించవలసిన విషయం. ఈ అంశాన్ని గమనియోగం చేసుకోక పోతే రాష్ట్రం కేవలం అంధకారంలోకి అవుతుంది.

ఈ కార్యక్రమాన్ని ఆచరించేందుకు ఎంతమంది నాయకులు సిద్ధంగావున్నారు. రాష్ట్ర కాంగ్రెసు సంఘం నెహ్రూ కోరిన ప్రకారం తీర్మానించింది. కాని నెహ్రూ రాష్ట్ర నిర్వాహాన్ని వాయిదా వేస్తే ఏమి చేయబోతున్నారు? ప్రకాశం గారి పార్టీ ఏం చేయబోతున్నది? వీరితా రాష్ట్రంకోసం తమ సూచనలు

రాజకీయాలకు స్పష్టత చెప్పడానికి సిద్ధంగా ఉన్నారా? పార్టీ రాజకీయాలతో నిమిత్తం లేకుండా రాష్ట్రంకోసం కృషిచేయడానికి ఏమి సిద్ధంగా ఉన్నారా? వీరికిది పరీక్షా సమయం. ఈ పరీక్షలో వీరికి సున్నా మార్కులు వస్తే అంటే ఏమి యీ పరీక్షకు నిలవలేకపోతే ఆంధ్రులంతా యీ నాయకులకు ఉచిత స్థానాన్ని చూపించాలి. ఆంధ్ర రాష్ట్రమే లక్ష్యంగాగల స్వతంత్రులు బయటపడాలి. స్వామీ సీతారాం గారు తమ బృష్టిని యీ విషయంపై శ్రద్ధాకరస్థానం ఆశిస్తున్నారు. వారు పూనుకొని పై కార్యక్రమాన్ని ఆచరణలో పెట్టడానికి కృషిచేస్తే యీ నాయకులు ఆంధ్ర రాజకీయాలలో ఉన్న కల్మష వాతావరణమంతా పవిత్రమవుతుంది. వారు ఆంధ్రులకు మహత్తరమైన సేవచేసిన వా అవుతారు. దేశానికి సేవన యాగాన్ని చూపించిన గౌరవం లభిస్తుంది.

వస్తున్న ఎన్నికలలో అభ్యర్థుల అర్హతలు

ఆంధ్ర పూజారుల దయాదాక్షిణ్యాలు

పి. రామబ్రహ్మం

కేంద్ర పార్లమెంటుకు, ముగ్గురు స్థాయి ఆసెంబ్లీకి ఎన్నికొనుటకు అర్హతలుగల అభ్యర్థులకు కాంగ్రెసులో స్థానాలు ఎక్కువ. ప్రత్యేక నమోదుచి ఇవ్వాలి. పండిత నెహ్రూ కొన్ని సూచనలు చేశారు. అందులో ఒకటి, కాంగ్రెస్ ప్రదేశ కమిటీలకు ఎక్కి దళాస్తులు పెట్టుకొని కుండా ఉన్న కొంతమంది నిక్కచ్చి ఆయుధ వ్యక్తులను ప్రదేశ కమిటీ వారు ఆహ్వానించి కాంగ్రెసు అభ్యర్థులుగా వుండమని కోరటం. కాంగ్రెసులో ప్రస్తుతం ఉన్న వలతవ్య రాజకీయాలు పుష్కరించుకొని కొంతమంది పెద్దలు సులభంగా ఉన్నమాట నిజమే. అయితే లోగడ నానకు ఎసెంబ్లీ మొబర్లుగా ఉన్న వారిలో చాలామంది, మరికొంతమంది

ప్రస్తుత కాంగ్రెసు వర్గీయులు తిరిగి దళాస్తులు పెట్టారు. ఈ దళాస్తువారుల అగ్రతా వర్గతలను పరీక్షచేసి మోకమాండుకు పట్టు పంపించుటకు ఆంధ్ర ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు కమిటీ జిల్లాలలో పట్టట ప్రాంథించింది. ఈ పరీక్షకులలో ముఖ్యులు ఎంజీఆర్జెడ్డి, గోపాలరెడ్డి, ఆల్లూరి, ఆగూరిల్లా కాంగ్రెసు కమిటీ అధ్యక్షులు. వీరితా ఒకే వర్గమునకు చెందిన వారే సంగతి మనం మరుగునార్చు. ఈ పరీక్ష చేసేవారి అర్హత, లెజిస్లేటివ్ అసెంబ్లీలోను, దిన పత్రికలలోనూ మామమోగాయి. అంటే వీరికి ఉన్న యోగ్యతలుగల వ్యక్తులే తిరిగి మొబర్లుగా ఎన్నికొనడం తారవస్తు మాట. కాబోయే

మొదట ప్రస్తుత కాంగ్రెసు వర్తన చెప్పచేతలనే వుండాలి. ఆంధ్ర రాష్ట్రము సంపాదించుటకు ఎట్టి సత్యాగ్రహం కాని, అజడి గాని య్యమని వీరు హామీ యివ్వాలి. కృష్ణ - పెన్నాకు ప్రాంత్యకు సాయం చేస్తామని వీరు వాదనాం చెయ్యాలి. పులిచిరిల, రామపాదసాగరు ప్రాంత్యకు పాతేస్తామని వీరు ఒప్పుకు తీరాలి. కామరాజు వాదన, భక్తవత్సలంగారు వింతల పెట్టిలే దానికి దాసోహం చేస్తామని నమ్మవలకాలి. ఇంతే కాదు, అటువంటి ఉద్యోగం అయితే గియితే ఆంధ్ర రాష్ట్రం ఎత్తే గిస్తే అప్పుడు ముఖ్య మంత్రిత్వమునకు తమ వోటు ఎవరికిస్తామో ముందుగా పరిశ్రమల చెవిలో హాస్యంగా చెప్పాలి. కులతత్వ వాదాన్ని భూత్తగా మార్చించాలి ఈ కాలంలో అభ్యర్థులు.

అయితే ఓ చిక్కు వచ్చింది. ఈ ప్రస్తుత కాంగ్రెసు వర్గసోత్తకులను ఆశయించి కొన్ని వీరిని భవను చేతను పలుకు బడి చేతను బలపరుస్తున్న, అభ్యర్థులు చాలామంది వున్నారు. వీరిలో వీరికే మరుగు. వాగాలు తెగటం కష్టం. ఒకరి చేతు రిక మెండు చేస్తే, ఇంకొకరికేమి కోపం వచ్చి, ఎక్కడ ఎగురు తిరుగుతాలో అని సోపాలకెడ్డి ప్రభృతులకు భయం పట్టుకుందా? అందుచేత ఇచ్చిందివచ్చింది ఈ సెలక్టర్లకు. వై వారికి చాన్సు నున్న.

మన ప్రజల కాంగ్రెసు కమిటీ అభ్యర్థుడు పార్లమెంటులో బోర్డులో కూడా వున్నాడు కళా వారిని పెట్టిపో సంతవగడ్డి, కామరాజు వాదనలు ఏ చేస్తు లిస్తువ్రాసి పెడిలే జబాబితా నెహ్రూ అంశకరించక తప్పదు. ఆంధ్రలోవున్న సంగతులన్నీ సాకల్యంగా ఆకళింపు చేసికోవడానికి నెహ్రూ పండితునిగీ నీరుబడిలేను. అత పట్టింపు దా లేను. కాబట్టి పశ్యవసానం, అభ్యర్థుల చేస్తు పండివగడ్డి వైరాల చర్య వాటికాల్గలవై ఆధారపడి వుంటాయి.

అల్లూరివారు ఈమధ్య వోటుకొరకు వెళితే కొంతమంది వోటర్లు అనేక చిక్కు ప్రశ్నలు వేసి, ఈసారి కాంగ్రెసుకు వోటివ్వమనిఅంటే, తనకు మంత్రి అయ్యే అవకాశం వున్నదనియు, తనతోబాటు మంత్రి పదవి స్వీకరించే ఇతరుల చేతు విప్పిచెప్పి, అధికారంలో వుంటే కాంగ్రెసువాళ్ళచే మీపనులు చేయించుకోవాలి గాని, ప్రతి :క్షంలోవున్న మొదటచే మీకో పనులు చేయించుకుంటానని వోటర్లకు హెచ్చరిక చేశానని వినిడి. "మీకో ఈ వోటర్లు బాధపడి లిండికి, వర్తకు మొహం వాచాం. ఇది చాలకా మళ్ళీ విన్నట్లు నెత్తికెక్కించు వోవడం? మీరు కోపోనే శం బాంపడుతుం చేమా ప్రయత్నించి చూస్తాం. అంతగా మళ్ళీ యీ పరిస్థితులే తగ్గుచానే చూ ధ్య అని ఓ విడుచు విడ్డి పూరుకుంటాం" అని కొంత మంది వోటర్లు అంటు న్నారు.

వీరి పట్లన్న పాతివాళ్ళంతా మళ్ళీ తగ్గుచా పాతి పరిస్థితుల నానించడానికి విశ్వ ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి కళావారు మళ్ళీ మంత్రిత్వం స్వీకరించి వారి అధికార బలాన్ని వపయోగించి, వోటర్లలో అలజడి తీసుకొనివచ్చే ప్రయత్నం గీవెంగా జరుగు తోంది.

విజ్ఞానైవ ఓటర్లు. వాలో పరిస్థితులు నచ్చ చెప్పే చెప్తు ఈ తాకిడికి తిట్లుకోవాలి. రానున్న ప్రమాదాన్ని ఓటర్లు ధీమాతో ఎదుర్కొని వారివారికై వ్యం నిర్వహిస్తేనే ముందు ముందు వారికి, దేశానికి పుట్టుగులువుంటాయి. అట్లుగాక నెనకటి దారికే వెళ్ళి ఈ కుల తత్వ దారలను, పెట్టుకుదార్లను. భవం సంపాదించి వీరిని ప్రోత్సహిస్తూ తమ స్వలాభాలకు సామ్యు బిజ్జలుకూవున్న వాళ్లు నేలు వర కులకు విలయమైన ఈ ప్రస్తుత కాంగ్రెసు సోగ్రోలను, మన నెత్తిపై పెట్టుకొనే పరిస్థి తులు వనం చెప్పుకుంటే దాని ఫలితాన్ని అనభవింపక పోవ.

ఎక్కడో దూరంగా ఉన్న భవిష్యత్తును మనకనుసకగా చూడడం కంటే వర్తమానాన్ని స్పష్టంగా చూడడం మంచిది—కార్లయిల్.

ప్రజాపార్టీ భవితవ్యం

చిత్తి జనార్దనరావు

నెహ్రూ కాంగ్రెసు అధిష్టాన వర్గానికి అన్ని శేత అయినప్పటినుంచి దేశంలోని రాజకీయ పార్టీలలో ఒక్కసారి పెద్ద పెట్టున దుమారం లేగింది. ముఖ్యంగా కాంగ్రెసు సంస్థనుండి విడిపోయి వేర్వేరు పార్టీలను లేవదీసిన వ్యవస్థల్లో కూడా కొంత చూపు కనబడినట్లు తెలుస్తోంది. వారి ప్రకటనలు మునుఖంగా లేకపోయినప్పటికీ వారి పార్టీ నిలకడను గమనిస్తేనే వ్యవస్థల్లోనే చూపు రాబోతున్నట్లు కనబడుతోంది.

నెహ్రూ ఆధ్వర్యంలో కాగానే సోషలిస్టు నాయకుడు అశోకమేఘతా తన పార్టీని తెలిపాడు. ఎన్నికల్లో కాంగ్రెసుపార్టీ కొంత వరకు బలాన్ని చేపట్టగలదని సోషలిస్టు కూడా చెప్పాడు. కిద్దామి, కృపలానీలు కూడా అనే అభిప్రాయంలో ఇంకొకటి చెప్పారు. ఆ చెప్పడంలో కొంత సలహాను కూడా యిడికించారు. కాంగ్రెసుని చూపుచేసినంతమాత్రాన కాంగ్రెసునే సంస్కరించటం కాజాలను. ముఖ్యంగా రాష్ట్రస్థాయిలో యిరుక్కన్న దుర్బల శక్తుల్ని తొలగించటానికి ప్రయత్నం చేయవలసివుంటుంది.

అదీ నిజమే! అయితే ఆయా రాష్ట్రాల్లోని దుర్బల శక్తుల వలననే యీనాడు కాంగ్రెసు సంస్థ ప్రజల ఆదరాభిమానాలకు పాతమైపోయింది. ఆ పాతం వలననే ప్రజానాయకత్వం మనిషిని నేనాడు కొంచెం కాంగ్రెసు నుండి విడిపోయి ప్రజాపార్టీని స్థాపించు న్నారు. కాంగ్రెసు క్యాబ్రిమోన్లోని జనాదుడుల కంటే కాంగ్రెసులోని దుర్బల శక్తులే ప్రజాపార్టీ నాయకుల వ్యతిరేకత కావడం.

ఇప్పటి ప్రజాపార్టీ నాయకులకు నెహ్రూ కావలసినంత సన్నిహిత సంబంధము కలదు. కిద్దామి కృపలానీలు నెహ్రూ నాయకత్వం కావాలని బాహటంగానే చెబుతున్నారు. ఎన్నికల్లో నిజంగా ప్రజాపార్టీయే గెలిచినట్లు

యితే నెహ్రూనే ప్రధానిగా కోరుకుంటామని కిద్దామి ప్రకటించాడు. అంటే నెహ్రూ పార్టీలకు, ముగాలకు అతీతుడని కిద్దామి

వ్యక్తిగతంగా నెహ్రూ నాయకత్వం పట్ల మోజును కనబరచినంతమాత్రాన తిరిగి ప్రజాపార్టీ కాంగ్రెసులోకలిసిపోతుందని అభిప్రాయ పడటంలో ఆధారంలేదని ప్రకాశం తెలియ చేశాడు. ఏమైనా కాంగ్రెసును ఎన్నికల్లో ఓడించి తమపార్టీ వారి అన్యాయంచేసిన కాంగ్రెసు ఎవరైనా ముఖ్యత బుద్ధిచెప్పాలని కూడా కొంతమంది ప్రజాపార్టీ నాయకులు ప్రకటనలు చేస్తున్నారు. దీనినిబట్టి పార్టీలమధ్య పోటీ కంటే వ్యవస్థలమధ్య తీవ్రమైన పోటీలు వచ్చి తీరుతాయని తెలుస్తోంది. ఆ పోటీలో కాంగ్రెసుకు వ్యతిరేకంగా నిలిచి, ఆహింసా నిధాంతాలకు కట్టుబడిన ప్రతిపక్ష వర్గాలతో విలున్న ప్రజాపార్టీ ప్రజాపార్టీ చేతుల్ని కలపటానికి కూడా సిద్ధంగా వుంది.

కృపలానీ, ప్రకాశం, కిద్దామి, కేలప్పన్, ఘోషలు ఆ ముద్రాచారి కేంద్రాల్లోని అధిపతులు. ప్రజలకు ప్రజాపార్టీనుండి తెలియక పోయినప్పటికీ పార్టీ నాయకులు మాత్రం చింపబడి తులు. అందులోనూ ఎన్నికల ముందు అనేక ముక్కగొడుగు పార్టీలు స్వప్రయోజనాల కోసం లేస్తుండటం సహజమే అన్న అభిప్రాయం ప్రజల్లో నాటుకునివుంది. అటువంటి దుర్భిప్రాయాన్ని పోగొట్టడానికి నాయకులు నడుంకట్టుకుని పత్రికల్లో కథలు పెడుతున్నారు.

దెంగాల్ లో పి. సి. ఘోష కావలసినంత పలుకుబడి వున్నప్పటికీ ఎన్నికల్లో అతే విజయం కలిగే అంకాశం లేనట్లు కనిపిస్తుంది. దానికి కారణం దెంగాల్ లోని రాజకీయ వాతావరణంలో వచ్చిన మార్పు!

అరుణా ఆసఫానీ స్థాపించిన విప్లవ పోష

లిట్టు పార్టీ తీవ్రవాదుల్లో గొప్ప చైతన్యాన్ని కలిగించింది. అది గానండా స్వర్గీయ శరత్ బోసు స్థాపించిన సోషలిస్టు, రిపబ్లికన్ పార్టీ, ఫార్వర్డ్ బ్లాక్ పార్టీ, విప్లవ కమ్యూనిస్టు పార్టీ ఎన్నికల్లో ఏకంగావటానికి సమాధానపడినట్లు కూడా తెలుస్తోంది. ఆ పార్టీల సమైక్యత ప్రజలు ప్రోత్సహిస్తున్నట్లు మొన్న సరిగిన కలకత్తా వుపఎన్నికల్లో శరత్ బోసు సతీమణి గలవటమే గొప్ప నిదర్శన! శ్యామ ప్రసాద్ మీల్స్ పార్టీ, హిందూ సవాసభ, రెండు కలసి ఎన్నికల్లో నిలబడుతున్నాయి. ఏటిలో ఒకటికొకటి పోటీ చెయ్యాలి కాంగ్రెసును ఓడించటానికే సిద్ధంగా వున్నాయని చెప్పటానికి ఆధారాలేవు. ఏమంటే, శ్యామప్రసాద్ పార్టీకి, ఐక్య సోషలిస్టుపార్టీకి మధ్య కావలసినంత వైషమ్యం రక్షణగా వుంది. తూర్పు బెంగాలు కాండిడేట్లు వుంటాన్న ప్రదేశాలన్ని శ్యామప్రసాద్ ముఖర్జీకి అండగా నిలబడగలవని తెలుస్తోంది. కాబట్టి బెంగాల్ లో ప్రజాపార్టీ బలం గొప్పగా చెప్పుకోవానికి అస్కారం లేవటే కనిపిస్తోంది.

ఆంధ్ర జోలో ప్రకాశం మంచి పేరు పొందిన నాయకుడు. ప్రకాశం పేరుమీదనే ఎన్నికల్లో ప్రజాపార్టీకి ఓట్లు పడే అవకాశం వుంది. కాని ప్రకాశం అనుచరుల ఓటిక రద్దీ పోయింది. చాలమంది ఇప్పటికే తప్పు న్నారు. తీరా ఎన్నికల సమయం వచ్చేటప్పటికి ఎంత మంది తప్పుంటాలో తెలియ. జిల్లా ఇద్దరో ముగ్గురో చొప్పున రాష్ట్ర శాసనసభలో (ఒకే వేళ ఆంధ్రరాష్ట్రం యేర్పడిన పక్షంలో) ప్రవేశించడానికి వీలుంటుంది. కేంద్రపార్లమెంటు ప్రజాపార్టీ అభ్యర్థులు ఆంధ్ర నుండి ఎవరూ లేవటే కనబడుతున్నది. ఒకవేళ వున్నప్పటికీ అట్టేసమ్యకం కలగటానికికూడా అవకాశంలేదు. ఆంధ్రలో రంగాపార్టీ యిటు కాంగ్రెసుకూ అటు ప్రజాపార్టీకి ఎదురునిలిచి ఓడించటానికి నిశ్చయించుకున్నట్లు తెలుస్తుంది. ఇక తమిళ ప్రాంతంలోని జస్టిస్ పార్టీ, హెచ్. డి. రాజా రిపబ్లికన్ పార్టీ, కమ్యూనిస్టు పార్టీలు విడి విడిగా తమ అభ్యర్థులను నిలబెట్ట బోతున్నట్లు ప్రకటించాయి. ఇవన్నీ కాంగ్రెసుతోబాటు

ప్రకాశం ప్రజాపార్టీని ఎదిరిస్తాయి. కాబట్టి ఆంధ్రలో గాని, తమిళ ప్రాంతంలోగాని ప్రజా పార్టీ మెజారిటీలో ప్రభుత్వాన్నిగాని సోషలిస్టుల సహాయంగో మిశ్రమ మంత్రివర్గాన్ని గాని స్థాపించడం కలలానియట.

ఉత్తర ప్రదేశ్ లోకూడా అంతే. కిర్పూరు కృపాలాని ఎంత ప్రయత్నించినప్పటికీ ప్రజా పార్టీ మెజారిటీను సాధించలేదు. కాని సోషలిస్టులతో చెయ్యి కలపడంవలన మెజారిటీని సాధించి మిశ్రమ మంత్రివర్గం ఏర్పాటు చేయడానికి అవకాశం ఉంది. దీహాట్ లో ప్రజా పార్టీ, సోషలిస్టులకలసి ప్రభుత్వాన్ని స్థాపించడానికి చాల అవకాశంవున్నట్లు మొన్న చెప్పి పట్నంలో గానప్రకాశ్ నారాయణ చేసిన ప్రకటనలవలన తెలుస్తోంది. బొంబాయి ఆస్సాం గాస్ట్ లో గాస్ట్ గా ప్రజాపార్టీ బలం లేదనే చెప్పారు. ఇక సంస్థాన గాస్ట్ లో ఆడగనవసరంలేదు. ఐక్యప్రదేశ్ లో కాంగ్రెసు ప్రజాపార్టీ పోటీ మధ్య హిందూమహాసభ పైకి రావడానికి వీలుంది.

అసలు తగ్గంలో ప్రజాపార్టీ గురించి అలా చిత్తే ఏమంటే జనాన్ని పొందగలడనే సమ్యకం లేదు. కేంద్ర పార్లమెంటు లో ప్రభుత్వ ప్రతి పక్షంగా వ్యవహరించటానికి కూడా ప్రజాపార్టీకి అవకాశం కనబడటం లేదని రాజకీయ పక్షాన్ని భావిస్తున్నారు. మొన్న సోషలిస్టులతో చేతున్న ఒప్పందం వలన ఒకటి గెండు గాస్ట్ లో మిశ్రమ మంత్రి వర్గాలను స్థాపించగలగాని గాస్తోచ్చి. తక్కిన గాస్ట్ లో మంత్రివర్గం కాక పోవడా ప్రతి పక్షవర్గానికి కూడా అవకాశం ఉందని గట్టిగా గొందరు చెబుతున్నారు. ఎన్నికల తర్వాత బుద్ధి మార్పుంటే ప్రజాపార్టీ కాంగ్రెసుతో కలిసి అన్ని రాష్ట్రాల్లోనూ మిశ్రమ మంత్రి వర్గాలను స్థాపించ వచ్చుననే ఆశ్చర్యాయాన్ని ఇటీవల బాధ్యత వహించ ప్రజాపార్టీ నాయకులు గలవిచ్చారు. ప్రభుత్వ స్థాపనే ప్రజాపార్టీ యొక్క లక్ష్యం అయితే ఆ పార్టీ తప్పకుండా ఎన్నికలు గురించే వుట్టి అధికారం కోసం కలలు కంటున్నదని మాత్రం ఊహారంగా ప్రచారం చెయ్యటం మంచిది.

స్వామీ సీతారామగారికి బహిరంగ లేఖ

పూజ్య స్వామీజీ,

తాము తమ బృందంలో “సత్వర ఆంధ్ర రాష్ట్ర సిద్ధి” కై పూనిన ప్రాయోపనేత దీక్ష విరమణకు మా సంతోషము. అనేక సంవత్సరములనుండి, ఆంధ్రులు కలలుగంటున్న “సంధ్ర రాష్ట్రోపతరణ” కై తాము ప్రతివలనదం ఎంతయు సుపాపము. పెన్ను సమస్యలలో ఆంధ్రులకు జరుగుతున్న అన్యాయాలు, అక్రమాలు ఉపేక్షింప జాలనివి, భరింపజాలనివి.

మనకు స్వాతంత్ర్యము సిద్ధించిన, పిన్నుట తీరగల సామాన్య సమస్యలు ఇంకా తీరలేదు. సామాన్య మానవుని జీవితము కడగండ్ల పాలయినది. ఇన్న తీరకపోగా, మరికొన్ని అవసర సమస్యలు మనలను ఆఠించాయి. వీటంతాగీ కావం, చాలామంది - మన ఆంగ్లానుకుల చిత్తి ప్రవృత్తులు. వీరి ముఖ రాజకీయతత్వాలు; స్వలాభాపేక్షలు; పదవీ వ్యామోహాలు, వాని ఇంకను - మానసికంగానూ, వైతికంగానూ పుట్టుకుంటున్న చేతాయి. ఆంధ్రులకు జరుగుతున్న అనేక అన్యాయాలను అవగా ప్రాప్తము, ఉద్యోగాలు మొదలగు విషయాలలో గురించి మన తెలుగు ఎం. ఎల్. ఏ., ల మంత్రుల ధోరణి చూస్తుంటే - వారి సంకుచిత స్వభావాలు, స్వలాభాపేక్షలు, బాధ్యతానిహితమైన ప్రసంగాలు అనుదినమూ మనలకు కలవరిచెడుతూ, మన సమస్యలన్నీ ఎప్పుడు తీరుతాయో, వారిలో ఎప్పుడు పరివర్తన వస్తుందో అనిపిస్తుంది. ప్రజలచే ఎన్నుకోబడిన వీరింతా ఇటు ప్రజలకు ఏం చేస్తున్నారు? ముఖ రాజకీయాలకోసం, పట్టిట్ల కోసం, వారివారి బంధుశ్రేణికి. స్నేహిత బృందాలకు సహాయం కొరకేనా వీరు ఎం. ఎల్. ఏ. లైంది. మంత్రులైంది? ఎక్కడ చూచినా, ఏమూలచూచినా వారివంత ప్రవర్తనలే కళ్లకు కట్టినట్లుగా గోచరిస్తున్నాయి.

సామాన్య మానవులకు, వీధకు - తినటానికి తిండి, కట్టుకోవడానికి గుడ్డ, ఉండటానికి వసతి

లేక అలాడిపోతుంటే, చాచీ చాలని జీతాలలో రోజ్రిం బవళ్లూ కట్టించినా తృప్తిపడని యజమానుల దౌర్జన్యాలకు, అగ్రహారా గురి అవుతూ తాను సంపాదించిన దానిలో నెలకు ఇరవై కోట్లైనా గడుపుటకు యజమానుల తేకుండా, అమితంగా వెరిగిపోతున్న సమృద్ధి విపరీత ధరలకు గోసాతూ, అన్నివిధాలా మలమలాడిపోతుంటే, దుర్భరపన్నులభారంతో కృంగిపోతుంటే మన నాయకులైన వారంతా ఇవన్నీ చూస్తూ, మేము చేసేదంతా మీ మేలు కోసమేనని నో నాలుగు మాటలు చెబుతూ, విమోచాలగో, విందులగో, కులాపాగా కబడ్డల చెప్పుకుంటూ, అనందిస్తున్నారు. వారి స్వలాభాల కోసం ప్రాకులాడుతున్నారు. ఈ దీన జనుల ఆర్తనాదాలు, కరుడు గట్టిన వారి సంకుచిత వృద్ధులకు ఎలా ఆరమవుతాయి? వీరేనా ప్రజాసేవ, దేశసేవ చేసేది? నిజంగా వీరు ఏం చేస్తున్నారు? ప్రజాసేవ అంటే ఏమిటో, దేశసేవ అంటే ఏమిటో మన నాయకులైన వారందరికీ చాగా తెలుసునా? తెలియకేం? ఉడ్ లాండ్స్, పార్క్ లాండ్స్, పెన్సిర్, బసోటా, అజంతా, ఎవరెస్టు మొదలైన హోటళ్ళలో మకాములు చేయడం, విలాసాలు, వినోదాలు, విందులు గుడవడం. ముఖ రాజకీయ తత్వాలను పెంపొందింప కేయడం, ఇదీ దేశసేవ, ప్రజాసేవగా వీరి నిర్వచనం. లేదా, ఎక్కడకైనా వచ్చినప్పుడు రెండు లెక్కలు ఊకదంపుడుగా దంచటం, స్వలాభపరుల తమ ప్రతిఫలాల కొరకు మాంగామా చేసే టిపార్టీ, డిన్నరు పార్టీలకు హాజరు కావడం ఇట్టివి వారి దృష్టిలో సేవాభావాలు.

సమాజంలో తననో సమానంగా పుట్టిపెరుగుతున్న దీనుల ఆక్రందనలను పరికించి, ఉపారా వెళ్లి, వారు నిజంగా ఎటువంటి అన్యాయాలకు గరి అవుతున్నారో, వారికేమైనా సహి బాధలు సంప్రాప్తించుచున్నారో గమనించి, వ్యక్తిగత ద్వేషాలకు తావీ ఊక నిష్కల్మష హృదయంతో చేతనైన తన కారకక, మానసిక, వాక్ సహ

యం ద్వారా ఆ దీనుల కష్టాలను తొలగించుటకు మహాత్ముని నిర్మాణ కార్యక్రమం కొనసాగించేటట్లు చిక్వతా భావంతో సహకరించేందుకు దీర్ఘకృషి సలపాలి. ఈ విధంగా సాధ్యమైనంతవరకు హృదయ పూర్వకంగా తోడ్పడమనేదే నిజమైన మానవసేవ, దేశసేవ. లోక సేవ అని మన మహా నాయకుల, ముఖల నిర్వచనములు గదా?

ఈనాడు నాయకులుగా చెప్పుకోతగ్గవారు ప్రేరేపిత రెక్కపెట్టేవారు కూడ లభించు తాలో లేవో? ఇప్పటి పరిస్థితులలో ఎవరు దేశ సేవ కొరకని ఎక్కువగా తయారవుతున్నారో తనకు తనటానికి తిండి, కట్టుబానికి గుడ్డ, కొద్ద వస్త్రాలు గలవారే నేడు నాయకులుగా రాగలుగుతున్నారు. వారంతా “సామాన్య సమస్యలను పేంజీర్చుతాం. మానవ సేవ, దేశసేవ మేం చేస్తాం..” అని కంకణాలు కట్టుకొని, త్యాగాలుచేసి, జైళ్ళకు వెళ్లి, నేడు ఎం. ఎల్. ఏ. లుగను, మంత్రులుగను, ప్రజా నాయకులుగను మారి వీరు చేస్తున్న అసభ్య స్వలాభ సేవలనేకదా, నేడు మనం చూస్తున్నది? ఇదేనా మానవసేవ? తోటి సోదరులకు భరింపరాని దుఃఖాన్ని కలుగజేస్తున్న స్వలాభ పరులుగా తయారుకొనడం మన గుర్రవృత్తం.

నిజమైన మానవసేవ, దేశసేవ, చేయగల సత్తా సామాన్య మానవులలో ఎంతో మందిలో వుంది. కొని, వారిని జైనందిన సమస్యలే అగిరి వేస్తున్నాయి. కుటుంబ రక్షణ, పోషణ మొదలగు సమస్యలతోనే, కృంగిపోతున్న వీరంతా దేశంలోనె ఏమిచేయగలరు? తనకు లభించినదానితో తృప్తి పడటం, తన చేతనైతే తోటిసోదరమానవులకు సహాయపడటం, పరమ ధర్మంగా ఎందుతాడు. వాస్తవికత కల ప్రతి సామాన్యుడు అధ్యుడయ మార్గంలో సహజమైన జీవితాన్ని గడపాలని వాంఛించుతాడు. అట్టి సహజ జీవనంలోనే, సత్యము-ధర్మము, నీతి-న్యాయము, జాతి-ప్రేమ అన్న ఇమిడి ఉన్నాయని విదితమే గదా? తన నిత్య సమస్యలనే ఎదుర్కొనబాలని సామాన్యుడు ప్రజా సేవ, దేశసేవ ఎట్లు చేయగలడు? అనేక నైతిక బాధలతో ఏమీ చేయలేక మరుగున పడిపోతు

న్నాడు. వీరి కష్టాలు ఇప్పుడు నాయకులకు ఎట్లా అర్థమవుతాయి? “వీరి సమస్యలు ఎలా తీరుతాయి?” అనే చింతన- నేటి నాయకుల మనకునే వారి హృదయాలలో రవ్వం తై నా ఉండేమా, గుండెలు నీల్చుకుని చూచుకోమనండి? వీరికే వికాలహృదయమనేది ఉంటే, నేటి దుష్టర వాదద్రావిడము గరి ఆవుతున్న వారినందరినీ గూడ్తూ, ఈ విధంగా కళ్లు మూసుకుని ఏమరిస్తారా? వీరిలో నేడు రావలసిన మార్పుమిటి?

నేటి నాయకుల హృదయాలలో జీర్ణించుకుపోయిన సుకుచిత కులభక్తి వదాయి. స్వాగ్రహణము, మాకటిప్రేక్ష్యతో తెలి సహజం చలై పోవాలి. నిజమైన మానవసేవను అర్థం చేసుకుని, ప్రజలకు మనసాగా తనకు చేతనైన సహాయాన్ని చేసేవీరాలి. ఈయారా, పల్లెపల్లె నిర్మాణ కార్యక్రమాన్ని కొనసాగించటానికి కంకణబద్ధులు కావాలి. స్వాగ్ధాన్ని విడనాడి నీతి, న్యాయం కొరకు పాలుపడాలి. గమా జంలో జరుగుతున్న నిర్లక్ష్యమ్యాలను రూపు మాపుటకు ప్రతిస బూనాలి. అక్రమాన్ని పారద్రోలి, సత్యము - ధర్మము నెలకొల్పాలి. ఇవన్నీ మనసారా త్యాగబుద్ధితో చేసేవాళే నిజమైన ప్రజానాయకులు. వాళే పూజనీయులు ఎన్నికలువస్తే తమకు దిగ్విజయం చేపూరునట్లు ప్రజలే హృదయపూర్వకంగా సహాయపడతారు.

కనుక ఓ మహనీశు, సంకుచిత స్వభావాలుగల నాయకుల హృదయాలలోపరివర్తనం తీసుకుని వచ్చేందుకు మీరు దీక్ష బూనండి. నిజమైన ప్రజా సేవకై ప్రతిస బూనండి. అందుకు మీగో పాలు, కొన్ని వేల మంది యువకులు, స్త్రీలు, ఉత్సాహపరులు, మీగో మనసారా సహకరిస్తారు. అప్పుడే సహజమైన ఆంధ్ర రాష్ట్రం దానంతటదీ సిద్ధిస్తుంది. అప్పుడే దాని ఫలితాలను, ఆశయాలను నెరవేర్చులుగుతాము. మనకు లభించే రాష్ట్రంకూడ ఆదర్శప్రాయమై కోర్కను గూరుస్తుంది.

ఆంధ్ర నాయకులు పదవీ వ్యామోహంలో పడి, వారి బాధ్యతలనే పూర్తిగా మరచి పోయారు. నేటి ఆంధ్ర దేశ రాజకీయం ఒక మురిగి గుంట. ఇట్టిపరిస్థితులలో ఆంధ్రరాష్ట్రం

వస్తే ఏం జరుగుతుంది? ఎవరికి లాభం? చిన్న పదవులలో నన్నవారికి పెద్ద పదవులు, సామాన్యధనికుడు గొప్పధనికుడుగాను, లక్షాధికారి ఇంకా కోటిశత్రుడుగాను అవుతారు. సామాన్యకు, బీద కూడ ఇంకా క్షీణ దశలోకి పతనమైపోక తప్పదు. వాళ్ల సమస్యలు మటుమాయమై పోతవి. న్యాయం, శత్రుం, ధర్మం, జరుగుతుందనడం కలలోని వార్తగా రూపొందుతుంది. గుల తత్వాలు తీవ్రంగా విజృంభిస్తాయి. పదవీ వ్యామోహం మరింతగా పెచ్చు పెరిగి పోతుంది. ఇక మూతా రాజకీయాలు ఉండనే ఉన్నాయి. అంతర్యుద్ధం తప్పదు. గాదాంధకారినిో కూడిన సైన్య శుభాను చెలరేగుతుంది. వర్ష వైషమ్యాలు, న్యాయభక్త్యం, వెర్రి తలలు వేయక తప్పదు. బలం గలవానిది, నోరు గలవానిది రాజ్యం అవుతుంది.

ఇంతటి దుర్గంధంనో ఆంధ్ర దేశం కుట్టిపోతుంటే, మీరు ఆంధ్ర రాష్ట్రమో అని, ప్రాయోపకేశమనీ, సత్యాగ్రహమనీ నెహ్రూ ఎంటి నాయకులు సైన్య సమాధానాలు ఇవ్వలేదనీ నిమగ్నం చేస్తూ, ఆంధ్ర రాష్ట్రం కొరింప ఎదుకు ఉద్విగ్భుడుతున్నావో, గ్రాహ్యం కాకుండా వుంది. మన నాయకులలో ఆ నేక సంకుచిత భావాలుగల కుర్లను పెట్టుకొని "వారట్లన్నారు. వీట్లన్నారు." అని కోపపడితే మాత్రం ప్రయోజనం? ఇట్టి అవినీతికరమైన హేయ భావాలుగల వ్యక్తులుండుంటే ఎవరైనా ఏమైనా అంటారు. కనక యమునింటి మాలిన్యమైన ఆంధ్రనాయకుల మనోప్రవృత్తులను పదవీ వ్యామోహాన్ని, స్వభావాక్షేప్తనో కూడిన కులమత వైషమ్యాలు పారడ్రోలి, అంధకారంలో మునిగియున్న వారికందంను జ్ఞానోదయం, వివేకోదయం కలుగేట్లు, వారిని నిర్మల నిష్కల్మష హృదయ వర్తనలుగా, నిజమైన మానవ సేవ దేశసేవ చేయగల సమర్థులుగా మార్చగలిగేటందుకు, కలషితమైన వారి హృదయాలను కల్మషహీనంగా సత్ప్రవర్తకులుగా తయారయేటందుకు ప్రచారంచేయండి. మీలో

పాటు దహించుకుపోయే అమాయక హృదయాలంతా మీరు చేస్తున్న కృషికి తోడ్పడతారు. ఇట్టి నిజమైన పవిత్ర ఆశయాల కొరకు పల్లె పల్లె గ్రామగ్రామంలోను ప్రతి పట్టణంలోనుండి మీరు ఆసించిన సహాయం లభిస్తుంది. మీ మేధాశక్తిని, మీ అవిరళకృషిని ఇట్టి ఆదర్శాల కొరకు ధారపోయండి. అదే మానవసేవ, దేశసేవగా రూపొందుతుంది. ఇదంతా సిద్ధిస్తే, మనకు తప్పక ఆంధ్ర రాష్ట్రం వచ్చిపోతుంది. మన సమస్యలను తేలికగా పరిష్కారం చేసుకోగలుగుతాము. ఆ నిజమైన ఆంధ్ర రాష్ట్రాన్ని కన్నులారా గాంచి ప్రతి ఆంధ్రుడు ధన్యడౌతాడు. అప్పుడు దాని రక్షణకొరకై తన ప్రాణాలనైనా హృదయపూర్వకంగా ధారపోస్తాడు.

ఇటువంటి పవిత్ర ఆశయ సిద్ధికొరకు ప్రాణాలనైనా త్యాగం చేద్దాం. మూఢభ్రమ హృదయాల పరివర్తనం కొరకు, దహించుకుపోయే, అత్యులను బలిదానం చేద్దాం. అప్పటికైనా వారిలో మార్పు కలుగుతుందా? గర్భదరిస్తుడు. ఎన్ని విషయ సమస్యలకునోవునూ, ఆ నేక దుష్ప్రవృత్తులకు హతమై పోతున్నావో, వారి హృదయభూషణ కన్నులారా కాంచేటట్లు చేసి, హృదయం ప్రసిద్ధుతం ఆయేటందుకు కృషి నలుపుదాం. ఇట్టి పరిణామాలు వచ్చేవరకు పోరాటం నలుపుదాం- అని ఎలుగెత్తిచాటండి. మీ పీలుపు వివచనోనే వేలకు చేరు ఉత్సాహం వస్తులైన యువకులు, స్త్రీలు, అభిమానులు మీ వెనకనే వచ్చి, ఏదోటకు వెళ్ళినా, సంపూర్ణ సహాయాన్నిస్తారు. అదే, మన ఆశించే మానవసేవ, దేశసేవ. అదే, మన రాజ్యం. ఇట్టి మహత్తర ఆశయాల కొరకు ఏల్లమా దేవదీధాం... గీటు బూసుదాం... పట్టుదలతో కృషి నలుపుదాం... అదే నిజమైన ఆంధ్ర రాష్ట్రం. అట్టి ఆంధ్రావని? కాశ్వతమైన శ్రేయస్సును చేకూర్చి ధన్యలు కండి.

భవదీయలు,

"రామ్" - "ప్రసాద్"

'ఇది మార్పుదానికి వీలులేని శాసనం' అని ఎవరైనా నాతో అంటే, నాకు అనిపించేది యిది: ఆ అన్నవాడు 'మార్పుదానికి వీలులేని బుద్ధిహీనుడు' - సిద్ధి స్మిత్.

గురి తప్పని శరాలు

ఇచ్చాపురపు బగన్నాథరావు

అల్పాక్షి కేసు ముకుందరావుగారు పాడుం
మనోపల్లె మెరుకుపంపంచి మల్లా ఆలోచ
నలో పడ్డారు. ఆయన దృష్టంతా ఎదురుగా
కొగతాలమీద ఉన్నా, ఆలోచనలన్నీ జరిగిన
విషయాలమీద ఉన్నాయని, మళ్ళమళ్ళ
ఆయన ఆకాశం కేసి ప్రతిఫలింప చేస్తోన్న
చూపులు తెలియచేస్తున్నాయి. చదువుతున్న
శ్రుతికొన్ని పక్కకి నెట్టి, సుదాగా చూస్తూ
ఎదుటి వదిలో సిగరెట్ వెలింపాడు.

అలాగ రెండు నిమిషాలు గడచిపోయాయి.

“కేసు పట్టిన కేసు సోనదానికి వీలేను”
అన్నార ముకుందరావుగారు ఎదురుగా
కూర్చున్న ముత్యాలరావుగారు. ముత్యాలరావు
ఈ కేసులో ఇరుక్కున్న వాళ్ళని కోర్టుకి చేరవేసి,
యథాశక్తి వాళ్ళ బరువలని తగ్గిస్తున్న పల్లె
టూరి పంతులు. ఎదురుగా ముద్దాయి కూర్చుని
వున్నా, ముకుందరావుగారు ఈ మాటలు
ముత్యాలరావుగారు అన్నారు.

“నాకు తెలియదుండే?” అన్నాడు మధ్య
వర్తి. “తమరు కేసుపట్టారు అంటే వాళ్ళు
వికాళపట్టించుంచి తెచ్చుకున్నారు ప్రిడర్ని.
అందుకే కేసు అప్పారావుకి కూడా ఈ కేసు
గెలవక తప్పదనే విషయం చెప్పేశాను.”

ఒక దోపిడీ కేసులో ముద్దాయి, ముకుంద
రావుగారి క్లయింటూ ఆయన అప్పారావు
ఇంక టుంగుంటే బాగుండదని, “తమ పేరు
చెప్తే కమూరు తాలూకాలా హడల్ అంది”
అన్నాడు. నూటికి పది కేసులే గెలుస్తున్నా,
బస్సుపాండులో దిగిన చుట్టం ఆయన ఇంటిని
వెనుక్కువదానికి అధమం గంట తాపత్రయ
పడవలసికన్నా, బంపించిన ఒక పరమపత్యాన్ని
బయట పెట్టినప్పుడు లాగ చూడారు ముకుంద
రావుగారు.

“మీ పేరు గునడలు... అతను అలాగే
అంటాడులే. ఆయనా ఏమో చిన్నవాళ్ళం.
ఇలాగ బ్రతికనిస్తే...”

ముకుందరావుగారు అలంకారాలు చేసి
సంభాషిస్తున్నారు. ఆ బీదగిద్దరూ యథాశక్తి
ఆయనమాట కొదని, ఆయనకి ఆ పల్లెపల్లాల
నున్న గొప్పతనం ఆశోకాచార్యులలో నిరూ
పించి, తిరిగి తమ కేసు విషయం ఆయనచేత
ఎత్తించేరికి నాళ్ళ పితామహులు దిశంట్టారు.
నా సిగరెట్లు కూడా ఆయిపోయింది.

“ఇప్పుడు ఏ ప్రమాదం వచ్చిపడింది”
అన్నార ముకుందరావుగారు, “కేసు మొత్తం
అంతా పాడయ్యే ఒకమాట నువ మాడో
పాడి చెప్పేవాడు.”

అక్కడ ఆరి, ముకుందరావుగారు నత్యాన్ని
మనోపారి నసాధాని కెక్కించారు. వాళ్ళిద్దరూ
తెల్లబోయి చూస్తున్నారు. మూడో పాడి
ఏమిటి చెప్పేవాడో వాళ్ళకి తెలిసి.

“ముద్దాయి గోవిడి జరగడానికి మూడు
కోణాల క్రితమే ముగలయ్య ఇల్లు కొనడానికి
చేరం ఆదాదరి. ఆ సందర్భంలో శ్వరలో
కొంత డబ్బు చేతికి వస్తుందని అన్నాడని,
సదరు పాడి చెప్పేడు. కాని, విషయం మాస్తే,
ఈమధ్య అప్పారావుకి అందవలసిన మొత్తం
అంటే ఇల్లు కొనడానికి ఉపకరించేంత పెద్ద
మొత్తం అతని కందవలసివల్ల నా క్యం లేను.”

అంత ముకుందరావుగారి ప్రత్యేకత ఇలాటి
మాటల ఉచ్చారణలోనే ఉట్టిపడుతుంటుంది.
ఆ కోర్టుపశులకి తమ డబ్బుకి సరియైన ప్రతి
ఫలం ముడుతూన్నట్లునిపించింది మాటలు
నింటుంటే, వాళ్ళేమీ మాటలాడకుండా ఊగు
కున్నారు.

ప్రిడర్ గారు పూర్తిచేశారు. “అందుచేత,

నడరు దోపిడీ ఉద్యోగం ముద్దాయికి ముందే ఉందని, వాది తరపున వాదించడానికి అవకాశం ఉంది."

మళ్ళీ కొంచెం నేపు నిశ్శబ్దంగా గడిచి పోయేక, ముత్యాలరావు "అయితే ఏమిటి చేయాలండి ఇప్పుడు?" అని అడిగాడు.

"నేను పట్టిన కేసు పోవడానికి వీలేను" అన్నాడు ముకుందరావు గారు దృఢంగా.
కౌను.

"ఈ కేసులో సాక్షి నాచాలత్వం వలన చాలా ప్రమాదం జరుగజోగోంది."
కౌను.

"నేను బుజువైతే మాకు సంవత్సరాలకు తక్కువ శిక్ష పడను."

అప్పారావు తృప్తి పడ్డాడు.

"అంగుచేత దీనికి ఉపాయం ఆలోచించాలి" అంతా ఏకభవించారు.

"ఏం చెయ్యమంటారో కమరే ఆలోచించండి" అన్నాడు ముత్యాలరావు.

"తమరెలా చెప్తే అలా చేస్తాం" అన్నాడు అప్పారావు.

ముకుందరావు గారు గాంభీర్యం వహించారు. కేసు పట్టుకుచ్చి కేరీల్ మీద పెట్టిన కాఫీ కూడా ఆయన గుర్తించలేదు. ఆలోచనా తరంగాలయిన ముఖంలో ప్రస్ఫుటమౌతున్నాయని నిమిషాలు నిశ్శబ్దంగా గడుస్తున్నాయి. ఆయన పచారుచేస్తున్నారని అవసరమవడంకోసం ఆకాశం లోంచి దిగి ఆప్పుడకోసంలాగ మాడేళ్ల పైలు జీవితాన్ని తలమీదని వణకుతూన్న అప్పారావు ఆయన కేసి ఆకతో ఎదుగు చూస్తున్నాడు.

ఇంకలో హటాత్తుగా ముకుందరావు గారి ముఖాన శాంతిశీఖలు కనిపించి మిగిలినవాళ్ళ ముఖాలలో ప్రతి ఫలించాయి. ఆయన కాఫీని ఒక్కగుక్కలో మింగేసి, పాడుం పట్టు లోపలికి పంపి కుర్చీలో కూర్చున్నారు.

"సామి, దాన, భేద, దండోపాదాలు అన్నారు పెద్దలు" అంతా ఒప్పుకున్నారు.

"వచ్చే నష్టాన్ని వీలైనంత తగ్గించుకోవడం బుద్ధిమంతుల లక్షణం."

అక్కడ అంతా బుద్ధిమంతులే.

"మనం ఇప్పుడు మురళీగారిని పట్టుకో

వారి, అయినద్యారా మేజిస్ట్రేటుగారికి ఓ అయిదుపందలు ముట్టజెప్పి, శిక్ష ఒకటి రెండు మాసాలు పడేలాగ చూసుకోవాలి."

నిశ్శబ్దం.

"ఇంతకుమించి హరిహరాదులు వచ్చినా ఏమీ చెయ్యకేరు."

హరిహరాదులు కనిపించిన అప్పారావు ముత్యాలరావు కేసి చూశాడు.

"తను ఉద్యోగ ప్రకారం కాని వ్వండి" అన్నారు. అయిదుపందలూ తక్షణం తెచ్చి ఇవ్వడానికి వత్తుకుని వాళ్లు వెళ్ళిపోయారు.

కథ ఇంతవాకా జరిగేవాకా నేను కంటి సాక్ష్యమే. తరువాత జరిగిన సంగతంతా కేసు ద్వారా తెలుసుకున్నాను. ఈ చూడగానే మేజిస్ట్రేటుగారి గుమాస్తా. ఇచ్చి పుచ్చుకోవాడల్లాగా, ఇతర రహస్య వ్యవహారాల్లాగా ఆయనకి రాదార్ లంటివాడు. కానీ, నాలుగు నెలల క్రితం ఆయనకి, ముకుందరావు గారికి బెదిసింది. అంతే, ఒక కేసులో ముకుందరావు గారు ఓడిపోవడానికి అతను కారణం అయ్యాడు. అంచేత, ముకుందరావు గారికి లంచాలన్నా, మురళీ అన్నా అసహ్యం పుట్టి పెరిగింది. అయితే, ఈ సంగతి మురళీకి తెలియదు. ఎంచేతనంటే, మురళీ వాస్తవంగా ఆ కేసులో ఏమీ దగా చెయ్యక పోవడమే కాక, అతనికి మురళీ ముకుందరావు గారంటే కొంచెం గౌరవం కూడా ఉంది.

ఇదంతా ఎదుకు చెప్పానంటే, నడరు ముకుందరావు గారు ఈ ఇవ్వడం వ్యవహారమంతా స్వయంగా కాకుండా మురళీకి సన్నిహితుడైన ఇంకొకడి ద్వారా నిడిపించడం, కేవలం ఆత్మ గౌరవంవల్ల కాదని.

ఎలాంటి కేసే అయిదుపందలూ మేజిస్ట్రేట్ గారికి అందాయి. కేసు వాయిదాగోజు వచ్చేసింది. పాయంత్రం నాలుగైంది. ముకుందరావు గారు ఇంటికి వచ్చారు. వెనుక అప్పారావు, ముత్యాలరావు ఉన్నారు. వాళ్లు పుస్తకాలు పట్టుకున్నారని అయినది.

ఇంట్లో ఆడుగు పెడుతూనే, "నేను చెప్పలేదుటోయ్? వాళ్ళ వేలు ఈ పోయింటు పట్టుకుని ఓహోపు హోపుదామని చూశాడు. కానీ...

మత్స్య యాత్రగా? ధనుర్మాసానికి చెప్పాను. అసలు మూడు సంవత్సరాల క్రితం... నాలుగు నెలలు! దిగింది. అందులో డబ్బు మహాత్యం తోపాటేదనుకో." అయిన నానాభాధా పడు తున్నాడు తన గొప్పతనం నిరూపించడానికి. వాల్మీకీయూ ఏడవారలో నవ్వారలో ఎరగక అయిన పాటకి తాళం వేస్తున్నారు చాలావరకు మూగగానే.

ఏది ఎలాగ ఉన్నా, అప్పారావు కైలుకి వెళ్ళాడు. నేను తరవాత ట్రాన్స్‌ఫర్ అయి ఈ ఊరు వచ్చేశాను.

కొంతకాలం తరవాత ముగిసి కూడా ఇక్కడికి బదిలీచేయారు. కొన్ని ప్రత్యేక పరిస్థితుల్లో మేమిద్దరమూ ఒకరినొకరు సుత్తింమకుని విశ్రుతమయ్యారు.

బాగా పరిచయమయ్యాక ఏదో మాటల సంధర్భంలో మురళి అన్నాడు: "పల్లెడ్లు చాలా విచిత్రమైనవాళ్ళంటారు. తన క్లియరింగ్ కిళ్ళ తప్పించుకునేవాళ్ళూ ఉన్నారు. కావాలని క్షి వేయించేవాళ్ళూ ఉన్నారు."

"ఏమిటది?" అని అడిగాను కొంచెం అశ్చర్యంగా వివరించి.

"ఒకసారి ఒక కేసులో చాలా అన్యాయం చేశాడే. విరువందలవస్తున్నాయని మేజిస్ట్రేట్ నాకు నాలుగునెలల క్రితం వేయించానో అయ్యే కుడికి."

ఈ మధ్య తొలిసారి కబులవల్ల కాబోలు మురళికి కొంచెం మనసు మారింది.

"అసలు జరిగిన దేమిటంటే ఒక ప్లడర్ గారు—రహస్యం ఎండుకు, ఆ ఊళ్ళో ఉండే

ముకుందరావుగారి దగ్గర! ఒక కేసు వచ్చింది. ఒక దోపిడీ! కారకుడని, ఒక అయ్యకుడిని కోర్టులో నిలబెట్టారు. వాడు అయ్యని ప్లడర్ గా పెట్టుకున్నాడు. కేసుకా చక్కగా నడిపించాడాయన, అలవాటు ప్రకారం పాడు చెయ్యకుండా.

"కానీ, ఇది గెండు గోబాల్లో బడ్డిమెంటు చెప్తారనగా, ముకుందరావుగారు ఒక మధ్యవర్తి ద్వారా అయ్యనువందల మీపాతులు పంపించి, ఆ ముద్దాయికి మూడు నెలలు క్రితం వేయించ మన్నాని.

మేజిస్ట్రేట్ గూర్తే ముద్దాయి నిర్దోషి అని నిర్ణయం చేసుకున్నాడు. కానీ అయ్యను నందలు వసుకోలేక ముద్దాయి నాలుగు నెలలు క్రితం వేశాడు.

"ముకుందరావుగారి ఉద్దేశం మాత్రం నేటికీ బోధపడలేదు. ఎంత విచిత్రమో చూశావా?"

నా అశ్చర్యం వ్యక్తం చేస్తూ, ఆ ముద్దాయి కేసు అని పరిచాడాను. అప్పారావే!

"ఇంతకా చాలా సహస్యం మహా!" అన్నాడు మురళి మళ్ళీ.

అసలు సంబంధం ఏమిటి అవుతున్నాని. కానీ, మురళి సహస్యాంతి చేశాడనం ఇద్దరంకీ ఊరకున్నాను.

నేటికీ కూడా నేనీ రహస్యంకో బాధపడు తున్నాను. అప్పారావు ఏడవలఅయి లేలిక పడ్డాడు. ముకుందరావుగారానాడే లేలిక పడ్డారు. మురళి తన కేసు నాతో చెప్పకుని లేలికపడ్డాడు. ఎటొచ్చి, ఈ రహస్యభారంతో నేనే క్రుంగుతున్నాను బోకంకోసం.

ప్రజాదీపితం ఒకసారి పూర్తిగా కల్మషం అయిననాడు, యిక చట్టాల ద్వారా, శాసనాల ద్వారా—ఆర్థిక హక్కులు, పౌరహక్కులు, స్వేచ్ఛ—వీటిని సంరక్షించ బూసడం వృథా ప్రయోస అవుతుంది. ఏదయినా ఫలవృక్షానికి చీడ పడితే, ఆ చీడపురుగుల్ని బహిష్కరిస్తూ నోటీసులు వ్రాసి చెట్టుకి అంటిస్తే ప్రయోజనం ఏముంటుంది?—హూరెవ్ మాన్.

శాసనాలన్నవి సాలెగూడుల వంటివి. నిరుపేదలూ, నిర్భాగ్యులూ అందులో యిరుక్కుని సరిస్తారు. ధనికులూ బలవంతులూ వాటిలోంచి కూరి బయటపడతారు—ఎనాకార్నిస్,

శాశ్వతమైన క్రొయ్యకాలు

(కథానిక)

“ఏరా! నచ్చిందా?”

“నిమిలే?” పెద్ద మాపులకు వెళ్ళిచ్చిన కామేశ్వరరావు కొటు విప్పి వంకకు తగిలిస్తూ, అర్థ యాక్రంగా అన్నాడు వెనుక నుంచున్న తల్లిని ముందున్న అద్దంలో చూరగా చూసి,

“మా కొడలురా?” అప్పుడే బంధుత్వాన్ని కలిపేసింది తెలివైన కాంతమ్మ కొడుకు అంగీకారానికి ప్రోత్సహిస్తున్నా.

“నాకు భార్య కాకుండానే నీకు కొడలెలా అవుతుందే అమ్మా?” పైకాలజీ ఆనయ్యలో మొదటివాడుగా వ్యూహమున కామేశ్వరరావు తన అయిదాన్ని అంత మృదువుగా తన మీద గంపెదాశ పెట్టుకున్న తల్లి తెలియజేసాడంటే ఆశ్చర్యపడవలసిందేమీ లేదు.

“ఒకేయ్! అప్పుడే పెళ్ళాన్ని వెనకేసుకు వస్తున్నా వేమిరా? అంగుకే కామోసుంటావ్; కొడల్లు తెచ్చుకోటం అంటే కొడుకును పోగొట్టుకోవడమని.” కొడుకు ఆభిప్రాయం పక్కదారి న పడుతుండేమానని అనుమానించిన కాంతమ్మ గుభావణను తన దాగ్లోకి లాక్కుంది. తల్లి చాకచక్యంలో తెలివిగా చూట్టాడుతుందని కామేశ్వరరావుకు తెలిసినా మరే యితర అసాధ్యంగా చూట్టాడుతుందని అనుకోలేదు.

“ననేలేవే! నీకు ఇష్టంగాని కొడలు నాకు భార్య కాతేనులే అమ్మా” తల్లి నీయమస్తున్న అర్థాన్ని బోల్తా కొట్టించాడు కొడుకు.

“అజేం మాటలేరా కామూ! మీరిద్దరూ చిలకా గోనుచంకల్లా మనిషులు కిలిసి సుఖంగా వుంటే మాకదే చాలు. మేమిద్దరిం యితర తిరి కృష్ణా రామా అనుకుంటూ, వోహాల కూర్చుని కాలక్షేపం చేస్తాం. మునా యీ జన్మ కంటే చాలు. ఎచ్చే నెలదాటితే అగ్నాలు లేవు. మూట్లూ గీట్లూ కుట్టించాలి గామోసు, మీ నాన్న గారు రాగానే దబ్బు అడిగి తీసుకో.”

“ఎంగుకే యిప్పుడు అవన్నీను.”

“ఇప్పుడు గాకపోతే మరెప్పుడురా? ఆ అన్నట్టు పట్టు చీరలుకూడా లేవాలి”.

తల్లి మాటల్లో తన్ను పెట్టి కూతురుకు పెట్టబోయే పట్టు చీరలరాకా నెట్టుకుపోయే సరికి, లాక్యపు సంభాషణలో వోడిపోయిన కామేశ్వరరావుకు, లం యూని వర్సిటీలో నేర్చుకోలేనిదేవో అమ్మయింటి ప్రహరీ గోడల మధ్యనే నేర్చుకున్నట్లుపించింది. తన అయిదాన్ని అంగీకారంగా చూరుస్తున్న తల్లి ధోరణికి జానగా అయిన కామోకు కట్టే విరిచినట్టు చెప్పక తప్పలేదు.

“అదికాదే అమ్మా! ఆ పిల్ల నాకు నచ్చలేదే.”

“నీత్నాలు నచ్చక, నత్తగల్లు నచ్చుతాయిరా పిచ్చినా తండ్రి.” వ్యంగ్య ధోరణిలో వెనక్కురిగిన కొడుకును గమనించి చురుగ్గా అంది కాంతమ్మ.

“ఆ పిల్లకు....”

“ఛీ! అలా అనకు ఎవరన్నా వింటే నవ్వి పోగలరు. అయినా మన కిష్టమయి చేసుకునే యుండు అలా లేచికి వెతకటం మనకే చెల్లికడరా?”

ఇతరకీ కామేశ్వరరావు కళ్ళకు అలా కనిపించింది లక్ష్యధికారి జానకయ్యగారి ఎక్తైక పుత్రిక జానకి.

జానకయ్యగారు తన కూతురిని సీతారామయ్యగారి కొడుక్కు యిస్తాననడం ఆతని పది ఎకరాల లోపుగావున్న ఆస్తిపాస్తులను చూసి కాదు. ఏదో కామేశ్వరరావు బాగా చదువుకున్నవాడనీ, తెలివితలవాడనీ, పైగా పదిమందిలో అవుననిపించుకున్న బుద్ధిమంతుడనీ, ఎంక మర్యాదలు కలవాడనీ యివ్వడం, ఏమైనా యీ విషయంలో జానకయ్య

“వనశ్రీ”

గారు పుదారత్నంతో కూడిన విశాలశ్యాన్ని, విశేషాన్ని ప్రదర్శించారనక తప్పదు. కామేశ్వరరావుకు అనపాజంగా కనిపించిన ఆ పుదారత్నమే అతని అనుమానానికి కారణం కావచ్చు.

ప్రతి చిన్న విషయాన్ని వాస్తవికదృష్టితో పరిశీలించే స్వభావం అతనికి మొదటినుంచీ. ప్రతి సంఘటనకూ తనకు నోచిన కారణాలను ఆపాదించి, స్వేచ్ఛమైన పుణ్యేశ్వరాలను సిద్ధాంతీకరించువాడేవాడు. కాశీలో పుస్తకాల్లో చదివిన మనస్తత్వ శాస్త్ర విజ్ఞానంతో తన తండ్రి పరిణామాలను, మనుషులను, సంఘటనలను కొలిచి, తూచి పరిపోల్చుకునేవాడు.

అతను మూటాడుతుంటే ఒక్కోసారి మనస్తత్వ శాస్త్రంతో కూడిన అతని ధోరణి ఎదటి వాళ్ళను ఎక్కడికో తీసుకుపోయినట్లువుండేది. చాలమందికి అర్థంకూడా అయ్యే కాదేమో.

ఫలానా జానకయ్యగారి కూతురిని తన కిప్తారని అమ్మ చెప్పిన దగ్గర్నుంచీ, కామేశ్వరరావుకు ఆ అమ్మనూపాయిల ఆస్తిలోనో, ఆ పిల్లలోనో ఏదో వుండి వుండాలనే అనుమానం పట్టి పడిస్తూంది. తనాద్యంగా యింట్లో ఎవరికీ చెప్పకుండా వోలోజున జానకయ్యగారి పూరు వెళ్ళిచిన కామ, తన అనుమానాలను మామగారి దృఢపర్చకల విశేషాలను తెలుసుకోలేకపోయానా, కతాజుగా ఆనోటా ఆనోటా కొంత వివరణపోలేదు. అడిగే వాడువుంటే విదో వోకటి చెప్పేవాడు వుండక పోదుగా మరి!

పెళ్ళి మాపులకు వెళ్ళిన కామేశ్వరరావు మనసులో అది మెదుల్తూనేవుంది. జానకయ్యగారి పెద్ద బంగళా, చిన్నకొరూ, కుషన్ కుప్పలు, చాకర్లు, హోదాకర్తగ్గ అతిథి మర్యాదలు, అన్నిటినీ మించివున్న ఆనాటి అల్ప హార విందు; పెళ్ళి మాపులకు వెళ్ళిన కామ, కామ తండ్రితో పాటు పెద్దలనందరినీ సంతృప్తితో కూడిన ఆశ్చర్యంలో ముంచివేశారు. తనకు తెలియకుండానే మగ పెళ్ళివస్తా వుండి కూడా చిన్న వాళ్ళుగా మరి చిన్నవాళ్ళుగా కుంతుకు పోయారు.

సీతారామయ్యగారు కొడుకును ఆశించే కాలంలోనే కొన్ని మదలపార్లు మగర్వంగా

మానుకున్నాడంటే అతిశయోక్తి యేమీలేదు.

కొడుక్కు రాబోతున్న విశ్వశ్యాన్ని తలుచుకుంటూన్న తండ్రి మనసు వీలైనంత త్వరలో “అవును” అనుకొని బయట పడాలని ఆరాట పడింది.

తాము కూర్చున్న గదిలోకి పిల్లను తీసుకు వాకుండా, అంతకుముందే ఏర్పాటుచేసినగదిలో తక్కువ అవ్వనిచదంగోనే కామేశ్వరరావులో ఉందాకా ఆశ్చర్యం అదేగన పడిపోయిన అనుమానం వచ్చి మెదిలింది.

మొస్తాయిలోవున్న జానకిని చూసి ముగ్ధుడై పోయాడు కామేశ్వరరావు. మృదయంలోని రసికత్వపు తాటాకు తలుపులు తెరవబడినై. గాఢనిద్ర పోతున్న సౌందర్య పిపాస మేలుకుని నవ్వు విసురుతుంది. తుమ్మెదవారల్లా ఆ నొప్పులజ్వలు, కోల మొహం, విశాల నేత్రాల్లోని ఆకర్షణ, కోతేను వేసికట్టన్న ఆ ముక్కు, వంపులు తిరిగి గులాబీ శవలాంటి ఆ పెదమలు, నీల విద్యుత్ నీపపు కాంతుల్లో మెరిస్తూ జారీ కేల్తో సింక్రానీలోను, నివాన్ సింక్రా జాకెట్లోను గొంచివున్న ఆ మెరిసే పునిమ్మన్నతల తాటాకు లావాణ్యపు లోగోకిగలు, చూస్తున్న మనస్తత్వకేత్ర కామేశ్వరరావుకు మానవుడు ఎప్పుడు ఎందుకు కళాజీవిగా మారుతాడో మొదటి సారిగా అర్థమైంది.

యవ్వనం తాటాకు సిగ్గు, సౌందర్యం తాటాకు గర్వం, విశ్వస్యం తాటాకు అహం భావం స్పష్టంగా అమె ముఖంలో చూడగలిగాడు కామ.

“తాంబూలం పుచ్చుకొని మహూర్తం నిర్ణయించండి అవధానంగానూ!” సీతారామయ్యగారు అన్న మాటలు కామను యీ ప్రపంచంలోకి లాక్కువచ్చాయి. అతనిలోని హేతువాదవాదకర్త కదిలి, అందాకా లోలోపలే మెదుల్తూన్న అనుమానాన్ని బయటికి తెట్టింది.

“అ! అమ్మాయిని లేచి వడవ నువ్వండీ?” అంత కలుషంగా అతను ఎలా అనగలిగాడో అతనికే తెలియదు. నీపం కరిగించి పోషివట్టుంది మిగతా వాళ్ళకు.

జానకి కుడిచేయి ఎడంకొలి చివర వీర అంచుపై, కామ కళ్ళు ముద్దగా పక్కకు

తిరిగివున్న ఆమె పాదంపై నవ్వు నోకేసారి పడినై.

ఆమె గాభరానో నీరసు పాదం కిందకు లాక్కొంది. కామ కళ్ళు యింటి కప్పుపైకి పోయినయ్యే.

ముంగుగా, జానకయ్యగారి కారు కామేశ్వరగావును వాళ్ళవూరు తీసుకొచ్చి యింటి ముంగు దించింది. కామ శ్రంధి తాంబూలాలూ అందుకొని ముహూర్తం నిర్ణయించుకొని తగ్వాత వచ్చాడు.

సీతారామయ్యగారు యింటికి వచ్చేసరికి తల్లి నాడుగు సంభాషణ ముగుసు పాకొన పడి ఈ భోగిలో నడుస్తూంది.

“అయితే నీవనే దేవుణ్ణి అమ్మా! ఆ కుంటి పిల్లను చేసుకోమనేనా?”

“ఏమిటిరా ఆ వాడు? నోటికి హద్దా ఆహా వుండక్కర్లే?” వాళ్ళిల్ల నుంచి అన్న తండ్రిని చూసి నిశాంతపోయాడు కామ.

“ఇంతకీ ఏమి చేసుకొన్నావండీ?” కాంతమ్మ అనుగ్ధగా అడిగింది.

“తాంబూలం అందుకొన్నాం. వచ్చేనెల మూడో వారం చివర్లో అన్నం నిశ్చయం చేసుకున్నాను కూడా.”

భర్త ఆ చెప్తుండగా విన్న కాంతమ్మ మనసు శాంతపడింది.

“అసలు నాకిప్పుడు పెళ్ళి వస్తు!” విసురుగా లేచి వాళ్ళిల్ల చెకో పక్కగా నిలుచున్న తల్లి తండ్రి మధ్యగా నూసుకుని బయటకు వెళ్ళిపోయాడు కామ.

భార్యభర్త లిద్దరూ పొకరి మొహం వొకరు చూసుకుంటూ అలానే నుంచుని వుండిపోయారు.

సీతారామయ్యగారికి, కాంతమ్మకు తెలియకపోలేదు జానకయ్య మామయ్య కామ కొంచెం ఆపుడని. అయినా లక్ష రూపాయల ఆస్తితో వస్తూన్న కోడలి పాదం కొంచెం పక్కకు తిరిగి వున్నందువల్ల ముంచుకుపోయింది ఏమీలేదని అభిప్రాయపడ్డారు. ఆ కామ కారణంగా లక్షరూపాయల ఆస్తికి మొక్కలూ అడ్డుపెట్టడం సీతారామయ్యగారికి సుతరామూ యిష్టంలేదు. అంత చదువుకున్న కొడుకు యీ

మాత్రం డబ్బు విలువ తెలియని అవివేక ఆనుకోలేదు. అందుకే జానకయ్యగారు యిస్తామన్నదే తడవుగా ఎగిరిగంటేనే సీతారామయ్య తన యిష్టాన్ని తెలియజేశాడు. కాంతమ్మకు మట్టుకు వో బంగారపు గని దొరకినట్లుగా వుంది. కామమరి, శ్రీలక్ష్మి తనకు కోడలై వస్తూంటే! అదంతా తన పూర్వజన్మ సుకృతఫలం కాకపోలే అంత ఆదృష్టవంతుడు తన కడుపున ఎలా వుండతాడు. కేరికయినా పెట్టివుట్టాలి మరి! అనుకుంది కాంతమ్మ మనసులో.

జానకయ్యగారి మామయ్య అందచంపాలను గురించి, వంశగౌరవాన్ని, విశ్వర్యాన్ని గురించి చెబి నిలుకట్టుకొని చిలవలు పలముగా వర్ణించి కొడుక్కు చెప్పిన కాంతమ్మ మనసులో జానకి కుంటికొలు మెదలకపోలేదు. అవిడ ఎడం పాదం కొంచెం పెడదీగబట్టే శ్రీలక్ష్మి తన గడపలో కుడికొలు మోపే అవకాశం కలిగిందని లోకజ్ఞానం గల కాంతమ్మ గుర్తించింది. ఎందుకై నా మంచిదని కొడుకుడగ్గర కొనాలనే ఆ ప్రస్తావన వదలివేసింది. కామకు చూచాయగానే తెలిసే వుంటుందని అభిప్రాయపడ్డది కాంతమ్మ.

ఇంతమా కామేశ్వరగావు మనసు విరిచిన జానకి కుంటికొలును చూచినవాళ్ళను వేళ్ళ మీద లెక్కపెట్టవచ్చు. జానకి బయటకు రావడం తటస్థిస్తే కామో వచ్చి కామోనే పోతుంది. వైవాహికాంధల్యంలో, కేలకు తాకుతూన్న నీర అంచుల్లోంచి ఆ కొలును కళ్ళతో చూసినవాళ్ళు ఎంతమంది వున్నారో తెలిసినవాళ్ళు మనసులో అనుకోటం తప్ప? జానకి నడక కూడా ఏమీ పట్టివేసినట్లుగా వుండదు.

అట్లా లేచిపోయిన కామ రాత్రి చాలా పొద్దుపోయి గాని యింటికి చేరలేదు. బయట ఆరుగుమీద, కడుపులో మొక్కలూ పెట్టుకొని కునికిపాట్లు పడుతూన్న తండ్రిని చూసి చూడనట్టే లోపలికి పోయాడు.

పెట్టచెంగు పరుచుకొని గడప పక్కగా పడుకున్న తల్లిని చూడగానే కామ గుండె గతుక్కుమంది. అమ్మను పిలిచి లేపాడు.

కొడుకుని చూడగానే దీనినే కళ్ళు తుడుచుకుంటి పైటచెంగుతో కాంతమ్మ.

“అథరాత్రయినా అన్నానికి కూడా రాకుండా ఎక్కడ తిరుగుతున్నావురా?”

“నాన్న తిన్నాడా?” అనుమానంగానే అన్నాడు కామ.

“ఊ! నీవలా కల్లినప్పట్టుంచీ ఆ కింకా కూర్చుని వున్నాడు. మట్టి గుండె నా పేమైనా వచ్చిందో ఏమో?”

“ఇప్పుడు ఆయనగారు అంతిమంగా బాధ పడ పోసిందేముందే?”

“పదిమందిలో ఆవునని అనుకొని వచ్చాక, శేపు కొదని ఏమొహంకో నలుగురినీ చూడడం అని సాయంకాలంనాంచీ ఆవజాన కూర్చుని కుమిలిపోతున్నారు కూమూ నీళ్ళూ లేకుండా. వాడిలా చేస్తాడని కలలో కూడా అనుకోలేదని అంటూ కళ్ళ నీళ్ళు పర్యంతం ఆగుతు.”

“అయితే ఇంకాగా నా తిప్పు ఏముందే?”

“ఏమారా? మీ యిద్దరిమధ్య నే చెచ్చి పోతున్నాను. ఆయనగారి మొహం చూస్తూ యీ యింటో నేనుండలేనురా, నాకు ఏ చెక్కి పోతుంది.” అంటూ కాంతమ్మ కళ్లు తుడుచుకుంది.

తల్లి కన్నీళ్ళతో కామ హృదయం మెత్త పడింది.

“నలేలే అమ్మా! మీ యింకం వచ్చినట్లే కాసియింది.”

ఆనలు కామేశ్వరరావు నసుధా బున్నిత హృదయం గలవాడు. హివా తెలిసిందగ్గర్నుంచి తల్లితండ్రులకు వచ్చిపోయిందే పనిపడి చేయలేను. తన కారణంగా ఇవాడు అమ్మా నాన్న తీరిని వ్యభుకు గురి అవుతున్నాననే బాధ కామ పట్టుదలను కొంత సడలించింది. అంత అందమైన బానకీలో అంత అస్త్రగల బానకీలో తాను చూస్తున్న లోపం-బానకీని నిరాకరించడంపని వంత బలమైంది కాదేమో ననిపించింది కామ. తల్లి మొహం చూస్తుంటే.

“ఏమండోయ్! నేను చెప్పలేదటండీ నా దొప్పకుంటాడని!” ఒక్క గంతు చేసింది కాంతమ్మ బయట అరుగుమీద కూర్చున్న భర్త దగ్గరకు.

కాని ఆ రాత్రి కామేశ్వరరావుకు సరిగా నిద్రపట్టలేదు. అతను వద్దనుకున్నా మెదడు ఆలోచించడం మానలేదు. అంగుగా మనసు బాధపడకా తప్పునులేదు. కారణంతో చనువు కున్న మనస్తత్వ శాస్త్రగ్రంథాల తాలూకు పుటలు వొక్కొక్కటే అతనికెల్లా తిరిగాయి. తన భవిష్యత్తులో జలాడుకున్న బానకీ కుంటి కాలు, తన సంసార జీవితాన్ని స్వీకారాల్లోని విశ్వాసాన్ని, మానవత్వంపైని నమ్మకాలను వెన్నుచరిచి వెక్కిరించి నవలు చేస్తున్నట్లుని పించింది. లక్షరూపాయల అస్త్రకోసం తన భావి జీవితాన్నే బలిపెడుతున్నట్లుగా గోచింది. మానసికవ్యభులకులానై విజయవంతం కాని సంసారాలు, భిన్నజీవులు మనసులో మెలలాడు. తాటాకు మంటాలారేచిన ఆలోచనలతో సతమతిమగుడు కామ. కళ్లుమూస్తే సరి పడకలలు. కుంటివాళ్లు, గడ్డివాళ్లు. వికలాంగులు అంతా భీభత్సంగా నడకకూపంలా వుండి. ఆయోమయంగా, ఆ వేదనల్లా వెల్లవారింది ఆ రాత్రి కామేశ్వరరావుకు.

ఉదయం తన గదిలో? కాఫీ తెచ్చిన తల్లిని చూడగానే, అంతిమకూ పడేదా మననం చేసుకుంటూన్న తన కంఠం నిశ్చయగాన్ని తెలియజేశాడు కామ.

“ఆ కుంటిదాన్ని నేను చేసుకోను!”

“మళ్ళీ ఏ మొచ్చిపడిందిరా?” కాంతమ్మ కలవరపడుతూఅంది కామ బలవీరవ్రతులమతూ.

కొడుకు ముఖావంగా ఘండటం గ్రహించిన కాంతమ్మ మెదలు పెట్టింది.

“ఒక కామూ! నీదండా బట్టిధ్రుమ కాక పోతే ఏమిటిరా? రంభలాంటి పిల్ల కొండంత బంగారంతో పెస్తూంటే ఏదో ఎక్కడో వెంట దుంపని వద్దంటావు. పాదం కొంచెం పక్కన తొలిగివున్నంత మాత్రంచేత వచ్చే నడమేమిటిరా తెలియకదుకుతానుగాని?”

“అమ్మా! బానకీ పేషెల్లో కుంటుకుంటూ నడుస్తూంటే...”

“ఓడిలితే మెడిలితే కాళ్ళో తిరిగి లక్షాధికారి కూతురు కింద నడవనలసిన అవసరమేమిటిరా? మంచంమీదనుంచి కాలు కింద పెట్టకుండానే నాకర్లచేత చేయించుకో గలిగిన

విశ్వరూపంతురాలు జానకి. జానకయ్యగారు కూతురిని పూలలో పెట్టి పూజించు కొంటా దురా. దీనికి పిచ్చిపిచ్చి భ్రమలు పెట్టుకోక."

తక్కిన అందుకున్నాడు కాము. "అమ్మా! కామూ డబ్బు, విశ్వస్యం యివాళ వుంటాయి, శత్రు పోతాయి. అయిగు సంవత్సరాలనాడు జానకయ్యకు యిత ఆస్తి లేదు."

"కామూ! నీవు మరీ పెట్టి చాదస్తాన పడ్డున్నావురా?" తల్లి కొంచెం కలుపుగా నీ అంది.

"అమ్మా! ఆశాశ్రు మైన కామూ, సంపదా నమ్మి శాశ్వతమైన గుంటికొలును తెచ్చుకో మంటావా? జీవితాంతం అశాంతిలో అణగారి పొమ్మంటావా?"

కవిత్వభోగిలో పడ్డాడు కామేశ్వరగారు. తల్లి మూతి ముడుచుకుని మొంం పక్కకి తిప్పుకొంది.

"అమ్మా! నాకు కలగజోయే సంతానం నీ మనుమలు, మనవరాండ్రు గుంటివాళ్లు గుడ్డి వాళ్లుగా వుండాలని కోర్తావా?"

"నీ! పూనుకోగా! నీ మాటలు నీవూ, ఆ పిల్లకు చెప్పేవాడు కాలుకాని మెట్టమీద నుంచి పడితే కాలు కొంచెం పక్కకు తొలి గింది. అంతమాత్రానికే పుట్టబోయే సంతానం గుడ్డివాళ్లు గుంటివాళ్లు అవుతారా ఏమిరా?"

"కాదమ్మా! ఆ పిల్లకు పుట్టుకలోనే వచ్చింది."

"అబ్బ! ఏమారా! పిట్టయినా పడితేరేరా!"

వంశపాంపర్యం, వాంఛనంపై పుస్త కాలు చదవిని కాంతమ్మకు నొకటిగా కన్పించినా, కామేశ్వరగారు మాత్రం అందులో చచ్చేంత భవం కన్పించింది.

ప్రకృతి పరణామనావంశం వింశాను బంధం గావచ్చే అనియన వికారగుణను గురించి చదువుకున్న అతను వంటమెద యెందుకు పొడుగ్గావుంటూ వచ్చిందో దాని పిల్ల మెద కూడా తిరిగి అలాగే యెందుకుంటుందో, ఎటు కలమీద యక్కపెరిమెట్లు చేసి, త్రోమా జమ్మును గురించి తెలుసుకున్న కాము, వాటిని మనసులో వుంచుకొని మాట్లాడుతుంటే తల్లికి కొడుకు పిచ్చివాడై పోతున్నాడేమో నని పించింది.

"వాళ్లవంశంలో ఎవరికీ లేనిది అపిల్లకు ఎలా వచ్చిందిరా? మాముత్రాతకు ఓ కయ్యిలేదట! మరి ఆ చాలు అందరికీ రాలేదేరా?" కొడుకు తెలిసి తేటలకు పప్పు మండిన కాంతమ్మ అక్కసుకొట్టి అంది.

కామేశ్వరగారు యిరుకున పడ్డాడు. దానికి కారణాలు వున్నాయని తెలుసు. కాని ఎక్ పెప్లన్ థియరీని గురించి అమ్మకు చెప్పినా అర్థం కాదనే వూరుకున్నాడు.

"అవునురా. జానకి కాలు కింద పడిపోతే అలా అయిందిరా" వెళ్ళటి సంగతిని గుర్తుకు తెచ్చుకుంటూ అంది కాంతమ్మ.

"ఏమైనా ఆ గుంటివాన్ని నేను చేసు కోను." దృఢ నిశ్చయాన్ని తెలియజేశాడు.

కొడుకు మొండి తనానికి సహనాన్ని కోల్పోయిన కాంతమ్మ వెలవలా ఏడ్చింది.

"అయితే యిహ నేను పురి చేసుకుంటాను లేరా."

"ఆ పురి నా మెదకే తగిలించడే! యిద్దం కాని వో గుడిబుడను మెదకు కట్టుకుని జీవి తాంతం బాధ పడేదంటే అదే మేలు." ఏదైతే తన సుఖం కోసం తన తండ్రిలు చేయాలను కుంటున్నాడో అదే తనకు నరకమాతున్నదని తలుచుకొన్న కాము కళ్ళలో నీళ్లు తిరిగాయి.

మాల్చి చూడమని చెప్పి సహించలేదో, ఎక్కడ బలహీనుగా వుంటుందో అక్కడే గురిమాసి బుట్టకొట్టేడు కాము.

"నీకే లేరా, అంత ప్రాణంమీద కొచ్చిన పెట్టెందుకు లేరా!" ఏదో ఆఘాత్యానికి పాలు పడ్డాడేమోనని అనుమానించిన కాంతమ్మ

అది కొడుకు ఎంతల బాబులాకి వేస్తుపోనిచ్చి నియురుతూ.

“భద్రయ్య మామకూతురు కామాక్షి బాగుంటుందిరా మరి?”

ఈ అడిగే అడగడంతోనే ఆన్ మాదిగా కళ్ళకడపి తలూపాడు కామ.

* * *

పెళ్ళయిన మరునటి రోజు, సన్నాయి వాయిద్యంలో “భోడ బాబులకా సుర్; ఆన్ పీకే నగర్ బానాపదా” పాడుతుండగా కామేశ్వరరావు చేతిలో కామాక్షిని అప్పగిత పెట్టి కళ్ళొప్పుకున్నాయ కామాక్షి తల్లి తండ్రులు.

తెల్లవారుజామున ఎరు బండ్లలో నిద్ర మొహాల్లో యింటిమొహం పట్టారు మగపెళ్ళి వారు.

ఎరురుగా ఎన్నాన్న లాఁ వెల్తుల్లో కొత్తిగా కాడికించు తెచ్చిన రోడె మోహ కళ్ళు నీలంగా, పచ్చగా మెరితాయి. వెవులు నిక్క పాడిచి, తలకిందనుంచి గోక పైకెత్తి పరుగు పరుగున లాగింది పల్లంలోకి. గోడ్డు పక్క పలంబో కొంతకాలం వొక చక్రంమీద నడి చివరికి గెండు చక్రాలు గాల్లో తిరిగాయి తూకాలంపాలు.

బండి ఓ చుట్టుతొలి గోలిలోకి కూలిపో యింది చక్రాలను ఆకాశంలో విసికేసి. పడిరి పోయిన గోడ్డు మక్కి మన్నిన చేల కడం పడ్డది. చెడిపోయిన మనసుల నుండి కేకలు గాలిలో రింగుచున్నాయి.

మగతా బళ్ళన్న ఎక్కడినక్కడ ఆగిపో యాయి. బండ్లలోంచి దూర జనమంతా ఆగు ర్తగా పడిపోయిన బండిచుట్టూ చే బండికింద పడ్డవాళ్ళను బయటికి బాక ప్రయత్నంలో వున్నారు.

బండి యిరుసు కింద పడిపోయిన పెళ్ళి కూతురు కామాక్షిని లేపడమంటే “అమ్మా!

నా కాలు” అని గాఢాకంపెట్టి నన్ను గా మూలిగింది.

కామాక్షి బాధలో అతిచురుగుగా అని చిన “అమ్మా! నా కాలు” నాలూకు ధ్వని కాంతమ్మ వెవుల నుండి, కామేశ్వరరావు హృదయం నుండి మామకు పోయింది. గోడ్డు పక్క చింతిచెట్టు మీద చున్ని గుడ్డనూట దంపతులు భయంతోగా అరిచాయి. కామలు నలగా లేచాయి.

హాస్పిటల్లో చేర్చిన రోగ్యుడి ఆమె ప్రాణా నికి వచ్చిన ప్రమాదమేమీ లేదన్నాడు కామాక్షి కుడికాలు తొంటివాకూ తొలిగించిన యక్ష్మపున సర్జన్.

రోడ్దానిమాసి ఆ హాస్పిటల్ నుండి ఆపంతే వచ్చిన కీతాగామయ్యగారు. రొప్పుకుకొలు, కొయ్యకొలు మొక్క వపయోగాలను చూచి దాకరు వెలుబుచ్చిన ఆభిప్రాయాలను బాధను పిలచి చెప్పాడు.

“మాత్రహాని” అంటున్నాను నా కాలు మొగుకం. దుఃఖ పోయిన గాక నా గోనా కొయ్యకొలు అయితే తాళలేనిగా మారింది. అదే వేయించండి.” రోడ్డు కామాక్షి కొయ్యకొలు వేయించమని నలహా యిచ్చింది కాంతమ్మ.

పక్కగదిలోంచి వచ్చి మాటలు వింటూన్న కామ అంతు తెలియని ఆగాళ్ళలోకి బాద పోయాడు. మనకలు కమ్మిన కామ కళ్ళగు గదిలోవున్న మనస్తత్వ శాస్త్రం తాలూకు గ్రంథాలన్నీ కుంటికొట్టుగాను కట్టుకు కొట్టు గాను, కొయ్య కొట్టుగాను కురిచినాడు.

కొట్టు, సంపదా, లక్షయాపాదాల ఆస్త్ర ఆగాళ్ళలమీద కుంటికొట్టు తాళితననీ నమ్మిన కామేశ్వరరావు హృదయంలో తల్లి మాటలు “తాళితమైన కొయ్యకొలు” అంతివాకూ కదలని దానిని దీనినో కడిగింది వేశారు.

మనకు జీవితంలో అత ముఖ్యమైనది కాలం. కాని, దాన్నే మనం అతి చురుకైనగా వాడుకుంటాం.—పెక్.

తెలివి తక్కువ కన్నయ్య

రాత్రి పన్నెండు గంటల సమయం. పక్క గాంధాంధకారంగా ఉంది. అక్కడక్కడ పిగి దీపాలు మాత్రం తమకొలిచి ప్రసాదం చెస్తున్నాయి.

పోలీసు కాన్ స్టేబుల్ కన్నయ్య తన వైట్ మ్యాటిని పూర్తి చేసుకుని తన గదిలోకి వెళ్తున్నాడు. అతని ఆ కిక్లో నిప్పులు గా నడుస్తున్నాడు అలాగే. కన్నయ్య కాన్ స్టేబుల్ గా చేరి ఏడాదయింది. అది అతని గుర వృష్టతే. చేతనగా తనకు గాని “తెలివి తక్కువ కన్నయ్య” అని అతని సంపాదించు గున్నాడు. వాళ్ళ రాజు మేదిటూలే అతని యీ ఉద్యోగంలో ప్రవేశించి ఏడాది వాయి నున్నా యింకానూ మంచి చేయ బుద్ధి పట్టుకోలేక పోతున్నాడు. అందుకే వై అధికారులచే అలాగే వివాదాలు తిరిగి వుండే వాడు.

కన్నయ్య అలాగే ఉన్నాడు. తను తెలివి తక్కువ వాడనే అతడు ఒక కేసునా వాంక నిడతే ఆ తప్పులనాగా అవుతుందో చివ్ ఇప్పుడోక వాంకను కనిపించినా, ఎంత చిరుత్కాంకం పట్టుకుంటావా! ఇంక తనకు అదృష్టం తను. శకపోతే ఆహారం చేసిన వాడతను.

కన్నయ్య జోరుగా సాగిపోతున్నాడు. ఎడం వైపు ఒక గండు వున్నది. అతని యింటికి పోవాలంటే ఆ గండులోపడే పోలిక. అందు ప్రక్కనే కొంచెం దూరంలో ఒక పెద్దమేడ వున్నది. కన్నయ్య గండు తిరిగిపోతూ ఆ ప్రయత్నంగా ఆ మేడ వైపు చూశాడు...

అంటే! తొల్లిపడి తక్కువ అగిపోతాడు. ఆ పెద్ద మేడకు ఎదురుగా కొంత దూరంలో పిగిలో ఒక దీపం వున్నది. దాని కాంతిలో ఒక వ్యక్తి నల్లని కోటు ధరించి గబగబా వెళ్లి పోతున్నాడు. కన్నయ్య అసలే అనుమానపు మనిషి, అందులో పోలీసు కాన్ స్టేబులు. అర్థ

రాత్రివేళ గంచరించటానికిగల కారణమేమయి వుంటుంది? ఒకవేళ వాంకకాదుగదా!

అలాగే చూడటానికి వ్యభిచేడు. చకచకా ఆ చీకట్లో నుండుపోతున్న వ్యక్తిని అతని రించసాగాడు. అతని బుగ్గంతా ఆలోచనలో నిండిపోయి వున్నది. తన ప్రతిభ మరునాటి ప్రపంచంలో ఎదుటపడిపోతుంది. ఆ పోలిపోతున్నవాడు మంచి కారణం ఏమయినా చేసి వుంటే తను హెడ్ గా యింతో మెట్టు పైకి ఎక్కివచ్చు. ఈ అలోచనలో తను అవాంకను యింకా అనుచించటమ, వెంటనే పట్టేసు కోవటమ, అంతగాక తికమక పడసాగాడు. హఠాంగా వైపు వెళ్తు కనిపిస్తూది, మురిసి పల్ దీపమే అయివుండవచ్చు. కన్నయ్య తనను తను హెచ్చరించుకున్నాడు. త్వర పడాలి. శకపోతే కన్ను కప్పి చేయవచ్చు.

కన్నయ్య వాగా వైపుం తెచ్చుకుని అడుగులు కోరుగా వెళ్తుంటు, మొలలోని చాతుని తీసి నిధంగావట్టుకోవటం, ఆ చాతు నుండు పోతున్న వ్యక్తి విపులు గుచ్చుకోవటం, ఆ వ్యక్తి భయంలో నిలిచిపోవటం ఇవన్నీ కొద్ది క్షణాలలో జరిగాయి.

“అను, చేతులెత్తు”

నుండు వ్యక్తి స్టంబు నీరమాలలో నెల చేతులు వైదొలేసి గిరుక్కున వెనక్కితిరిగాడు. కన్నయ్య తను చాల అరుధమి వున్నవాడినెల నడించసాగాడు.

“ఏం! ఏమాత్రం?”

ఆ వ్యక్తి కొంచెం భయంలో చూస్తున్నాడు. అతని శరీరంమీద విలువైన నల్లని కోటు, తెల్లని ప్యాంటూ వున్నాయి.

ఆ వ్యక్తి అస్పష్టంగా అన్నాడు “నే నవోన్న తెలుసా?”

“ఎందుకు తెలిదు! ఘనకార్యం చేసి నవ్వు న్నావుకాబోలు” కన్నయ్యగర్వంగానవ్వాడు.

“ఏయ్ దొంగననుకున్నా నేమిటి? పారి పోనులే. చేతులు దించనియ్యి. నెప్పి పుడు తున్నాయి.”

కన్నయ్యకు జాలివేసింది. “దించు” అన్నాడు.

వెంటనే ఆ వ్యక్తి చేతులు దించివేసి కోటు సవరించుకుని ధైర్యంగా అన్నాడు. “అ... యిప్పుడు చెప్తా. నన్ను ఎవర్ననుకుని అడ్డం చావ్?” అతని కోటు అరిచేతులువరకూ వచ్చేసింది. యిద్ ఫ్యాషన్ కాబోలు.

కన్నయ్య తన తెలివి ఫుపయోగించాడు. “తెలిదు. ఎవరివో చెప్తా” పాపం ఆ వ్యక్తి తడవడపడ్డాడు. “నేనా? నేను...” అని అనిగాడు.

“అపరాధ పరిశోధకుడివా?” అని వ్యంగ్యంగా నవ్వాడు కన్నయ్య.

“ఏం? ఎందుకు కాకుండు?”

“చాలించవయ్య యింక” అన్నాడు కన్నయ్య కొంచెం కోపంగా. “రా లైలులోకి రా. ఏమాత్రం సంగ్రహించావో మాడనీ!” అని భుజమీద చెయ్యిని దీపంక్రిందకి లాక్కు పోయాడు.

ఆ వ్యక్తి పూర్తిగా భయపడిపోయాడో, మరే సిద్ధయంగానో కన్నయ్య చేస్తున్న పనికి ఏమాత్రం అంతరాయం కలిగించలేదు. కన్నయ్యకి యథేచ్ఛగా తన చేతులను కోటు కడి వైపు కేబుల్లోనికి తొనిపి అక్కడున్న సగి తాలను బయటకు లాగాడు. కళ్లు చెడిపోయాయి. ఎండకూపాయలనోట్లు. లెక్కచేస్తే పదండు వున్నాయి. ఆశ్చర్యంతోనే ఎడం వైపు కేబుల్లోకూడ చెయ్యి దూర్చి ఏదో బయటకు లాగాడు. అది ఒక డ్రైర్. దానిమీద “ఓ, విలాసరావు” అని వ్రాసివుంది. ఆశ్చర్యంతో డ్రైర్ తొరిచాడు. ముడటి కేశలూ విరిగిండు కార్డు వున్నది. కన్నయ్య వింతపడి చురుకుకున్నాడు.

అది చదివిన మరుక్షణంలో కన్నయ్య అడిగిపడ్డాడు. భయంతో ఒళ్లు కంపించిగా పొగింది. చలుక్కున రూపాయలూ, డ్రైర్ కోటు కేబుల్లో కుక్కేసి, నిటారుగా నిల్చుని, కాళ్ళు క్రమంలోపెట్టి పెట్టాయలు చేశాడు.

“క్షమించండి సార్. తనన్న అనుచూనించి నందుకు మన్నించండి.”

ఆ వ్యక్తి కోటు గుండీలు పెట్టుకుంటూ “అది నిధర్మం. నీ వృత్తి నవ్వు చేయాలి కదా” అన్నాడు.

“అలాకొదు సార్, మీరు తిలచుకుంటే నా చద్యోగాన్ని కూడా పికించెయ్యగలరు. మీరు సి. వి. డి. యునైటెడ్ గా ఈ పూరు ఎచ్చారని విన్నాను. నీ ఇంతవరకూ మిమ్మల్ని దర్శనం చేసుకోలేదు.”

“దానికేన్నిటే. అయితే నేనింక వెళ్ళ వచ్చునా?”

కన్నయ్య తలూపి చలుక్కున శుభ్ర వచ్చి అడిగాడు. “ఆ వేద మీ నా సార్?”

“అవును. ఏం?”

కన్నయ్య నీగిగాడు. “అయితే యింత రాత్రికే...”

అతని నవ్వునూ ‘అంటేనా? రాత్రికే బాగుటకు ఎందుకు వెళ్తావో విచారించుకో.’ ‘దు’ అని కిన్ను నీపాడి. కన్నయ్య ఛవ్వుకుంటూ వెలపు పుచ్చుకుని యిలుచుకురాడు.

“ఏంకే నయం. ఆవృతవుంటే యింకా మాటలు విగిలానుగాను. ప్రయోగిస్తే మాట అటుంచివున్న వుద్యోగం... డిమాండ్. ఇంతకీ మనకేమి బయటపడే అవకాశంలేదు.”

కన్నయ్య నీరుబొరుగుగా నడిచాగాడు. నిద్ర తొలుకువెస్తున్నది. పొయ్యిగా కన్నయ్య నిద్రవైకం నడిచి పోయింది. జాగ్రత్తగా చూశాడు. అన్నడే తన బొంబా ఫగారి మేడ దగ్గరకు వచ్చేవాడు. ఒకం గుఱులు గంపులుగా వేదముండు గువెగూడి వున్నా. కన్నయ్య గలగల బనాన్ని ప్రోసుకుంటూ లోపలి పోతున్నాడు.

“ఏమయిందో? విలాసరావు గారూ! అసలు నంటి ఏమిటి?” ఎవరో గంపుగానించి అడిగాడు.

మధ్యనంచి మరోకంకం జవాబిచ్చింది. “ఏ మయిందేమిటండి? పడకొండువెడల రూపాయలండి? ఓరువారో పాయంత్రం పెట్టాను. పాణి గంట ముందు మెలకువ వచ్చిందండి. చూడ్తును కదా ఓరువారో తలుపులు బార్లా రీతివున్నాయి.

అందులోంచి అంతడబ్బా కవరమయిపోయింది. ప్రక్కని నాకోటు పెట్టుకుంటే అది మారుమయింది."

కన్నయ్య రల తిరిగిపోయింది. నెమ్మదిగా వెనక్కివచ్చి సందులో పడిపోనాగాడు. ఎలే

రనకి చిక్కిందనరు? ఆ దొంగ వెధవనా? ఎంత నాటకమాడాడు?

తనలో ఎవరో వెయ్యిగొంతుకలతో "తెలివి తక్కువ కన్నయ్య" అని ఒకటే పనిగా అరుస్తున్నాడు.

కథానిక

ఫలహారంమీద ప్రీతి

సత్యమూర్తి

అతి పొద్దు పెద్ద కేవలము ఉంది. పెద్దకే కాదు పేరుగలది కూడాను. పంచాంగము లో ఒకటి. విశాలమైన ప్రాకారాలు, కోనేరు, వీటినన్నిటినీ ఏంచి అన్నతమైన తెల్లటి పొడుగాటి పంటగం ఆ గడిలో ఆక్రమింపజేసిన దృశ్యం. ఇంత భవతి గర్భిణిని ఒక్కలోయ కనె పోనానే ఉంటుంది. ఆమె కేవలయం గ్రామంలో లేదు. గ్రామానికి పూర్వం అంటే ఆమెలు ఎవరనా విశాల ప్రదేశంలో నిర్మంపబడివుంది. తలనెరిసిన పెద్ద వాళ్ళంటారు, "గ్రామం ఆ గడి మట్టారా ఉండేదట. చూూ, కాలువ వచ్చిన తర్వాత కొత్తగా యిక్కడ కట్టుకున్నాను ఇల్లు" అని. ఇంత కూడా పచ్చి కేమిటంటే ఎంతదూరమైనా కొందరు భక్తులు ప్రతిరోజు కోనేరులో స్నానం చేసి గడిగంటలు మ్రోగి స్నానే ఉంటారు. కాని కార్తీక మాసం. మాఘ మాసాలలో గుడిగంటలు ఎక్కువసార్లు మ్రోగుంటాయి. ఆ గంటల మ్రోత సాధించే సరితం మాట ఎలావున్నా గంటల చుట్టడు వినీ పోలిమొగవల యింట్లాన్న పిల్లలు జట్టుజట్టుగా గుడివైపు పరుగుపడతారు. కొబ్బరి ముక్కలు, అరటి పండ్లు యీ చాల భక్తులను ఆహ్వానిస్తూ వుంటాయి. ఆ కొబ్బరి ముక్కలు, అరటి పండ్ల కొరకు పిల్లలు ఆరాట పడడం యీ నాటిది కాదు. కార్తీక కాశ్య చామకు కూర్చున్న ముసలివాళ్లు కూడా గంట మ్రోతవిని "మా చిన్నతనంలో గంట టంగు

మనేప్పటికి చెంగన 70కువేసి గుడిలో ప్రవేశించే వాళ్ళం" అని స్థితికి తెచ్చుకుంటూ ఉంటారు.

ప్రకాశం కలిగున్న వాళ్ళపిడ్ల. అయినంత మాత్రాన కొబ్బరి ముక్కలు, అరటి పండ్లు ప్రకాశాన్ని ఆహ్వానించలేవనికాదు. ఆశకు కులధేవాల ఆర్థధేవాల వుండవు. చిన్నతనంలో బాల్యచేష్టలు అనే కేటె ఒక వ్యక్తి వ్యక్తిత్వం కావాని సృష్టించు కొంటుంది. అట్లాంటి భావిస్వభావ నూ చ న లు ప్రకాశంలోనూ చూడొచ్చు.

ప్రకాశానికి మాఘ శనివారం పూర్తిగా నెలవునోజు. మాఘ శనివారంనాడు గుడిలో భక్తుల సంఖ్య హెచ్చుతుంది. దాంతో కొబ్బరి ముక్కలు, అరటి పండ్లు గట్టలు పడతాయి. ఆ సోజంతా ఊరి పిల్లలు కేవలయం ప్రాంగణంలోనే ఉంటారు. ప్రకాశం రాత్రి పడు కుంటూనే అనుకున్నాడు. "శేపు తెల్లవార గూమునే లేచి ముందుగా ప్రయాణమై గుడికి పోతే కావలసినంత ఫలహారం తెచ్చుకోవచ్చు. ఏమాత్రం ఆలస్యమైనా శని వారం నెలవు మూలాన్ని ఆడపిల్లలు, మగాళ్లు ఆంతా జట్టు జట్టుగా వచ్చేస్తారు. అప్పుడు ఫలహారం కాకం గిలి చేస్తే నేనాని పండుక తినడానికి వలనుపడదు. నేను లేచేప్పటికి ఒక్క ముసలి తాత మాత్రం మూలుగుతూ మెలకువగా ఉంటాడు. నే లేచి నట్లు పనికిట్టినా "ఎక్కడికీరా వెదుకున్నావు పుస్తకం తెచ్చుకొని చదువుకోరాదు"

అంటాడు. ఇక కోరిపుండు బ్రహ్మరాక్షసి అవుతుంది. అమ్మ నాన్నా అంతా తెలుసుకుంటారు. నా ప్రయాణం ఆగిపోతుంది. చప్పుడు చేయకుండా లేచి బయటికి పోవాలి. లేదా తాతయ్య పంకరెడ్డి దొడ్లోకి వెళుకున్నానని వెంకటెట్టి మెల్లగా చల్లగా జారుకోవాలి. చలి జోరుగా వుంటుంది. ఉదయం నుప్పటి పట్టుకెడితే నాన్న నచ్చిన తనాత తిడతారు. ఎంత బాగ్ర్రగా వున్నా ఏ అంటి పండు కనో, ముఖ్యంగా పనిబూని అయితరుతుంది. ఇది కనిపెట్టి అమ్మ నాన్నాకో పుల్ల జోడించి చెయ్యతుంది. దానిలో నా వీపు ద్రవ్వతాతుంది. అంతే నుప్పటి మానేసి తాతయ్య అంగవస్త్రం చెవులకు కట్టుకుంటే మంచిది. చలికాలం ప్రాధుపే కాళ్ళకు రాసు ముళ్ళు గుచ్చుకున్నట్లు గుచ్చుకుంటాయి. నాన్న కొమ్మ జోడు వేసుకవెడితే మంచిలో కాని గడిగో మంచిపోతానేమోనని భయం. వైగా మహారాయన మానాడంటే “గడిగోకి జోళ్ళు తెచ్చావురా?” అని తడిచేస్తో గడుతాడు. ఈ వాఫ భరించడం ముశకం. అంగుకని జోడు పట్టుకొడమే మానెయ్యరా? ఆ! ఎందుకు? మా మేనల్లాడుకు వీరాజున్నాడు కదూ, వాడి జోడు పట్టుక్కొడం మంచిది. వాడు చూస్తే మంచివాడు కాదుగాని తెల్లనాండే ప్రమాణం గనక వాడి కండ్లలో కాంం కొట్టొచ్చు. జోడు మంచిపోయినా, మాయ మయిపోయినా ఆత యిచ్చుకుందను. ఇంటి ప్రక్క మహాలక్ష్మమ్మగారు సాయంత్రం కొడుకు చేత కెడ్డ అస్త్రం అంటిపండ్లు తెప్పించింది. అన్నీ కేపునికేట. అవిడ లేచినప్పుడు లేచి కూడా బయట లేరాని. మహాలక్ష్మమ్మగారి పిల్లడు నానోటివాడే “రాను” చచ్చిపోయి గంవత్సరమైంది. “రాను” పేరుకెప్పి కనీసం పదునెండ్లయినా ముందు నాకు పెట్టకపోకుండా.” అని ఆలోచించుకొని ప్రకాశం ప్రకృతి నిశ్చల్యాన్ని భరించలేక చలేస్తూంటే నుప్పటిలో ముసుగుపెట్టి ప్రయత్న పూర్వకంగా నిద్ర పోయాడు.

రాత్రి కార్యక్రమం నిర్ణయించుకొంటూ చాలసేపు మెలకువగావున్న మూలాన్ని ప్రకా

శం మేలుకొనేప్పటికి తెల్లటి వెలుగు వచ్చింది. కంగారుగాలేచి ఆవులించబోయాడు. కాని చప్పుడు నాతకు వినిపిస్తుండేమానని మానేశాడు. మెల్లగాలేచి చల్లగా ఆవతలకు జారుకున్నాడుగాని ఒక్క అసంతృప్తి మాత్రం ప్రకాశాన్ని వేధిస్తోంది. ప్రకాశం పినతల్లి కొడుకు చిట్టిబాయి, మేనల్లాడుకు వీరాజు ఒక్క నుంచమీనే పరున్నార. వీరాజు పొట్టి నేదాం లి వాణ్ణి తనకూడా గడికి పీసుకు వెళ్ళడం ప్రకాశానికి యిష్టంలేదు. ఇక చిట్టి బాయి చాలా మంచివాడు. వాళ్ల జీవితవేితే ప్రకాశానికి “చచ్చిపోయి” కొనిపెడతాడు. ఎక్కడకు వెళితే ఆక్కడను కూడా తీసుకవెడతాడు. చిట్టిబాయిను వెల్లిగాకపి తనలో తీసుకవెళ్ళాలని ముచ్చటపడింది. అంగుకని నాని ప్రకాశం నుట్టి యింట్లోకి వెళ్ళాడు. తన చున్నం ప్రాంతాల్లోను వీరాజు కెడ్డం కరుగుకొంటూ ముంచమీనే కరుగుకున్నాడు. ఇది చూచి ప్రకాశం పరుగని పీల్చి గచ్చేసాడు. ప్రకాశం ఎక్కడ నున్నాడో తెలుసుకోకపోయి మహమ్మ తడిపట్టలలో తిరిగివస్తున్నాడు. ఇక ప్రకాశం గురువు పరుగుపెట్టి ముందుకు పోయాడు. గడికి పనివాడలో చింతకెల్ల క్రింద బివిగ్రహమంది. అవిగ్రహంవంక ఏమూ చూడరుగాని మృగ మాంసంలోనూ, కాస్తక మాంసంలోనూ ఒకా విగ్రహం కూడా అంటి పండు ముక్కలు జోళ్లో ఉంటాయి. ప్రకాశం ఒకా విగ్రహం దావునండే నోడుకొని ఆ అంటిపండు ముక్కలతన్ని ఆహ్వానించ శేక పోయినై దానికి కాంటాలు చాలా వున్నై. ప్రకాశం యింకా ముఖం కడుక్కోలేదు. వైగా మహాలక్ష్మమ్మ కెడ్డ అస్త్రం అంటిపండ్లు పట్టుకొని ముందు వెళుతుంది. అలాంటప్పుడు ఈ ముక్కలకోసం కన్నులపడమని ఎక్కడుంది? అంగుకని ప్రకాశం గజగబా గుళ్ళో ప్రవేశించాడు. అడంగలో అత్తలం అంటి పండ్లు తెచ్చింది మహాలక్ష్మమ్మ ఒక్కాస్తే. అంగుకని ప్రకాశం ఆమెకూడానే ఉంటువచ్చాడు. అవిడ ప్రకాశాన్ని చూసింది. ని పంకరించలేదు. అయినా తనలో మాట్లాడుకున్నట్లు వైవాళ్ళు చూస్తే ప్రకాశం మహాలక్ష్మమ్మకు

సన్నిహితుడని తలంచడానికి వీలుగా దావునే ఉంటున్నాడు ప్రశంశం.

మహాలక్ష్మమ్మ మొహం కడుక్కోడానికిని కోనేరు వైపుకు వెళ్లింది. ప్రశంశం కూడా గుడిగోమూడి పక్కాకటి విరుదుగాని ముఖం కడుక్కోడానికి ఉద్వృద్ధుడయ్యాడు. “ఏమ బ్బాయి యిలా వచ్చావు ప్రాద్దున్నేను?” అని కదలేసింది మహాలక్ష్మమ్మ ప్రశంశంవంకచూస్తూ. “మాఘ శనివారం పెంపుకదాండీ” అన్నాడు ప్రశంశం అభినయిస్తూ.

“అవునుగాని ప్రశంశం, నిన్న మీ మేనత్త కొడుకు వీరరాజు ఏమిటి బుచ్చగా మోసుక వస్తున్నాడు?”

“ఏమిలేదండీ, నిన్న నేకమో వాడు వాళ్ల డోరినుంచి వచ్చేను? పచ్చేటప్పడు వెళుకు ముక్కలు పట్టుచాచ్చండీ.”

“మనమీ లేకులే, ఏమిటో అని అడిగేను అంతే”

“మీరు, సుబ్బమ్మ గారికి కెండే. ముక్కలు యిద్దామన్నది చూ అమ్మ. చూ నాయనమ్మ ససేమిరా అంది. రాత్రి భోజనం అగూయక నేను, చూ అమ్మ, నాన్న, చెల్లి ఒక్కొక్కరినీ తీసుకొని తిన్నామండీ. మిగిలిన వన్నీ వీరరాజు చూ నాయనమ్మ అగూరాత్రి వరకూ తింటూనే ఉన్నామండీ.”

“ఈవాడేమాశాం, నాయనా నవ్వు? ముండావిడది చూస్తున్నది యిలాంటి మధ్యే. మీ అమ్మ పురాని కొచ్చిన కొత్తలో ఎన్ని బాధలు పెట్టేవనుకున్నావు? మంచి చెడ్డలు ప్రజలు చెప్పటంటారు నాయనా.”

“ఈ పొట్టివాడు మాత్రం ఆగండుండీ.”

“ఏ పొట్టివాడు?”

“నిన్నొచ్చిన వీరరాజుండీ.”

“వీరరాజు! మంచి నేక పెట్టేవు. మీ మామయ్య మరీ పొట్టి.”

“నాకు చూ నాన్న కొత్త చొక్కా కట్టించేడనుకోండి. వీరరాజు వచ్చాడా అంటే ఎలాగోలాగ క్రింద మీదా తెట్టి చూ నాయనమ్మగోటి, తాతయ్యగోటి చెప్పి ఆ చొక్కా కాజేనేవరకూ విడిచిపెట్టడు. నేనెప్పుడైనా వాళ్ళ డోరు తెడిలే చచ్చేట్టు పని చేయిస్తాను.

ఇక్కడ వీరరాజును నుకొణం మీదకు వెళ్ళమంటే మీ ప్రకాశం ఏమయ్యాడని చూఅమ్మ మీదే ఎదుక్కొంటాడు.”

“వాళ్ళ చట్టమే అలాంటిది నాయనా! మీ తాత సంతానం మొత్తంగా మీ నాన్న గానొకరు తప్పితే అంతా అలాంటి వాళ్లే... చూడు బాబూ! యీ చెంబుగో కొస్త నీళ్లు అందుకొందూ.”

“అలాగేనండీ, చూ నాయనమ్మ ఏమంటుందో తెలుసునాండీ? ఏదో మేనమామ యిల్లని చూడడానికి వస్తే వాడే కొరికేదా మీరు నుకొణాలమీదకు పంపించడానికి? వాడు రాకపోతే ఏండ్లరు? ఏదో మేమున్న న్నాళ్ళు గాని తననాత కేకేవ్వరు” అని దొంగ చుట్టాలు తెచ్చుకొంటుందండీ.”

ఇంతలో పోకోహితుడు జంజం సవరించు కొంటూ “స్నానం ముంచలేమిటమ్మా” అన్నాడు మహాలక్ష్మమ్మవంక చూస్తూ. మహాలక్ష్మమ్మ కోట్లో నిరుపుక్కిరిస్తోన్న మూలాన్ని బ్రేకవస్తూ ప్రవ్రాపింది. “గూడా కానివ్వాలమ్మా” అంటూ అంగురున్నాడు ప్రాశ్నాడు.

స్నానం కొస్తా పూర్తయింది. తల విడచి పక్కాని మెట్లెక్కడం ప్రాంకించింది మహాలక్ష్మమ్మ. ఇంతకుముందే బోవల కూర్చున్న ప్రకాశం చివ్వి చూచి ఎవరో అనుకున్నాడు గాని నిలకదమీద అనవాలు పట్టి చేతిలో అత్తలం నాచి చిగినవ్వు నవ్వేడు. గడిలో మూలవిరాట్టు వెలింగమైనా చుట్టురా వందల కొలది చిన్నచిన్న విగ్రహాలన్నై. ప్రతికోణా వచ్చిపోయే భిక్షులు యీ విగ్రహాలన్నింటినీ పూజించరుగాని మోహమాసంకోనూ, కార్తీక మాసంలోనూ సంవత్సరానికి కెండుసార్లు వచ్చే ఆడంగలు ముఖ్యంగా పూజిస్తూంటారు. మహాలక్ష్మమ్మ అత్తలం పట్టాని ముందు బాలా త్రిపురసుందరిని దర్శించి పల్లెలో డబ్బు పళ్ళు పెట్టింది. పూజానిడికి కొత్త కుంకం కూడా పుచ్చుకొంది. పూజానికి తెలియక ప్రకాశంమీద కూడా శరణోపం పెడుతుంటే చూ పిల్లాడుకాదు అంది మహాలక్ష్మమ్మ నిర్మోహమాటంగా. ప్రకాశానికి మండుకొచ్చింది గాని “శరణోపం నా కెండుకు? అరటిపండ్లు

ముఖ్యం గాని" అని గర్జించుకొని సంతోషించాడు. ఇక మహాలక్ష్మమ్మగారి వడిలో అరటి పండ్లు వేసుకొని వరుసగా విఘ్నేశ్వరుడికి, మూర్త్యనారాయణమూర్తికి, సప్తమహర్షులకు. సరస్వతీదేవికి ... నమస్కరించి ఒక్కో పండు చిదిమి పెట్టడం ప్రారంభించింది. పై విగ్రహాల దగ్గర పూజారి ఉండడు. అందుకని యీ విగ్రహాలకు ఎవరైనా కాస్త అంటిపండు ముక్క చిదిమి రాస్తూ ఉంటారు. మొట్టమొదట ప్రకాశం ఆ చిదిమిన ముక్కలు తీసుకుందా మనుకున్నాడు గాని మళ్ళీ ఎందుకు యింకా అరటిపండ్లు చాలా ఉన్నాయి కదా అని ఆశ్చర్య చలార్చుకొన్నాడు. సరస్వతీదేవి దగ్గరకు వెళ్ళినపుడు "తల్లీ నిన్ను తలంచి..." అని లోపల ప్రార్థించాడు. ఇలా రామలింగేశ్వర స్వామి, కుమారస్వామి, ముబ్రహ్మేశ్వర స్వామి.. అంతా అయిపోయారు. ఇక మహాలక్ష్మమ్మ దగ్గర అరటిపండ్లు అయిపోవచ్చినై. ప్రకాశానికి ఆశ్చర్య ఎక్కివైంది. ఎటు పాలు పోక తొట్టుపడుతున్నాడు. ఎండెక్కిపో తోంది. వాళ్ళనాన్న యివాటికి యింటికి వచ్చేస్తాడు. అందుకని ప్రకాశం కంగారు పడుతున్నాడు. మహాలక్ష్మమ్మగారు శశేశ్వర స్వామి విగ్రహం సమీపించి అరటిపండు చిదిమి ఆయనకు కూడా కాస్త రాసింది. ఓ నమస్కారం చెట్టి ముందుకు పోగోయింది. ప్రకాశం ఉండబట్టడేక శశేశ్వరునకు చిదిమి

పెట్టిన అరటిపండుముక్క తీసి నోట్లో పెట్టుకొనిపోయాడు. నూనె, కుంకం అంటుకున్నాయి గాబోలు నోరు అదోలా అయిపోయి ఆమదం తాగినవాడిలా తుపుక్కున ఉమ్మి వేశాడు. ఇదెక్కడ జూకాడో పూజారి "గుళ్ళో ఊస్తావురా" అని పెద్ద శోకబెట్టేడు. ప్రకాశం గబగబా చొక్కాతో మూతి తుడుచుకొని అవతలకు పారిపోయాడు.

"మా నాయనమ్మ కంటే మహాలక్ష్మమ్మ మంచిదిలా తీకికబుర్లు చెప్పింది ముంసు. మా నాయనమ్మే నయం ఏదైనా తింటున్నప్పుడు దగ్గరుంటే కొద్దో గొప్పో రాల్చుతుంది. అందుకే యిలాంటిది మూలాన్నే నా తోటి వాడు "గాము" చచ్చేడు. పోనీ వాడి పేరు చెప్పి ఒక్కపండ్లైనా పెట్టినా? మొట్టమొదటే పూజారాయన శతనాపం నెత్తినీద పెట్టుకుంటే తనదేదో పడిపోయినట్టు "మాపిల్లాడు కాద"ని తిప్పుకుంది. అప్పుడైనా యింటికి పోగానుకొను. ఇవాటికి మా నాన్న ఎవరారు. ఏమంటాలో! మొన్న పాడికల్ల చాసుగారు చెప్పేరు చిన్నపిల్లలు భగవంతునినో సమాన మని. నన్ను ఎరుగుకుండా పెట్టుకొని తేవుడికి పెడితే మాత్రం పాడికల్ల పూజ్యం ఎవ్వండా?" అనుకుంటుంటే ప్రకాశం వేరత్త కొడుకు వీర్రాజు ఎనుగగ్యాడు. "ప్రొద్దుంటే ఎవరినీ తేపకుండా పోయినా బాగా తిన్నావా?" అంటా.

వాషింగ్టన్, సెప్టెంబరు 19-ఆమెరికా చతుర్థసూత్ర ప్రణాళిక క్రింద విదేశాలకు సాంకేతిక సహాయ కార్యక్రమ సందర్భంలో, ఆమెరికాలో శిక్షణ ముగించుకొన్న 14 మంది సాంకేతిక నిపుణులు దూరప్రాచ్యంలోని ఏదేశాలకు వెళ్ళనున్నారని ఆమెరికా విదేశాంగ శాఖ ప్రకటించింది. ఆ దేశాల గ్రజల ఆచారాలు, భాష, కట్టుబాట్లు మొదలైన విషయాలలో వారికి ఆమెరికాలో మూడు వారాలపాటు శిక్షణ ఇచ్చారు. వారి వెంట వస్తున్న వారి భార్యలకుకూడ ఆ శిక్షణ ఇచ్చారు. ఆ సభ్యులు గుమంబిలోను ఇరాన్ కు 7 గురు, లైబీరియాకు 4 గురు, ఇండియా, సింహళం, లెబనాన్ దేశాలకు ఓక్కొక్కరు వెళ్ళనున్నారు.

ఇండియాకు వెళ్ళనున్న డాక్టర్ హరిహరప్రసాద్ ఆమెరికా కార్మిక శాఖలో పనిచేస్తున్నారు. ఇండియాలోని కార్మికుల ఆరోగ్యం విషయమై ఆయన కృషి చేస్తారు. ఆయన ఆమెరికా ప్రజారోగ్యశాఖలో లెప్టనెంట్ కర్నల్ హెచ్.ఎ.దాలో ఉన్నారు. ఆయనతో ఆయన సతీమణి కూడ ఇండియాకు వెళ్ళనున్నది.

గిరీశంగారి ప్రజాసేవ పార్టీ

ముంగపాటి శేషచలపతి

ఈనెల 17వ తేదీన శ్రీ గిరీశంగారి ఆధ్వర్యమున మధురవాణి పురంలో శ్రీ బారిష్టరు పార్వతీశం, శ్రీ నాయుడుబావ, శ్రీమతులు బుచ్చమ్మ, ఎం.కె. కాంతంగార్లు సమావేశమై యీ పార్టీని యేర్పాటుచేశారు. ఈ పార్టీ కేంద్రకార్యనిర్వహణ శ్రీ గిరీశం, శ్రీ బారిష్టరు పార్వతీశం, శ్రీ నాయుడుబావ శ్రీమతి కాంతంగార్లు ఏకగ్రీవంగా నిర్వహించబడ్డారు. కార్యదర్శిగా శ్రీ జంఘాలశాస్త్రి నియమింపబడ్డారు.

ఈ పార్టీ కార్యాలయం సాధ్యమైనంత త్వరలో “బుచ్చమ్మనగరం”లో నిర్మింపబడుతుందట. ఈ పార్టీ ఆఫీసు బాసత ప్రతిపక్షంగా వుండే అవకాశం కూడ వుందట.

ఇటీవల నా మునుపటిలో జరిగిన అభిమానుల సభలో ఆధ్వర్యము శ్రీ గిరీశంగారు యీ విధంగా వుపన్యసించారు.

* * *

ఇంతవరకు దేశంలో 98 పార్టీలు వున్నాయి, యీ పార్టీ స్థాపనకుకూడ అవకాశం వుందంటే, దేశంలో చరిత్రలు ఏవిధంగా వున్నవో, బుద్ధిగల ప్రతి మనషికి తెలుస్తూనే వుంది. ఇంతవరకు వున్న పార్టీలలో, సాంఘికాభ్యుదయంగాని, నాటక సినిమా కళలను గురించిగాని, కాఫీహోటళ్ళు సంస్కరణలను గురించిగాని విచ్ఛిన్నమైన ప్రణాళికలు లేవు. ఇదియే యీ పార్టీ ప్రత్యేకత. ఈ పార్టీ నిరుద్యోగ సమస్యనుగురించి సమగ్ర సంతానాన్ని గురించి, ఇంకా యితర పెన్ను విషయాలను గురించి గీత్రంగా వ్యక్తమై వుంది.

ఆహార సమస్య, వస్త్రసమస్య, కంప్లెక్స్ విషయం మున్నగు వాటినిగురించి గొప్ప పరిశోధనలుచేసి, వాటిని త్రిటిలో నివారించి దేశసౌభాగ్యాన్ని పెంపొందించటానికి తగిన నిర్ణయమైన ప్రణాళిక శేర్షరచించింది. శక్తికాలది, అన్నివిధాల ప్రజలకు సేవచేయడమే యీ పార్టీ ఆదర్శం, ఆశయం. ఇటీవల స్థాపింపబడిన పక్షాలలో

యితరవరకు యితర పెద్ద పార్టీ లేదు. ఈ పార్టీ ముఖ్య ప్రతిపక్షంగా వుండటానికి తగిన అవకాశం వుంది.

ఆంధ్రలో యీ పార్టీకి చాల బలం వుంది. అప్పుడే తేనకుజేలుగా యీ పార్టీలో చేరుతున్నారు. ఆంధ్రలో అఖండ విజయం యీ పార్టీకి! బెంగాలులో ఓట్ల బలం సమానంగా వుండొచ్చు. నేక మెజారిటీ రావచ్చు. బొంబాయి, సంయుక్త రాష్ట్రాలు, మధ్య రాష్ట్రాలలో అప్పుడే కాఖలు నిర్మింపబడుతున్నవి. అక్కడ కూడ మా పార్టీకి విజయం చేకూరే చిహ్నాలు కనుపిస్తున్నవి. విరాళాలకు గాను గొడ్డిగోజుల్లో బయలుదేరి, అన్ని ప్రాంతాలలో పర్యటన జరుపాలనుకొంటున్నాం. ముఖ్యంగా ఆంధ్ర ప్రజలు మా పార్టీమీద ప్రత్యేకాభిమానంవుంచి బలపరుస్తారని ఆశించుతున్నాం.

మా పార్టీ వున్నతాళయాలనో, ఆధ్వర్య దయ భావాలనో, పునోగమవృద్ధిని నిర్మింపబడింది. మా ప్రణాళికలోని ప్రతి అంశంలోనూ, పైన పేర్కొనబడిన గంభీరోన్నత భావాలు ప్రస్ఫుటంగా విశదమవుతువి.

ఆహార సమస్య: దీన్ని గురించి మా ప్రణాళికలో విశదంగా చెప్పబడి వుంది. మేము నూచించిన పరిష్కార మార్గం యితరవరకు ఏ పార్టీ నూచించలేదు. ఇక నూచించలేదు కూడ. అన్ని పార్టీలవాళ్ళు అనేదేమిటంటే దేశంలో వ్యాపారపంటలు తీసివేసి, దానికి బదులు ఆహార ధాన్యాలను పండించును. అంటే మీకి “ఎకన మిక్స్” అనే పదం కూడా తెలియదన్నమాట. ఎందువల్లనంటే దేశంలో వ్యాపార పంటలు తీసివేస్తే ప్రజలదబ్బులేక బాధపడుతుంది. అంటే ఆర్థికమాంద్యం కలుగుతుంది కాబట్టి ఆ పద్ధతికి మేముగీకరించం.

దేశంలో యీనాడు ముఖ్యంగా ఆహార సమస్యను పరిష్కరించేది కాఫీ హోటళ్ళు, చిక

నాలుగుయిడ్లీలు, ఒక కప్పుకాఫీ త్రాగితే మనం ఒకపూట అన్నం మానివేస్తాం. పూర్తిగా ఆహారానికి కాఫీ హాటల్స్ మాద ఆధారపడమని మా పార్టీ చెప్పదు. ఒక పూట ఆహారం కాఫీ హాటల్స్ వలన పెంపొందతుంది. గెండ్లో పూట ధాన్యం ఆహారం. ఈ విధంగా చేస్తే ఆహార సమస్య చిట్కెలో పరిష్కారమవుతుంది. ఇంక మిగులు ధాన్యాన్ని విజ్ఞానం వలన ఎగుమతి చేసి, అధిక ధరలకిమ్మి లాభాలు పొందవచ్చు. కోట్లు ఖర్చుపెట్టి పెద్దపెద్ద ప్రాజెక్టులు కట్టవలసరం లేదు. మున్నగు చెప్పినట్లుగా చేపలు తిన వలసరంలేదు. రాబాట్ చేప్పినట్లుగా గడ్డి తిన వలసరంలేదు. ఈ విధంగా ఆహార సమస్య పరిష్కరింపకు మా పార్టీ పూనుకొన్నది.

వస్త్ర సమస్య : గ్రీకులు బుచ్చు మృత, కాంతిం, ఎంకి గానలు, ఒక కమిటీగా ఏర్పడి వస్త్ర సమస్యను గురించి ఒక సమగ్ర నివేదికను సమర్పించారు. దాని ప్రకారం మనం వస్త్ర సమస్యను గురించి విచారించవలసిన పనివుండదు. మన హాల్స్ వుండే సిరిమా సంస్కృతి, సాంఘిక నాటకాభ్యున్నతి పెరిగి పెద్దవవుతున్న యీ కోణాలలో వస్త్ర సమస్య దానంతటదే పరిష్కారమయ్యే మార్గమున్నదన్నమాట. ఫ్యాషన్లు పెరిగి, నాగరిక హెచ్చినకొద్దీ మన స్త్రీల దుస్తులు కూడ, మన మార్గదర్శకులు నెల్లవారి ప్రకారం లాగులలోకి, గొడ్డలోకి దిగవలె. మన పురుషుల దుస్తులు కూడా అదేవిధంగా, అంటే గొడ్డకు బదులు చొక్కాలు. ఈ విధంగా మనదేశంలో మన స్త్రీ పురుషులకు లాగులు, గొడ్డ, చొక్కాలు, చొక్కాలు నిర్బంధంగా నిర్ణయిస్తే నుద్ద కావలసినది చాలా తగ్గుతుంది. ఇప్పటి రెక్క ప్రకారం స్త్రీకి ఏడు గజాల మీద కావాలి. లాగుకే అయితే మూడుగజాలు చాలు. అంటే నాలుగు గజాల నుద్ద అదా అన్నమాట.

ఇక పురుషుడి సంకలి చూడండి. ఏడు గజాల ధోవతులు కావాలి. లాగులయితే మూడు గజాలు చాలు. అంటే ఏంకీ గూడ నాలుగు గజాల నుద్ద అదా అన్నమాట. ఇక గొడ్డ, చొక్కాలకు నుద్ద మామూలే అనుకోండి. అదిగాక ఈ చొక్కా, గొడ్డ పద్ధతి

చాల అందంగా, నాగరికంగా వుంటుంది. ఈ రకంగా చేస్తే మన వస్త్ర సమస్య పరిష్కార మవడమేకాక, మన మిల్లలలో తయారయే నుద్ద చాల మిగులుతుంది. విజ్ఞానం వలన ఎగుమతి చేసి, చాల లాభం పొందవచ్చు.

కంప్లెక్సు: దీనినిగురించి మా పార్టీ నాయకులు అనేక పరిష్కార మార్గాలను సూచించారు. అయితే యీక్రింద పేర్కొనిన పద్ధతే అందరిచే యేక గ్రీవం గా నిర్ణయంపూడింది. కంప్లెక్సు వుంటే సగటు దొంగగు. ఎత్తివేస్తే అధిక ధనం. కానీ దీనికి వాచ్మన్ గానం ఏమిటంటే ఒక్కొక్కప్పుడు కంప్లెక్సువంచానీ, మరొకప్పుడు ఎత్తివేయాలి. ఇది అంతా వ్యాపారిష్టులు వ్యాపించకుండా అకస్మాత్తుగా జరిగాలన్నమాట పట్టాచేస్తే ధనం పెరిగదు. సరుకు దొంగకంటాసాగు. దీనివల్ల ప్రజలకు చాలా లాభం చేకూరుతుంది.

విశేషాంగ విధానం: మా పార్టీ విశేషాంగ విధానం అంధ్రదేశంలో ఆలోచించి నిర్ణయంపూడింది. మా పార్టీ సోషలిస్టుల వాంఛించినట్లు ప్రపంచంలో తృతీయ మాటాన్ని నెలకొల్పి, తుంది. కమ్యూనిస్టులు చెప్పినట్లు సోవియట్ మాటంగో చేతులు కలపరు. ఇంకా కొంత మంది కోరినట్లు అంధ్ర ప్రదేశ్ మాటంగో ఒడంబడిక చేసుకొంటుంది. ఈ రకంగా, యే మాటంలో వున్నా, ఆత్మ స్వాతంత్ర్యాన్ని కోల్పోను. అంటే ప్రతివారికీ వచ్చే విధంగా ప్రయత్నిస్తుండన్న మాట.

దేశీయత: దేశమునకు, దేశీయతకు, ఎంత వైద్యము వుండవలయును, యింకను యితర సైనిక విషయములు, పరిష్కార మార్గములు సూచించుటకు గ్రీవరిసింగుగారి ఆధ్యక్షత క్రింద ఒక సంఘం ఏర్పాటుపూడింది. నివేదిక త్వరలో రావచ్చు.

భూసంస్కరణలు: మా పార్టీ భూసంస్కరణలను గూర్చి మహాన్నతముయిన రిపోర్టును ప్రచురించింది. (గిరిశం బుచ్చమ్మ రిపోర్టు) ఈ రిపోర్టు ప్రకారం 'గుడ్డేవాసికే భూమి', 'ఉలికేవాసికే బట్ట' అన్న సిద్ధాంతం ప్రచారంలోకి వస్తుంది. ఈ సిద్ధాంతం వలన ప్రతి వారు కష్టపడవలసిన రైతుత్వానే వుంది.

సాంఘిక సంస్కరణలు: 'సాంఘిక సంస్కరణలనే గ్రంథాన్ని యిటీవల శ్రీ బారిష్టరు పార్వతీశం గారు ఇంగ్లండులోని అనుభవాలను పురస్కరించుకొని, ఇండియాలోని సాంఘిక సమస్యలకు సమన్వయించి రచించారు. ఈ గ్రంథం ప్రకారం సాంఘిక సమస్యలు పరిష్కరించబడివి. ఈ పుస్తకంలో ప్రధానోద్దేశ మేమిటంటే, సంస్థలలోని ప్రతివారు తమ యిష్టం వచ్చినట్లుగా ప్రవర్తించవచ్చు. సంఘం లించవచ్చు, అంటే పరిపూర్ణమే ప్రధాన విన్నమాట. అయితే విదాకులందఱు, పూర్తి వివరాలు కానిలసినవారు పైన పేర్కొనబడిన గ్రంథాన్ని చదవండి.

నాటకకళ, సినిమాలు: దీన్ని గురించి శ్రీ జంగూల రాష్ట్రీగారు మాస్టాల రాష్ట్రీగారి సహాయంతో 'కేటి మన కళ' అనే గ్రంథ రాజాన్ని ప్రకటించారు. ఈ గ్రంథాన్ని బట్టి సమస్య పరిష్కార మార్గాలు నిర్వచింపబడు తవి. దీని ముఖ్యోద్దేశ మేమిటంటే అన్ని రికాల నాటకాలు (వివిధ భాగవతాలతో సహా) సినిమాలు జాతీయం చేయబడాలన్నమాట. ఇట్లు జాతీయం చేయడం వలన నిరుద్యోగ సమస్య దానంతటా పరిష్కరింప బడుతుంది. జాతీయం చేయబడినా, కొన్ని ప్రత్యేక సౌక ర్యాలను కొన్ని కంపెనీలకు, గలింపబడు తవి. ఇంకా వివరాలు కానిలసిన వారు పైన జెప్పిన గ్రంథాన్ని చదవడ మంచిది.

భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు: దీన్ని గురించి మా పార్టీ అనేక తీర్మానాల నామోదించింది. ఈ తీర్మానాల సారాంశ మేమిటంటే, నాగరి కత, సంస్కృతి, పుస్తకాలగూలు, సాభా ర్థవ్యము నానాటికే పెంపొందుతున్న యీ సోజులలో భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు అవసరం; అనవసరం కూడ. భాషా రాష్ట్ర నిర్మాణంవలన సంఘచిరతవ్యం రెచ్చగొట్టబడుతుందనే ఆశా వాదులతో, నిరాశావాదులతో సంపూర్ణంగా విభేదించం. కావున సమయమునుకూడా లాలో

చించి, పరిస్థితులను దృష్టిలో పెట్టుకొని, భాషా రాష్ట్ర నిర్మాణానికి మా పార్టీ పూను కొంటుంది. దీన్ని గురించి మా పార్టీ తయారు చేసిన రిపోర్టు "గిరిశ నిలయం"లో దొరుకు తుంది, వలయువారు చూడవచ్చు.

ఇంకా అనేక సమస్యలను గురించి, అభ్యు దయ భావాలతో, ప్రగతికి అనుకూల విధంగా సమగ్రమయిన రిపోర్టులు, నివేదికలు తయారు చేసి, పుస్తకాలనుగూడా ప్రకటించివున్నాము. ఇవన్నీ మా పార్టీ కార్యక్రమాన్ని గురించి కూలంకషంగా తెలుసుకోవడానికి సహకరించు తవి. కావున అభ్యుదయ పురోగామియైన ప్రతి వర్గ ప్రజాసేవ పరమాదర్శంగా పెట్టు కొన్న ప్రతి పాణి పార్టీలో చేర్చుచు. చేరి నట్లుగానే బాంధవ్యం కూడ.

మా పార్టీలో చేర దలచుకొన్నవారు, మా పార్టీ సంబంధమైన పుస్తకాలను చదువ దలచు కొన్నవారు, ఈ క్రింది ఆద్రుకుకు దయచేసి వ్రాయ ప్రార్థన.

గిరిశ నిలయం,
పార్వతీశం వీధి,
మధురవాణి పురం—6

శ్రీ గిరిశం గారు, ఆంధ్రదేశానికి పాతక, ముప్పుదినంవత్సరాలనుండి చిరపరిచితులు. గురు జాడవారు వీరిని ఆంధ్రులకు పరిచయంచేసిన దగ్గర్నుండి, ఆంధ్రప్రజకు వీరిమీద గౌరవాభి మానాలు పెరిగినవి. ఇ టి వ ల గిరిశం గారి వార్తలు ఆంధ్రదేశానికి మారమైపోయినవి.

వీరు మొన్న ఆకస్మాత్తుగా విజయవాడ క్షేత్రములో కనబడ్డారు. నమస్కరించి యిటీవల తమరు కనబడటం లేదేమని పృచ్ఛజేశాను. బుచ్చయ్య సమేతంగా అమెరికా, ఇంగ్లండు మున్నగు విదేశాలు పర్యటనజేసి వచ్చారట. ఈ నూతనానుభవంతో, ఆంధ్రదేశంలో నూతన పార్టీని నెలకొల్పినానని చెప్పి, పైన జెప్పిన ఉపన్యాసం ప్రణాళిక వివరాలనిచ్చి వెళ్లి పోయారు.

ప్రతి దేశానికి దేవుడిమీద నమ్మకం వుంది. ఒక దేశానికి ఇంకొక దేశంమీద నమ్మకమే ఇప్పుడు కావలసినది.

“చెట్టుకింద ప్రిడరు”

అప్పిచర్ల సుబ్బారావు

రెండు నెలల నుంచి భారీగా వున్న పిచ్చయ్య గారి మధ్యవాటలోకి పొట్టిగా గుండ్రంలా వుంటే కిష్టయ్యగారు నకులుంట సమేతంగా అద్దెకు చేరారు. పేరు కిష్టయ్యగారైనా ఎందుకోగాని అందరూ ఆయన్ని చెట్టుకింద ప్రిడరని పిలుస్తుంటారు.

ప్రిడరు, బాయరు, వకిళ్ళు, గాక చెట్టుకింద ప్రిడర్లనే మరొక విభాగం ప్రిడర్ల వంశ వృక్షంలో వుంచా, అని కొద్దిరోజులపాటు ఆశ్చర్యరపడ్డాను. కాని ఆ కిష్టయ్యగారిలో స్వయంగా పరిచయ మేర్పడ్డాక చెట్టుకింద ప్రిడరంటే యేమిటో అనగావనయింది. ఇక కష్ట చెప్పటం దేనికీ అంటే నా ఆమాయకత్వానికీ అందరూ నోళ్లు తెరుచుకొని మూడు లోకాలు విశేటట్లు పగలబడతారేమో! కొంచెం ఓరిక పడితే మంచిది. కాళ్లులేని కత్తనా కాంత్రేపానికి కొంత వ్యవధి కావాలిగా మరి.

కిష్టయ్యగారు అద్దెకు చేరిన మర్నాడనుకుంటూ, ఊటీ పైరులో పడుకొని రిస్తుచాచి నరికేసుకుంటూ పేపరు చదువు తున్నాను. “అబ్బాయ్! టైమంత?” అని నడిచయస్సులో వున్న ఒక కంఠం అడిగింది. పేపరు మడిచి ఎవరూ అని చూచాను. “నేనే అడిగింది. టైమంత?” అని ఎగురింటి వాకిట్లో నిలబడి ఒకాయన ప్రశ్నించాడు. ఆయనే కిష్టయ్యగారు. టైము మాది “అమ్మిదీ ముప్పామడీ” అని మక్తకరిగా అన్నాను. “అబ్బో! టైమయింది కోర్టుకు వెళ్ళాలి” అనుకుంటూ గంపెడు కాకితాలు చంకలో వేసుకొని చినిగిన పాతకొలు రగిలించుకొని నన్యం రెండు చిటికెలు పీలుస్తూ నాకేసి ఒక మందహాసం పాత్రస్తూ కిష్టయ్యగారు కోర్టుకు బయలుదేరారు. అదే కిష్టయ్యగారికి నాకు ప్రథమంగా పరిచయమైన ఘట్టం. వారు నన్ను టైమెంత అని అడిగినప్పుడు

మీ పేరేమిటండీ, మీరేం చేస్తున్నారండీ అని అడిగితే రంగు బయట పడుతుండనుకున్నాగాని ముఖపరిచయం కూడా లేని మనిషిని పట్టుకొని యీ ఆరాటన్న అడుగులే బాగుండదని వూరుకున్నా. మరి కాసేపటికి కిష్టయ్యగారింట్లోనుంచి ఒకామె బైటికి వచ్చి నిలబడింది. ఆమెకు మానెన తడంలోనే ఆమె కిష్టయ్యగారి భార్యని తెలుసుకోవటానికి నా కంఠోనేపుపట్టలా. ఆమెమాట్లానికి అంత అందంగా లేకపోయినా అనాకొరెనూత్రం కాదు. ఆమె పనిట చెరుగునకట్టిన వక్కపలుకు నోట్లో వేసుకుంటూ “కావమ్మగారూ” అని పిలిచింది.

కావమ్మ అంటే ఎవరోకాదు. మా ఇంటి పక్కన వుంటే అలిండియూ గడియో. కావమ్మగారు వంటమనిషి. పురాతన కాలంలోనూ, ఆధునిక కాలంలోనూ ఆమెకు తెలిసి నుంచి చెడ్డలుగాని నంగలి నందర్బాలుగానీ భేష. ఊళ్ళో ఏవార్త వెలవడ్డా ముందుగా ప్రసారం చేసేది కావమ్మగారే. అంగుచేత కావమ్మగారిని మేము ముద్దుగా అలిండియూ గడియో అని పిలుచుకొనటం అలవాటు. “కావమ్మగారూ!” అని కిష్టయ్యగారి భార్య పిలిచిందో లేదో “అరి! వస్తున్నా” అని వూడిపోతున్న జాట్లును గుచ్చటముడి వేసుకుంటూ, పనిట కొంగుదోపుకుంటూ ప్రత్యక్షమయింది కావమ్మ. ఇద్దరూ కాసేపు చీపులు కొరుక్కొని యేం చెప్పకున్నాలో నాకు తెలియకాని సమావేశం అపి కావమ్మగారు యింటికి వచ్చేటప్పుడు— “మీవారు ఇంకా చెట్టుకింద ప్రిడరు వుద్యోగం చేస్తూనేవున్నారన్నమాట” అంటూ వచ్చింది.

కావమ్మగారు నాకు తెలిసి కొత్తమనిషి కాదు. పరిచయంవల్ల “కావమ్మగారూ! చెట్టుకింద ప్రిడరంటున్నారేమిటి?” అని మెల్లగా అడిగాను.

“ఈ సంగతి నీకింకా తెలిదా అబ్బాయి!”
అని ప్రారంభించింది కామయ్య. “పిచ్చయ్యగారి
నాటలో మొన్న కొయన అడ్డకు చేరాడు
తెలుసా?”

“తెలుసు.”

“అయిన పేరు కిచ్చయ్య. ప్రయత్నం చేస్తుంటాడు. అంటే వాళ్ళకూ నీళ్ళకూ లేనిపోని మాటలు చెప్పి తగాదాలు పెట్టటం, పుర క్రించి కోర్టుల కెక్కించటం, యిద్దరికీ జయం అంటూ ఒకరికీ తెలియకుండా మరొకరిదగ్గర డబ్బులు కాజేసి పొట్టపోసుకోవటం. ఈ వృత్తి గల పెద్దమనుషు లందరినీ చెట్టుకింద ప్లీడరంటారు. అయ్యో! యిక్కడ కూచంటే ఎట్లా!” అంటూ లేచిపోయింది కామయ్య.

చెట్టుకింద ప్లీడరంటే నిర్వచనం చెప్పినం గుకు కామయ్యను అభినందించాను మనస్సులో. అప్పడప్పుడు కిచ్చయ్యగారు నన్ను తైం అడకటం, నేను సమాధానం చెప్పటం మామూలయింది. అవిధంగా వారికి నాకూ పరిచయమే గాకుండా స్నేహిత మేర్పడింది. సెలవులు వస్తే, కాసేపు హాయిగా మాట్లాడుకుందాం రాండీ అని నేను వారిని పిలవటమో, వారు నన్ను పిలవటమో జరిగేది. సంభాషణ ప్రారంభించిన త్తీతం నుంచి అంతనుయ్యే ఆధున త్తీతం దాకా నేను వూట్టటమూ, కిచ్చయ్యగారు ధోరణితగ్గకుండా మాట్లాడటమూ మామూలు. మేమిద్దరం ఎప్పుడు కలసి మాట్లాడినా తన స్వాసభవాలూ, ఉద్యోగంలో తన ప్రయోజకత్యాలూ మెరుగులొంది మేటిగా చెప్పేవాడు.

అందువల్ల నేను తెలుసుకోదగ్గ చెట్టుమీద ప్లీడరు విషయం యిట్టే తేలిపోయేది. కిచ్చయ్యగారు యెంత కోర్తవాళ్ళకయినా సరే యిట్టే తగాదా పెట్టాడుట. కయ్యం కల్పించి కోర్టు కెక్కిస్తాడుట. ఇది పుక్కుగో నేర్చిన విద్య అంటాడు నవ్వుకూ. ఒకసారి అనుమానం తీర్పు కోటానికై మీరు తగాదాలు ఎలా పెట్టేవారో చెప్తారా అని అడిగాను.

కిచ్చయ్యగారు పకపక నవ్వాడు. బహుశా నా అమాయకత్వాన్ని చూచేమో! “చెబుతాను విను” అంటూ కిచ్చయ్యగారు ప్రారంభించాడు.

ఎవరో ఇద్దరు వ్యక్తులు. బాగా స్నేహితం లేకపోయినా ముఖ పరిచయం మున్నవారే. ఇద్దరికీ పొట్టకూటికి లేదు. అలాటి వాల్లెద్దరూ కిచ్చయ్యగారి కంట్రోపడ్డారు. సరే, మామూలుగా తన ధోరణి ప్రారంభించి యిద్దరికీ పుర క్రించాడు కిచ్చయ్య.

“నాపంటచేలోగొడ్లుపడి నాశనం చేసినయ్. కాబట్టి నాకు నష్టపరిహారం చెల్లించుకోవాలి. అందుకు యిరుగో సాక్షులు” అని దావా వేశాడు వాది. “అబద్ధం, యిదంతా పచ్చిమోసం. వాది నామీద లేనిపోని మాటలంటున్నాడు. అసలు అతని గొడవచ్చి నా పంటచేసు పాడుచేసినయ్. కాబట్టి నష్టపరిహారం క్రింద నాకు వాది పెంటనే సామ్యు చెల్లించుకోవాలి. ఈ విషయమై కావాలంటే యిరుగో సాక్షులు” అని బదులు చెప్పాడు ప్రతివాది.

వాదికి జడ్జి ముందు నిజం పతకటానికి అస్కారం లేకపోయింది. అందుచేత నీళ్లు నములుతూ “నాకు గొడ్లు లేవండి. ఆసలతనికి పాలమే లేదండి” అన్నాడు. ప్రతివాది దణ్ణం చెడుతూ “నాకు గొడ్లు లేవండి. వాది కసలు పాలం లేదండి” అన్నాడు. “ఇలా పాలం లేకుండా గొడ్లు లేకుండా యిద్దరు వ్యక్తులు దావాలు వేసుకునే ఆజ్ఞానంలో పున్నారంటే దీనికంతటికీ మన మహిమే కారణం” అని సగర్వంగా అన్నాడు కిచ్చయ్య. తనను అభినందిస్తానని అనుకున్నాడు గాని నేను విని పురుకునే సరికి చిన్నబుచ్చుకున్నాడు పాపం కిచ్చయ్య.

నాలో, అనాటినుండీ కిచ్చయ్యంటే అదరాభిమానాలకి బహుళగా వివేకింపు, ద్వేషం కలిగాయి. నిద్రలేచిన దగ్గరనుంచీ పడుకోబోయే దాకా కిచ్చయ్య చెప్పే మాటలన్నీ అబద్ధారే! లేనిపోని మాటలే! చేసే పనులన్నీ అమాయకత్యారే, అన్యాయారే!

అన్నదమ్ములకు విభాగాలు, అలిమగలకు విడాకులు, తిండ్రి కొడుకులకు పోరాటాలు, అత్త కోడళ్ళకు వైరాలు క్రమంగా ప్రబలి కోర్టుల కెక్కుతున్నారంటే యిలాటి చెట్టు క్రింద ప్లీడర్ల కలహారే కారణాలని తెలుసు చేసుకోటానికి నాకు యెంతో సేపు పట్టలేదు.

అలాటి కీప్తయ్య పిచ్చయ్యగారింటో చీరాడంటే అదై సరిగ్గా యిస్తాడా, వేచీ పెట్టకుండా లేచి వెళ్ళమంటే వెళ్ళాడా అనే అనుమానం నాకు అనుకోకుండా తగిలింది. పిచ్చయ్యగారికి ముప్పై యేళ్ళుంటామేగాని మనిషి చాడస్తుడు. ఎవరోమాట చెబితే అది గ్రుడ్డిగా నమ్మే మనిషి. తెల్లవన్నీ పాలు, నల్లవన్నీ నీళ్లు అని నమ్మే అయాయకుడు. ఒకసారి పిచ్చయ్యగారిని పిలిచి అడిగాను. “నిమండి, కీప్తయ్యగారు వేచీ పెట్టకుండా అదై యిస్తారా” అని. “నాకిమండి. నిజేపంలాగా యిస్తారు. ఇంకై రూపాయల యింటికి అడక్కుండానే నలభై రూపాయలిస్తున్నారు” అని సంతోష పడ్డాడు పిచ్చయ్య. “అంటే దీనివార ఇంకొక ఎత్తు వేళాడన్నమాటే” అన్నాను. “అప్పే! కీప్తయ్యవారలాటివారుకాదండీ” అని వెనుక వేసుకొచ్చాడు పిచ్చయ్య. నేనే నాకేమని తలస్థంగా వూరుకున్నాను.

కొద్దిసోజులు గడిచాక మ్యూనిసిపాలిటీ వాళ్లు యిళ్ళ పన్ను పంపించేస్తున్నారు. అప్పుడు యిళ్ళ వాళ్ల దగ్గరవుంటే సామాన్యవ్యాధి ఏమిటంటే అదైవాళ్ల దగ్గరకు వచ్చి-తక్కువ అదై యిస్తున్నామని చెప్పండి అని బ్రతుకులాడతారు. మనకు యిందువల్ల పొయ్యేదేమిటిలే అని నాగానికీ నగం అదై తగ్గించి చెబుతారు అదైవాళ్లు. అందువల్ల పన్ను తగ్గుతుంది యింటివాళ్ళకు. అలాగే పిచ్చయ్యగారు కూడా కీప్తయ్యగారి దగ్గరకు వచ్చి. “నిమండి! మ్యూనిసిపాలిటీ వాళ్లు వస్తున్నారు. అదై యిరవై రూపాయలిస్తున్నామని చెప్పండి. మాకు నగం పన్నయినా తగ్గుతుంది.” అని అడిగాడు.

“ఓ! దానికేమండీ. కావాలంటే కాగితం మీద కూడా వ్రాసిస్తాను. అది తీసుక వెళ్ళి వేరుగా మ్యూనిసిపల్ ఆఫీసులో యిచ్చామంటే మీకు నన్ను చాలా తగ్గుతుంది” అని కీప్తయ్యగారు సలహా చెప్పేసరికి పిచ్చయ్యగారికి కొండక్కినంత పనయింది. తన కొంతకంటే యింకేం కావాలని అనుకుంటూ “అలాగే కాగితం మీద వ్రాసి ఇవ్వండి” అని అడిగాడు. అలా అడగటమే తడవుగా- “నేను పిచ్చయ్యగారి మధ్యవాటాలో వుంటున్నాను. అదై పదిరూపాయలు. ఈ విషయం

మ్యూనిసిపల్ ఆఫీసుకు గారు గుర్తించమని మనవి. ఇటు-కీప్తయ్య.” అని కాగితం వ్రాసి యివ్వటం నోటే ఆ కాగితం తీసుకుపోయి మ్యూనిసిపల్ ఆఫీసులో ఇచ్చాడు పిచ్చయ్య. వెంటనే పన్ను నాలుగవ వంతుకు తగ్గించారు. ఈ సహాయం చేసి పెట్టివంతుకు కీప్తయ్యను గురించి వూరంతా చెప్పుకొన్నాడు పిచ్చయ్య.

తరువాతి పదిగోజులకు ఒకటో రోజువచ్చింది. కీప్తయ్యగారు పిచ్చయ్యగారిని పిలిచి మీ అదై తీసుకోండి అని పది రూపాయల నోటు చేతి కందించాడు. పిచ్చయ్య ఆశ్చర్య పడుతూ, గాభరాగా “ఏమిటిది” అన్నాడు. “అప్పే! ఏమీ లేదండీ! మీకు మేము అదై యివ్వటం పది రూపాయలేగా. కావాలంటే మ్యూనిసిపల్ ఆఫీసుకు గారు దగ్గర కాగితం చూచిరండి” అన్నాడు.

పిచ్చయ్య తల తిరిగిపోయింది. ఈ ముప్పు ముంగుగా వూహించలేకపోయాడు. “ఇదేమిటండీ కీప్తయ్యగారా! నలభై రూపాయల అదైకు పది రూపాయలిస్తా” అని గట్టిగా అడిగాడు. “ఆ నంగతులన్నీ నాకేం తెలుస్తాయండీ. మీరే వ్రాసుకున్నారుగా పది రూపాయలిస్తున్నట్లు? యివ్వమనే ఆ పదన్నాడక్కించుకోండి. లేదంటారా యిటు యివ్వండి. చేతివైతే దావా వేసుకోండి. కొద్దికొక్కుదాం. ఇల్లు కూడా మీరు చెబితే భాళి చేయను తెలిసిందా” అని అన్యాయం అలవాడ కీప్తయ్యగారు అనేకారు.

పిచ్చయ్యగారికి నిజంగా విచ్చిల్లివట్టయింది. “కీప్తయ్య గుర్తాల్గుడు అదై ఎగగొట్టేడు. భాళి చేయనంటున్నాడు. కొరతకుడు” అని వూరంతా తిరిగి అందరికీ చెప్పాడు.

కీప్తయ్యగారు చెట్టుకింద పడ్డారు. తగాదాలు దావాలు అంటే వ్యంగ్యో శత్రువుకున్న విద్య. అలాటివాడు యీ అన్యాయతాగ్నిని పోల్చిద్దాడంటే ఆశ్చర్య పడనలసిన అవసరమేమీలేదు.

అదై ఎగగొట్టటమేకాదు. కీప్తయ్య పిచ్చయ్య పట్టచేసిన మరొక ఘోర అన్యాయంవుంది. పిచ్చయ్యకు, అతని అన్నదమ్మలకు అన్నీ వాటాలో యిదివరకుతగాదాలు వచ్చినయ్యే. వాటిని నలుగురు పెద్దమనుషులూ సరిచేయటం వల్ల ఆ

తగాదా సమసి పోయింది. ఇప్పుడు తగాదా తుట్టు పూర్వోత్తరాలు బైటికిలాగి మీ పక్క కేసు గెలుస్తుందనీ, మీకు పిచ్చయ్యగారి వాటా నుంచి భూమి, యిల్లు భాగం వస్తుందనీ కల్పనా శక్తితో పురకొంది పిచ్చయ్యకు ప్రతిపక్షంగా వాళ్ళను గెచ్చగొట్టాడు. వాళ్లు ఈయన మాటలు నమ్మి పిచ్చయ్యమీద కొరాలు మిరియాలు నూరారు. అదై అసలివ్వకందని సపోర్టు చేశారు. దానితో కిష్టయ్య వాళ్ళజాట్లు బాగా లంకించు కున్నాడు. పిచ్చయ్య యిండువల్ల శోకుడై పోయానాడు.

అట్లేమిటి, యీ యిల్లు నాదే అనేదాక వచ్చాడు కిష్టయ్య ప్రతిపక్షానవున్న పిచ్చయ్య సోదరుల అండగో. పిచ్చయ్యకు భుక్తిగడవా అంటే భూమిమీద ఆదాయం, యింటిమీద ఆదాయం. భూమిమీద తిండిగింజలు సంవత్సరానికి ఒకసారి వస్తయ్. వాటికిగోడు యింటి అదై బట్టుకొని మెల్లగా కొపురం చేస్తున్నాడు పిచ్చయ్య.

అలాంటిది అదై రాకపోయేసరికి కొపురం గడవాలంటే కష్టంగా వుంది. దానికిగోడు అన్నదమ్ములు దావాచేశారు తమకు వాటా యింకా గావాలని. నిజం, న్యాయం యేనాటి కైనా తనవేనని తెలుసు పిచ్చయ్యకి. కాని అందాకా అడ్డకట్టలు పడాలి. పిచ్చయ్య, అన్నదమ్ముల చేతుల్లో, కిష్టయ్య చేతిలో నానాహింసలా పడుతున్నాడు.

దావా పడింది. అందరూ కోర్టుకు హాజరై వారు. కిష్టయ్యగారు నడిభుజంగా ప్రతిపక్షం వైపు నిలబడ్డాడు. కాని న్యాయం సరిగ్గా జరిగింది. నిజం నిక్కచ్చిగా తేలింది. పిచ్చయ్య కేసులో గెల్చాడు. తండ్రి రాసిచ్చిన పీలు నామా ప్రకారం అతనికి ఆ వాటా వచ్చింది. “మిగతా ఇడుకులకంటే ఎక్కువభాగం పిచ్చయ్యకు యిస్తున్నాను కొరణం వాడు నందమతి, ఛాదస్తుడు గనుక” అని పీలునామాలో వున్న ఆక్షరాలు నిగనిగ మెరుస్తున్నయ్. ఆ కారణంగా జడ్జి న్యాయం పిచ్చయ్యదేనని బల్ల గుద్ది చెప్పాడు. కిష్టయ్య ముఖం తేలవేశాడు. అన్నదమ్ముల తలలు తీసివేసివట్లయినయ్. ఇది వరకటిలాగే అన్యాయంగా దావా వేసి ఆప రాధానికి వడిగట్టుకున్నందుకు ఫలితంగా వివరీ తంగా ప్లేడరు ఫీజుకు, కిష్టయ్య ఫీజుకు ఖర్చులు అమితంగా అయినయ్. డబ్బు ఖర్చుకు తోడు పరువు ప్రతిష్టలు కూడా మంటగలసినయ్. ఆ అన్నదమ్ములు పిచ్చయ్యని తుమించమని అడిగారు.

పిచ్చయ్య మందమతయనా కొంచెం దారివ పడ్డాడు. “మనకు కలహాలు గెచ్చిపెట్టింది, అలాంటి కేసిందీ ఆ చెట్టుకింద ప్లేడరు కిష్టయ్య గాడు. ముందు ఆయనపని పట్టండ”న్నాడు. వాళ్లు తప్పుకు వెంటనే గ్రహించారు. కిష్టయ్య పీకమీద కూచొని అదై అంతా వసూలు చేసి యిల్లు బాగోచేసిందాకా వదలేశాడు.

గీతం

ఒక్క చుక్కలో జీవితమంతా
అతి విస్తృతమీ విశ్వాగ్రణ్యం
తెలియదు త్రోవ విపత్తులగ్రణ్యం
వలసిందొక ఆధారమనన్యం
అందువల్ల నీ పెరటి తోటలో
ఒక్క మొక్కలో జీవితమంతా.
శతధానిన్నం ప్రాణదర్పణం
వృథా అహో! నీ అశ్రుతర్పణం

పూర్ణతకాలపు నిలల కర్పణం
అందువల్ల నిజరూప దర్శితే
ఒక్క చెక్కలో జీవితమంతా.
బిందు నిహితమే సింధు రహస్యం
ఏకంబలన అశేకం వశ్యం
బీజాంతర్గత నైజం శశ్యం
అందువల్లనీ నోటిగడపపై
ఒక్క మొక్కలో జీవితమంతా.

—బై రాగి

క దిలించి కాలరథం

[మంగళ తూర్వారవాలు కొంచెం సేపూ, శంఖధ్వని కొంచెం సేపూ వినబడుతవి.]

ఒకటో స్త్రీ: ఇదేం చోద్యమమ్మా!

రెండో స్త్రీ: ఇదేం విడ్డూరమమ్మా! పుట్టి బుద్ధురిగాక ఎప్పుడూ చూడలేదమ్మా ఈవింత.

మూడో స్త్రీ: ఆవునవును. మరీ ఘోరకలి వచ్చిపడిందమ్మా. ఎందరో చ్చి చేతులు వేసినా ఈ రథం అంగుళంకూడా కదలటంలేదు. పాపం ఆ దేవాని చూడు అలంకరించుకుని ఎల్లా పడగావులు పడుతూ నిల్చుందో!"

ఒ. స్త్రీ: అగల రథం కదలటంవంటూ వుంటేకదా ఉత్సవమూ ఊరేగింపూ!

రెం. స్త్రీ: అదే కనబడకుండా వుండి, ఆఖరికి రథంచక్రాలు గిరుమనటం కూడా లేదాయె. ఇంకేం కనులుతుందీ? కాళ్లు బల పాలు కట్టేలాగా ఆటూఇటూ తిరగటందేనికీ? పదండి కొంపలకి చేరుకుందాం. ఇవాళ ఉత్సవం జరగే ఆశలేదు పదండి.

మూ. స్త్రీ: ఈయేడు ఇలా జరుగుతుందని మా సిద్ధాంతిగారు జ్యోతిషం చెప్పనే చెప్పారు. అక్షరాలా అలాగే జరిగింది సుమా!

ఒకటో పురుషుడు: ఇవాళ కాలరథం రథోత్సవం కాదుటోయ్! కాని ఇదేం విచిత్రం చెప్పు? ఈ రథం కదలడేమిటి?

రెండో పురుషుడు: ఆ రథం కొలుసులు ఎల్లా మట్టిలోపడి దొర్లుతున్నాయో చూడు! యింత దుర్దినం!

మూడో పురుషుడు: కాదు, కాదు, సరిగ్గా చూశావా? ఆ కొలుసులు తామపాముల్లాగా కదులుతున్నయ్. కొంపటిసి ఈ రథం ఇవాళ దానంతట అదే కదులుతుండేమా!

ఒ. పు: దానంతట అది కదిలితే ఇంకేమైనా వుందీ? అన్నీ తలకిందులై పోవలసిందే! మనందరం దాని చక్రాలకిందపడి నుగ్గునగ్గుయి పోవలసిందే!

మూలం: రవీంద్రుడు.

రె. పు: అమ్మ బాబోయ్! అంత ఉపద్రవం ముంచుకొస్తే ఇంకేముంది? అరుగో కాస్తున్న గారు ఏదో మంత్రాలు చదువుతున్నారు. పోయి ఆయన్నడుగుదాం రండి.

మూ. పు: ఆయనకి మాత్రం ఏంలేలునూ? మంత్రాలకి రథం అంగళ్లమైనా కదలదు పోవోయ్.

ఒ. పు: ఈవేళ ఎవరు చేతులువేసినా ఈ రథం కదిలేట్లా లేదు. ఎవరైనా మహా పురుషుడు వచ్చి పూనుకుంటేకాని కదలడేమా మరి.

రెం. పు: ఎవరో మహా పురుషుడి కోసం మీనమేమిట బెక్కపెడతూ కూచుంటే పుణ్యకాలం కాస్తా గడిచిపోతుంది.

మూ. పు: అయితే ఇప్పుడేం చేద్దాం చెప్పండి? కాస్తాల్లో ఏం చెప్పాలో నెలుసా? తూర్పు తెల్లారకముందే పుగోహితులూ, అటు తరవాత రాజాగారు రథంమీద చేతులువేస్తే కదులుతుందని వుంది. కాని ఇవాళ అన్ని ప్రయత్నాలూ వృథా అయిపోయినయ్. ఇక మీదట ఏం జరగాలో, ఇంక ఎవరు ఈ రథాన్ని కదపకలలో ఆయోమయంగావుంది. అంతా అగమ్యగోచరంగా వుంది. అనుగో ఆ కొలుసులు చూదూ! బుగలుకొట్టే కోడె తామల్లాగా ఎలా ఊగుతున్నయో! అమ్మా! అమ్మా ఇంక మన గతి యేమిటి? మనందరం దీని చక్రాలకింద వలిగిపోవలిసిందేనా?

(పైనికులు ఉద్విగ్ధులై ప్రవేశిస్తారు.)

ఒకటవ పైనికుడు: సిగ్గు సిగ్గు! రాజాగారే వచ్చి కొలుసులు బుజాన వేసుకున్నారు. మన మందరం బలంబట్టి పెనుగులాదాం. అయినా రథం అరంగుళం కూడా కదిలిన పాపాన పోలేదు. ఛీ! ఛీ! సిగ్గు! సిగ్గు!

రెం. పై: నా కడుపు మండిపోతోంది. కొండల్ని పిండి చెయ్యగల మన బలం, శత్రు రాజుల కిరీటాలని మట్టిలో దొరించగల మన

అనుభవం: "అమరేంద్ర"

కొరకం ఇవాళ గుడ్డి గవ్వకు కొరగాకుండా పోయినయ్య. ఇంకెండుకూ మన పరాక్రమం?

మూ. సై: ఎదురులేని నాఖడ్డాన్ని ఈరథం మీదే ప్రయోగిస్తాను. నా భుజబలంతో దీన్ని తునా తునకలు చేసేస్తాను. అప్పటికి కాని నా ఫరాభవాన్ని చల్లారదు. రండి ఎవరు అడ్డం వస్తారో చూస్తాను. కాలదేవత తన రథాన్ని ఏమాత్రం రక్షించుకుంటాడో చూస్తాను

పారులు: ఆవు. ఆగు. తొందర పడకు. కాంతించు. తాతలనాటినించీ పూజిస్తూవున్న రథంమీద కత్తిచూస్తావా? ఒళ్లు మరచి మోట్లా తున్నావు జాగర్ర!

మూ. సై: వదలండి. వదలండి నన్ను. నాది సైనిక ధర్మం. నేను ఓటమిని ఒప్పుకోను. వదలండి. ఇవాళ దీని అంతు కనుక్కుంటాను.

పా: అకే నీ అంతు కనుక్కుంటుంది జాగర్ర! అనవసరంగా నిప్పుల్లో దూకుతావా? ఆగు, ఆగు.

ఒ. స్త్రీ: అడుగొక్కరావమ్మా! ధనపతి పరివారంలో సహా వాస్తున్నాడు.

రెం. స్త్రీ: తగునునమ్మా అని తయారయ్యాడు కాబోలు! ఇబానా విడిచిపెట్టి రావటానికి పాపం ఎంత బాధ పడ్డాడో!

మూ. స్త్రీ: కాదమ్మాయ్! పిలవని పేరం టానికి వచ్చాడనుకున్నావేమిటి? రాజుగారు స్వయంగా పిలిపించారుట. ఈ కలియుగంలో దావేకదా రాజ్యం చేస్తోంది? ధనపతి చెయ్యి వేస్తేనే కాని రథం కదలదని ఎవరో అన్నారట, అందుకని రాజుగారు పిలిపించారుట. పిలిచారు కదా అని పరివారంతో వచ్చాడు.

ఒ.సై: వచ్చాడా ధనపతి? ఏమిటి? రథాన్ని కదిలిస్తాడా? మేం అంతా చేతకాని వాళ్లమై గాజులు తొడుక్కున్నామా?

రెం: సై: ఇవాళ కోపపడి లాభంలేదు. ధనపతి తలుచుకుంటే ఏదైనా చెయ్యగలడు.

మూ. సై: మనమంతా కదపలేక పోయిన రథాన్ని ఈ ధనపతి కదిలిస్తాడా? గట్టిగా తిరిమితే మూల నక్కుతాడు కదా ఈ కూరా గ్రేసరుడు? నిజంగా ఇవాళ ధనపతి రథాన్ని కదిలిస్తే మనందరం ఖడ్గాలని గిరగిర తిప్పి విసిరేసి ఏ నదిలోనో దూకే చావటం మంచిది.

రెం. సై: మనం తొందరపడి లాభం లేదు. ఈ ధనపతి ఎంతకైనా సమర్థుడు. చూడు ఎంత పరివారాన్ని వెంటబెట్టుకుని వచ్చాడో!

పా: చూడు వాళ్ళ మెల్లో బంగారపు గొలుసులూ, వజ్రాలూ, రత్నాలూ ఎల్లా కళ్లు జిగేలు మనెట్లు మెరిసి పోతున్నయ్యో చూడు. ఈ బంగారపు గొలుసులతో వాళ్లు రథాన్ని కదలకుండా కట్టిపాడేశారేమో! అందుకే ఇది అంగుళమైనా ముందుకే జరగటం లేదేమో!

ఒ. సై: ఏయ్! ఎవరు మీరు? ఇక్కడి కెండుకొచ్చారు?

పరివారంలో ఒకడు: ఇవాళ రాజుగారు మా ధనపతిగారి కోసం కబురుపంపారు. కౌం దేవత రథాన్ని ఎవరూ కదపలేక పోతున్నారట. ధనపతిగారి చెయ్యి తిగిలితే రథం కదులుతుందని అంతా ఆనుకుంటున్నారు.

మూ. సై: మీ ధనపతికి మతిపోయిందా యేమిటి?

పరివారంలో మరొకడు: మా ధనపతికి మతిపోలేదు. మీకే గతిలేక పిలిచారు.

ఇంకొకడు: ఈ లోకాన్ని చక్రంలాగా తిప్పుతున్నది మా ధనపతి కొదా? ఆయనకి సాఫ్యంకాని పనివుందా? ఈ రథాన్ని కదల్చటం ఆయనకి తప్ప ఇంకెవరికీ శక్యం కాదు తెలుసా?

మూ. సై: చాల్లేవోయ్ నీ ప్రక్కాల్లు!

ఒ. స్త్రీ: అయ్యో! అయ్యో! చూడండి, చూడండి, ఆ రథం చక్రాలు నేలలోకి ఎల్లా కుంగిపోతున్నయ్యో!

రెం. స్త్రీ: ఎక్కడో కొండ గుహల్లో ముక్కు మూసుకుని తపస్సు చేసుకునే ఆ ముఠలియోగి చెయ్యివేస్తే రథం కదులుతుందని ఎవరో చెప్పారట. ఆ గుహదగ్గరికి వెళ్ళి చూసేసరికి పట్టాసనం వేసుకుని సమాధిలో వున్నాడుట. ఎల్లాగో తంటాలుపడి ఆయన్ని బతిమాలి బుజాలమీద మోసుకొచ్చారు.

మూ. స్త్రీ: అరరై యేళ్ళ తపస్సుతో ఆయన కాళ్ళు తుప్పుపట్టినయ్ కాబోలు. నడవ లేడుట. మోట్లాడటమే మహాపాపమని వాలుక కాస్తా కోనేసుకున్నాడుట. అంతా సాంజ్జు

తోనే. వాటికి ఎవరికి తోచిన వ్యాఖ్యానం వాళ్లు చెబుతున్నారట.

బి. స్త్రీ: ఎక్కడ పట్టుకొచ్చాలో ఈ మహానుభావుణ్ణి? చెయ్యి పడంగానే ఈ కాల దేవత రథచక్రాలు నెలలోకి కూరుకుపోయి నయ్యే. ఈయన తపస్సు చల్లగావుందా! తనతో పాటు ఈ రథాన్ని కూడా అభ్యసాతాళానికి గుంజుకు పోడుగదా?

ధనపతి పరివారం: చూడండి, ఇవాళ మీకే తెలుస్తుంది మా ధనపతి ఘనత. ఆయనే ఈ రథాన్ని కదిలించగలడు. ఇంకెవరికీ సాధ్యం కాదు.

మూ. పై: కేలండి! నోటికి వచ్చినట్లు కేలండి. మీ ధనపతి గర్వం ఏటి బుడగలాగా పేలిపోతుంది కానుకొండి!

[ధనపతి, ప్రధాన ప్రవేశిస్తారు]

ధనపతి: ఎందుకు స్వామీ! నన్ను పిలిపించారు?

ప్రధాన: మనరాజ్యానికి ఏదబ్బంది వచ్చినా నీ వగ్గరికి రాకతప్పదుగా, ధనపతి!

ధ: ఇది మామూలు ఇబ్బంది కాదుగా స్వామీ! ఇప్పుడు నేనేం చెయ్యగలనో తెలియకుండా వుంది.

ప్ర: కాలదేవత రథం కదలటం లేదివాళ. నీచెయ్యి పడితే కనులుతుండేమోనని ఆశగా వుంది. ఇది నిజంగా మనకి పరీక్షా సమయం. ఈ రథాన్ని ఎవరు కదిలించగలనో వాళ్ళే ఈ లో: నికి అధిపతులవుతారు. ఇవాళ పురోహితులూ. రాజుగారూ, ఎంత ప్రయత్నించినా, రథం కదలలేదు. అంటే కలమా బలమూ రెండూ ఇవాళ లోకాన్ని నడిపించటం లేవన్నమాట. శువ్రు కదిలించ గలవేమోనని అందరం ఆశపడుతున్నాం.

ధ: చిత్రం! తమ సలవైతే అల్లాగే ప్రయత్నిస్తాను. ముందు నా పరివారం ప్రయత్నించాక నేను చెయ్యి చేసుకుంటాను. నలుగురిలో నవ్వులపాలు కొవటం నా కిష్టం లేదు.

ప్ర: త్వరపడాలి మరి. అంతా ఎదురు చూస్తున్నారు వెయ్యికళ్ళతో!

ధ: రండి, రండి, పట్టండి, ఊ.

ప: ఊ...ఊ...జయ ధనపతి! జయ ధనపతి! ఊ.

ధ: అంతమా పట్టండి. వీడి ఇంకొక్క సారి; ఊహు. లాభం లేదు. ముచ్చెమటలు గిగజారి పోతున్నయ్. నరాలు తెగి పోతున్నయ్. లాభంలేదు. రథం కదలటం లేదు.

పాదులు: సిగ్గు! సిగ్గు!

పై: తగినకాస్తీ జరిగిందా? రథచక్రాలు కదపటం సమయం నింపుకోటం అనుకున్నావా? ఘో, వెళ్లు వెళ్లు. అడలు నీతిల తీస్తేస్తే కాని నీ గర్వం చూడకు.

ధ: ఈ మధ్య పనిలేక మికత్తులు తుప్ప పట్టిపోయినట్లున్నయ్. ఎందుకుస్వామీ అంత విచారంగా చూస్తారు? ఎవో నీలంగా ఆలోచిస్తున్నారా?

ప్ర: నా ఆలోచనకున్నంకూడా విఫలమయిపోయింది. ఇంకేం చేశానా అని ఆలోచిస్తున్నాను? ఈరథం ఎల్లా కనులుతుందా అని దిగులుగావుంది ధనపతి!

ధ: దిగులెందుకుస్వామీ? దాని సమయం వస్తే అదే కనులుతుంది కేలండి. ఎవరికోసం కనులుతుండి? కాలదేవత కాళ్లు ముడుచుకున్నచంటూడా స్వామీ? రండి రండి ఖజానాకి గట్టిగా తాళంపెట్టి వచ్చాలో లేదో? రండి రండి పోదాం రండి.

స్త్రీ: అమ్మయ్యా! ఇకమిటి! కేల ఈని నలుగురు ఏమిటి జనం? ఎకాయో రథం వగ్గరికి వచ్చేస్తున్నారలా గంజే!

పా: అనునో! ఆ గుడిసెలో జనమంతా తండ్రిపరండాలుగా ఎచ్చి పడిపోతున్నారు. రథాన్ని కదిలిస్తామని ఎల్లా కేకలు పెట్టుకుంటూ వస్తున్నానో! కాలదేవత రథాన్ని తాక విస్తామా?

స్త్రీ: అయ్యా! రథాన్ని మైలపడేస్తారా? వాళ్లని ఎదురు ఆపలేరా?

పై: మీకేం భయంలేదు! ఈ రథాన్ని మేం రక్షిస్తాం.

ప్ర: ఆ జనసముద్రం ముందు మీరెంత? మీ ఆయుధాలెంత?

పై: మీకే అల్లాబెదిరిపోతే ఎల్లా చెప్పండి?

ప్ర: వాళ్లవల్ల మనకి ప్రమాదం వస్తుందని

కాదు నాభయం. వాళ్ళు రథాన్ని కదిలించ గలరేమనని నా సంశయం.

ప్ర: ఆసంభవం స్వామి! వాళ్ళేమిటి రథాన్ని కదిలించటమేమిటి? అల్లా ఎన్నటికీ జరగదా స్వామి! ఆ గుడిసెలో నరాలపొగులు ఈ రథాన్ని కదిలించగలరా?

ప్ర: నిజంగా ఇవాళ వాళ్లు రథాన్ని కదిలించగలిగితే ఒక కొత్త సత్యం మనకళ్లు విప్పుతుంది, ఒక కొత్త శకం ఆరంభం అవుతుంది.

ప్ర: ఆజ్ఞ దయచెయ్యండి! మా ఖడ్గాలతో వాళ్లని ముక్కలు చేస్తాం ఆజ్ఞ దయచెయ్యండి స్వామి.

ప్ర: ఈ ప్రవాహానికి కత్తులు ఎంతైనా కడతారా మీరు? భయంలేదు.

ప్ర: అయితే తమ కాలేమిటి?

ప్ర: అసోధాలు కల్పించిన కొద్దీ వాళ్ళ శక్తి విజృంభిస్తుంది, మీరేమీ చెయ్యవద్దు.

ప్ర: చేతులు కట్టుకుని చూస్తూ నిలబడమంటాగా? కాలదేవత రథం మాకళ్ళ ముందరే మైల పడిపోతుంటే చూస్తూ వూరుకోమంటారా?

[“కాలదేవత కదిలిస్తాం” అంటూ కోలాహలం దగ్గరగా వినిపిస్తుంది.]

ప్ర: ఏం, సర్దార్! ఎందుకిలా తలదాచుకుంటారు మీరంతా?

స: ఏంటేమి స్వామి! కాలదేవత రథాన్ని కదిలించటానికి ఎచ్చాం.

ప్ర: నిజంగానా?

స: అవును స్వామి! ఇన్నాళ్ళూ కాలదేవత రథచక్రాల కిందపడి నలిగిపోయాం. ఈసారి మా శిథిల దేహాలమీదుగా కాలదేవత రథాన్ని నడపటానికి నిరాశించాడు. ఈసారి రథపు గొలుసులు మా బుకాలమీద వేసుకుని రథాన్ని ముందుకు నడిపించాలని మేమందరిం బయలుదేరి వచ్చాం.

ప్ర: ఎవరు పుట్టించారురా మీరీ దుర్బుద్ధులు? వివాళకాలే విపరీతమైతే అని పోలికే అన్నారా పెద్దలు.

స: ఇవాళ కాలదేవతే మమ్మల్ని ఎలాగైతే పిలిచాడు. ఇవాళ ఈ రథాన్ని కదిలించి కాని మేము ఇక్కణ్ణించి కదలం.

ప్ర: ఎన్ని గుండెలతో అంటున్నావురా ఆ మాట? ఈ లోకాన్ని ఎవరు కదిలించగలరో వాళ్ళే ఈ రథాన్ని కదిలించగలరు, తెలుసునా?

స: అయితే మీరేనా ఈ లోకాన్ని కదిలించేది?

ప్ర: నీకు కళ్లు పెత్తి వచ్చినయేరా, అబ్బాయ్!

స: తమరేనా స్వామి ఈ లోకాన్ని కదిలిస్తున్నది?

ప్ర: కాదు కాదు. మీరు కనులు తూమిలోపాటు లోకాన్ని కదిలిస్తున్నారు. కాని మా బుద్ధి బలంతో మేమే మిమ్మల్ని కదిలిస్తున్నామని గొప్ప చెప్పుకుంటాం.

స: మేం లేకపోతే మీరెక్కడుంటారు? మేం పండించిన పంటతో మీ శరీరాలు పోషించుకుంటున్నారు. మేం చేసిన బట్టలతో మీ పరుపు నిలుపుకుంటున్నారు. అవునా?

ప్ర: నిజం, నవ్వేదీ నిజం, సర్దార్.

ప్ర: ఎంతి కండకావరం! ఎప్పుడైనా ఈ గుడిసెలో వాళ్లు ఇలా తెగబడి మాట్లాడి ఎరుగుకుంటే ఈ ధిక్కారం మేం సహించలేం! చెప్పకండి నేలలాగా అణిచేస్తాం, ఆజ్ఞ ఇవ్వండి స్వామి.

ప్ర: మీరు నిప్పులుగా నిలబడాలని నా ఆజ్ఞ. పడండి. మీరే ప్రయత్నించండి. చూద్దాం కదండి సర్దార్.

స: చూస్తానే? అందరూ పట్టండి. నడుములు లిగించండి. రథం కదలక ఏం చేస్తుంది? ఈ మన శక్తి అంతా ఉపయోగిద్దాం. అటో ఇటో తేల్చివేద్దాం.

పురోహితుడు: అయ్యయ్యా! ఏం పోయే కాలం ఎచ్చిపడింద్రా! రథాన్ని తాకారా? రథాన్ని అపవిత్రం చేశారా? సర్వనాశనం సర్వనాశనం.

స్త్రీలూ, పురుషులూ: అయ్యయ్యా! ఎంత పని చేశారు. ఎంతపని చేశారు.

ప్ర: మీరంతా కళ్లు గట్టిగా మూసుకోండి. వీళ్ళ సాహసానికి తగిన శిక్ష కాలదేవత విధించక వూరుకుంటాడా? కాలదేవత ప్రళయ తాండవం చేస్తాడు. వీళ్లంతా భస్మమైపోతారు.

అ ఘోర దృశ్యాన్ని మీరు చూసి భరించలేరు. నా మాట విని గట్టిగా కళ్లు మూసుకోండి.

ప్రీ: ఏమిటా ప్రచండ ధ్వని! పిడగులు పడుతున్నట్లు, మిన్ను విరిగి మీద పడిపోతున్నట్లు—

పురు: అనుగో రథం కడులుతున్నట్లుగా వుంది! అదుగో ఎర్రటి మబ్బులాగా దుమ్ము ఎల్లా లేగుతున్నదో. చెవులు చిల్లులు పడేధ్వని, అబ్బా!

పు: పాపం! ఘోర పాపం! సర్వనాశనం తప్పదు, తప్పదు.

నై: అనుజ్ఞ ఇవ్వండి స్వామీ! ఊణంలో వీళ్లని చెల్లచెదరు చేసి చీల్చి చెందాడుతాం!

పు: నేనేమీ చెప్పలేను. కాల దేవతకి తెలియదా తను మేల పడుతున్నట్లు? ఆయనే మెదలకుండా పూరుకుంటే మధ్యనాకెందుకూ?

నై: ఇంకెందుకూ సంగోచం? ఈ ారగాని ఆయుధాలని దూరంగా గిరాలు వేసేద్దాం.

పు: నేనూ ఈకాస్త్రాలని విసిరిపారేస్తాను, ఇంకెందుకు?

పా: పదండి. ఈ పాపిష్టి రాజ్యాన్ని విడిచి వెళ్లిపోదాం రండి. చూస్తూనే ప్రధానమంత్రి గారూ? తమరుకూడా మోతోదయచెయ్యారా?

ప్ర: నేనూ వెళ్తున్నాను.

పు: ఎక్కడికి?

ప్ర: వాళ్లతో కలిసి రథాన్ని లాగటానికి.

పు: తమరా? వాళ్ళతో కలిసి రథం లాగు తారా?

ప్ర: అవును. ఈరోజున ఒక కొత్త సత్యం నా కళ్ళముందు మెరిసింది. మనం కూడా వాళ్ళతో కలిసిపోవాలి. ఎడంగా నిలబడటమే మహా పాపంగా కనిపిస్తోంది.

నై: ఊమించండి. అల్లా ఎన్నటికీ జరగ నివ్వం. సైన్యమంతా సమీకరించి రథాన్ని నిల బెట్టేస్తాం. దాని పరుగు ఆగకపోలే రథ చక్రాలు ఇవాళ రక్తపు నదులలో దొర్లు తుంటూ పోవలసిందే.

పు: పదండి, రథాన్ని నిరోధించండి. నేనూ వస్తున్నాను పదండి.

ప్ర: ఇవాళ దాన్ని నిరోధించటం మీ

తరం కాదు. దాన్ని అడ్డగిస్తే చక్రాల కింద తుత్తునియలైపోతారు. జాగ్రత్త!

నై: మెలపడిపోయిన రథ చక్రాలని మా పవిత్ర రక్తంతో స్నానం చేయిస్తాం స్వామీ.

పు: చూశారా, చూశారా, ఆ రథం దాగి దొంకా లేకుండా యెల్లా విచ్చలవిడిగా విరగ బడుతున్నదో? సర్వనాశనం! సర్వనాశనం! (రక్షించండి అని కేకలు వివబడతయ్)

నై: అనుగో! ధనపతి అనుర్ధాగా కేకలు పెడుతున్నాడు. ధనాగారాన్ని రక్షిద్దాం రండి, రండి.

ప్ర: ముందు మిమ్మల్ని మీరు రక్షించు కోండి.

నై: అయితే ఏం చెయ్యమంటారు?

ప్ర: పదండి. వాళ్ళతో కలిసిపోయి రథాన్ని సరైన దారిలో నడిపిద్దాం. వేళ దారిలేదు. ఆలస్యం చెయ్యొద్దు. మీరు రాక పోలే నేను ఒక్కొక్కే వెళ్తాను.

పు: అయితే మీరేం నిశ్చయించుకున్నారు నాయనా! వాళ్ళతో కలుస్తారా? వాళ్ళని నిరోధిస్తారా? లేళ్ళుకొండి త్వరగా.

నై: మాకెటూ పాలుపోవటంలేదు స్వామీ మీరేం చేస్తారు మరి?

పు: చూశారా! నేలంతా గజగజ వణికి పోతోంది!

పి. నై: రథం తనంతట తనే పరిగెడు తున్నట్లుగా వుంది. దానికే ప్రాణం వచ్చి, నట్టుగా వుంది. అబ్బా! ఉరుములు పిడుగులు గర్జించిస్తూ యెంత ప్రచండంగా ధ్వని చేస్తున్నదో!

(జయజయ ధ్వనులూ, రథ చక్రాల ధ్వని ఊణునేపు వినిపిస్తయ్.)

గె నై: ఎవరో ఇటువస్తున్నారు! ఎవరడి? కనిగారా?

కవి: ఎందుకల్లా దిగులుపడి నిలబడ్డారా?

మూ నై: మాకు దిక్కు తెలియకుండా వుంది, ఏం చెయ్యటానికి తోచటం లేదు.

పు: చాలా బాగుంది మీ సంగతి. అడక్క అడక్క ఆ వెర్రి కవి సలహా అడిగారా? ఆయనేం చేస్తున్నాడో ఆయనే తెలియదు గదా! ఇంక మీరేం చెబుతాడు.

కవి: కొల రథం కదిలింది
గాధ నిద్ర వొడిలింది.
నేల ప్రకంపించింది
కాల రథం కదిలింది.

పై: అయితే మమ్మల్ని పూజేం చెయ్యమంటావయ్యా?

పు: పోనీనువ్విప్పుడేం చెయ్యబోతున్నావయ్యా?

కవి: ఆకాగానం ఆలపించబోతున్నాను.

పై: చాలా బాగుందిలే నీ వరస. ఒకమూల రాజ్యమంతా తలకంకురై పోతుంటే ఒకమూల కొంపలు అంటుకుపోతుంటే ఎవడిక్కావాలోయ్ నీ పాటలు?

క: రాజ్యాలు బుద్ధుదాలు. అవతరిస్తయ్. అస్తమిస్తయ్. కాని కలకాలం వెలిగే సత్యాలున్నవని మరిచిపోకండి.

పు: అయితే మీ కవిత్వాలు కలకాలం ఉర్రేగుతయ్యేనా నీ ఆనంభావం? ఈసారి రథం ఆగితే మీ కవులే కదిస్తారని బోలు! ఏం అవునా?

క: అవును. ఆ తరుణం తప్పక వస్తుంది. ఈ రథాన్ని ఎల్లా పరిగెత్తించాలో మాకు తెలుసును మీరు పిరికిపందలలాగా, బలహీనులలాగా హింసనే ఆశ్రయించారు. అందుకే రథం దారితప్పింది. మేం సాందర్యాన్ని రథ

సారథిని చేస్తాం. అందం, ఆనందం, ఛందం ఈ క్షణంనాన్ని స్వచ్ఛందంగా ముందుకు పరుగులు తీయించగలవు. ఆ రహస్యం మాకే తెలుసు.

పై: ఇంతకీ ఏమిటయ్యా నీ గొడవ? రథం ఇటే పరిగెత్తుకోస్తోంది. త్వరగా చెప్పవయ్యా స్వామీ! నువ్వేం చెయ్యదలుచుకున్నావా?

క: ఆ రథాన్ని కదిలించే సోదరుల పాదాల కదలికతో శృతి కలిపే పదాలు పాడతాను. వాళ్ళ ప్రగతిపాటలలో ఆపశృతి గాధంతా చేస్తాను. శృతి తప్పటమే అన్నిటికీ మూలమైన దుర్గతి. నా సోదరుల వృద్ధయస్సందనమే నా కవనానికి ఛందం.

పై: ఇంతకీ మమ్మల్ని ఏం చెయ్యమంటావో చెప్పు బాబూ!

క: తొందరపడిమట్టుక ఏమీ చెయ్యకండి. మీరూ పిలుపు వస్తుంది. ఆ పిలుపుకోసం ఓర్పుతో ఎదురు చూడండి.

గాధనిద్ర వొడిలింది

కాలరథం కదిలింది

నేల నాల్గవెరగల నవజీవం వికసించింది

నీలగగనవిగుల నవతేజం ప్రభవించింది

కాలాఘం కదిలింది,

కాలరథం కదిలింది.

[శంఖధ్వనీ, తూర్వారవం వినిపిస్తయ్.]

—: 0 :—

ఉత్తమ రచనలకు బహుమతి

తెలుగు భాషా సమితి గడువు పాడిగింపు

1951 - 52 సంవత్సరమునకు సంబంధించిన ఉత్తమ గ్రంథముల బహుమతుల పోటీకి క్రింద వివరించిన విషయములపై గ్రంథములను పంపుటకుగాను గడువు నవంబరు ఒకటవ తేదీవరకు పాడిగించబడింది.

విషయములు : కర్నాట సంగీత పరిణామము, ఇండియా దేశ శిల్ప, చిత్రలేఖన, కళావికాస చరిత్ర చలన చిత్రములను తీసి ప్రదర్శించే శాస్త్ర పద్ధతి, తెలుగు కవయిత్రుల కవిత్వము

నకు సంబంధించిన సవిమర్శక సమీక్ష, ఆహారములు — సహజములు, సంయోగములు వినియోగ రసాయన శాస్త్రము.

ఇవి అచ్చులో గ్రామ్ 200 పుటలకు మించవలెనట.

ఈ గ్రంథములను కార్యదర్శి, తెలుగు భాషా సమితి, 27, మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయ భవనములు, మద్రాసు-5. అను చిరునామాకు గడువులోపుగా పంపవలెను.

బ్రిటనులో ఎన్నకలు

"అశ్వని"

వచ్చే ఆక్టోబరు 25న బ్రిటనులో పార్లమెంటుకు ఎన్నికలు జరుగుతాయని బ్రిటిషు ప్రధాని ఆట్లీ తెలియబరిచాడు. ఈ ఎన్నికలలో కన్సర్వేటివులు తిరిగి పదవిలోకి వస్తారని ప్రవాసు బయలుదేరింది. 'షేర్ మార్కెట్' సంచలనం కన్సర్వేటివుల విజయాన్ని సూచిస్తున్నదని పత్రికలలో చదివాం. ఇదే గనక జరిగినట్లయితే బ్రిటిషు లేబరు పక్షనాయకులు ఎవరినీ తప్పుపట్టే పని ఉండదు. గత సంగ్రామంలో కలిగిన జ్ఞానోదయంతో బ్రిటిషు ప్రజలు తమ చేతికి వచ్చుగొందిన అధికారాన్ని లేబరు నాయకులు కన్సర్వేటివులకు ఉపకరించే విధంగా వినియోగపరిచారని ప్రజలకు వినియోగపడేట్లు ఉపయోగించలేదు. లేబరు ప్రభుత్వం పరిశ్రమలను జాతీయం చెయ్యటానికీ, ప్రజలకు ఉచితవైద్య సౌకర్యాలు కలిగించటానికీ ప్రయత్నించలేదా, కన్సర్వేటివులతో అనేక విషయాలపై తర్జనభర్జనలు పడలేదా అనవచ్చును. ఇదంతా నిజమే. కాని నూరు నోములు ఒక్క రంకుతో సరి అవుట్టు, లేబరు ప్రభుత్వం అమెరికాకు దాసోహమని- రష్యానుంచి తనకు ముప్పు లేదనీ, బ్రిటనుకుగల ముప్పుంతా అమెరికా తలపెట్టే కమ్యూనిస్టు వ్యతిరేక యుద్ధ ప్రయత్నాలవల్లనేననీ తెలిసికూడా అటువంటి ప్రయత్నాలు సాగించి సామర్య ప్రజలకు దుష్ఫల ఆర్థిక పరిస్థితి తెచ్చిపెట్టటంవల్ల లేబరుపార్టీ సాగించిన నష్కర్మలు రాణించలేదు.

యుద్ధం అయిపోయి లేబరు ప్రభుత్వం ఏర్పడిన నాటినుండి బ్రిటను అమెరికాకు అంతర్జాతీయ వ్యవహారాలలో కుడిభుజం గా ఉంటూ, రష్యా వ్యతిరేక విధానాలను బలపరచటంలోనూ, అమెరికాకు ప్రపంచమంతటా యుద్ధ స్థావరాలు ఏర్పాటు చెయ్యటంలోనూ, విద్య రాజ్యసమితి శాంతిరక్షణ విధానాలను విస్తరించి అమెరికా దుర్మార్గాలను బలపరిచేలాగు చెయ్య

టంలోనూ, కొరియాలో అమెరికను రాక్షసత్వం విజృంభించటంలోనూ, ఆటాంటిక్ మాటరు ఏర్పరచటంలోనూ, మధ్య ప్రాచ్య దూర ప్రాచ్యాలలో ప్రజాస్వామ్యాలు తల ఎత్తకుండా ఆచవటంలోనూ కాయశక్తులా తోడ్పడుతూ వస్తున్నది.

బ్రిటిషు లేబరు ప్రభుత్వం ఇంకొక ప్రమాద కరమైన పనికూడా చేస్తున్నది. తన దేశంలో సోషలిస్టు విధానాల వలంబిస్తున్నట్లు నటిస్తూ, ఇతర దేశాలపట్ల చాలు గానూ, బహిరంగం గానూ సామ్రాజ్యవిధానాలను ఆవలంబిస్తున్నది. మధ్య ప్రాచ్యంలో పర్షియా నూనె విషయంలోనూ, యూజ్ కాలని విషయంలోనూ, ట్రాన్స్ జోర్డన్ విషయంలోనూ బ్రిటిషు లేబరు ప్రభుత్వం ఆవలంబించినవిధానం సోషలిస్టువిధానమనిపించుకొను మలయాలో ఈ ప్రభుత్వం ఆవలంబించే విధానం పచ్చి ఫాసిస్టు విధానమనిపించుకుంటుంది. రష్యాలో సోషలిస్టు ప్రభుత్వం వచ్చిన మరుక్షణం రష్యాన్ సోషలిస్టు ప్రభుత్వం జారు నాటి డోపిడీ ఒప్పందాలన్నిటినీ చించేసి టర్కీ, చైనా, ఫిన్లాండ్, పోలాండ్ మొదలైన ఆకేక దేశాలతో న్యాయమైన ఒడంబడికలు చేసుకున్నది ఈ విషయంలో బ్రిటను రష్యాకు అనుకరించ గుర్తించిందని తప్పుపట్టే అంకాశం లేకుండా చూడారు లేబరుపార్టీ అగ్ర నాయకులు.

కన్సర్వేటివులను ఓడించి పదవి స్వీకరించిన లేబరు ప్రభుత్వం తన అంతర్జాతీయ విధానంలో కన్సర్వేటివుల విమర్శకు గురికొకపోవటం చాలా చిత్రిమైన విషయం. మొట్టమొదట లేబరు ప్రభుత్వ ఆర్థిక విధానాలనూ, పరిశ్రమల జాతీయకరణాన్ని ప్రతిఘటించిన కన్సర్వేటివులు ఇదంతా జరిగేదికాదని తెలియగానే ఈ ఆర్థిక విధానాలపై ఆందోళన మారేకారు. బ్రిటిషు ప్రజల నందరినీ కష్టాలపాలు చేసే ముందు

ముందికొ బాధించనున్న ఆయుధ నిర్మాణం కన్సర్వేటివులకు సమ్మతం గానే ఉన్నది.

బ్రిటిషు ప్రజలకు బాధలుపడటం చాలాకొద్దని ఎవరూ ఆనలేరు. వారు గత యుద్ధంలో ఎన్ని ఇబ్బందులనైనా ఎదుర్కొన్నారు. యుద్ధం ప్రారంభమైన కొంతకాలం వరకు ప్రభుత్వం చేసిన దానికంటే ప్రజలు చాలాకెక్కు యుద్ధయత్నాన్ని తామే సాగించారు. వాలుగు వందల డెడ్లైవ్ కోట్ల పానులు యుద్ధం ఖర్చుకు అవసరం ఉన్నదని వాణికి లేబరు ప్రభుత్వం నచ్చజెప్ప గలిగితే ధరలు పెంచినా, వస్తువుల కరువు ఏర్పడ్డా వారు లక్ష్యపెట్టరు. కాని అటువంటి తీవ్రపరిస్థితి ఏర్పడిందని అట్టి గాని అతని ఆచరణలుగాని రుజువు చెయ్యలేను. రష్యా తదితర తూర్పు యూరపు దేశాల బలం విపరీతంగా పెరిగిపోయింది. దానికి తగ్గబలం అమెరికా బ్రిటన్ వైరా దేశాలకు కూడా లేకపోలే యుద్ధం సంభవిస్తున్నదని అట్టి అన్నాడు. దీనికి సాక్ష్యం లేదు. ఉన్నదే అనుకున్నా:

కిందటి యుద్ధానికి పూర్వం హిట్లరు 1935 నుంచి జర్మనీలో యుద్ధ ప్రయత్నాలు సాగించాడు. ఈ యుద్ధ యత్నాలకు కావలసిన ప్రోత్సాహమంతా అమెరికా, బ్రిటనులనుండి లభించింది. కినిసం మూడేళ్లపాటు బ్రిటను హిట్లరును మాసి యుద్ధ యత్నాలు చేసులేదు. ఆ తరువాత చేశామంటే చేశామన్నది గాని 1989లో యుద్ధం ప్రకటించే వాటికైనా బ్రిటనుకు “యుద్ధ యంత్రం” లేనేలేదు. హిట్లరు “నీటి”కి కట్టుబడి ఉన్నాడని పడటానికి మారుగా బ్రిటనుపైనే పడ్డాడు. అటువంటి పరిస్థితులలో కూడా హిట్లరును ఓడించే “యుద్ధ యంత్రమూ” ఆయుధాలూ బ్రిటన్, అమెరికాలకు లభించాయి. రష్యా చితుకుతుండేమోనని మాడకుండా యూరప్ లో రెండో రంగం ఏ రోజున ఏర్పరచే ఆ రోజున హిట్లరు కూలి పోయేవాడు. ఈ సంగతులన్నీ బ్రిటిషు ప్రజలకు తెలుసు. రష్యా హిట్లరు అడుగు జాడల్లో నడిచినట్టు ఏ రోజు దాఖలా కనపడినా ఆ రోజు ప్రపంచ ప్రజలు రష్యా దురాక్రమణుడు అవుతానని నడుములు కట్టలేక పోరు. పన్నెం

డేళ్ళ క్రితం ప్రపంచ ప్రజల కిందిన శక్తి ఈ వాడు లేడనుకొనటానికి ఆధారంలేదు. హిట్లరును ఓడించినది అచ్చగా ఆయుధాలు కావు, ప్రజలలో ఉండే నైతిక శక్తులు.

ఇదంతా లక్ష్యపెట్టకుండా, బ్రిటిషు ప్రజల నైతిక శక్తులను గాని, దేశాభిమానాన్ని గాని పరిగణించకుండా ఏనాడో రష్యా తలపెట్ట బోయే ప్రపంచ దిగ్విజయ యాత్రను “నిరుత్సాహ” పరచటానికి బ్రిటిషు లేబరు ప్రభుత్వం ముందుగానే బ్రిటిషు ప్రజల వెన్ను విరగగొట్ట బూనుకున్నది! ఇదైనా బ్రిటిషు ప్రభుత్వం తన స్వంత ప్రేరేపణతో గాని, బ్రిటిషు ప్రజల అనుమతితో గాని చేయటం లేదు; అమెరికా ప్రాధ్వలంతో చేస్తున్నది. ఇందులో దాపరికం ఏమీలేదు. ఇటువంటి ప్రభుత్వాన్ని బ్రిటిషు ప్రజలు సహించవలసినదే. “వచ్చే ఎన్నికలలో మీ వోటు మా కిచ్చి నట్టయితే కన్సర్వేటివులు చెయ్యలేని పనినా ఉపచారాలు మీకు మేము చేస్తాం” అని లేబరు నాయకులు ఆసగల స్థితిలో లేరు.

బ్రిటిషు ప్రజలు తమకు లేబరు పార్టీలో విశ్వాసం తగ్గినట్టు కిందటేడు ఎన్నికలలోనే రుజువు చేశారు. ఆ ఎన్నికల ఫలితంగా లేబరు పార్టీకి గల మెజారిటీ నామమాత్రంగా పరిణమించింది. కొత్తగా యుద్ధస్వయం ఒకటి తెచ్చి పెట్టిన తరువాత లేబరు పార్టీలోనే చాలా చీలికలు పుట్టాయి. అనూరిన్ డినాన్, జెరియేకస్, హెరాల్డ్ విల్సన్ మొదలైన వారు పక్షి యలు చాలామంది అట్టి పక్షాన్ని త్యజించారు. వారంతా లేబరు పార్టీలో ఉన్నప్పటికీ ప్రభుత్వ విధానాలను తీవ్రంగా నిరసిస్తున్నారు. వారంతా అమెరికాను బ్రిటను శత్రువుగా కూడా చూస్తున్నారు. ఇందులో ఆశ్చర్యంలేదు. బ్రిటిషు ప్రజలు వారిలో సంపూర్ణంగా విశ్లేషించవచ్చు. శత్రు రష్యా ఏమి చేసినా చేయకపోయినా ప్రస్తుతం అమెరికా బ్రిటిషు ప్రజల కష్టాలన్నిటికీ ప్రత్యక్ష కారణమై కూచున్నది. అమెరికా తన యుద్ధ యత్నాలలో బ్రిటనును గొప్ప ప్రయోజనానికి గురిచేస్తున్నది. బ్రిటిషు వార్షిక ప్రజల ఆర్థిక పరిస్థితులను తారుమారు చేస్తున్నది. ఘోరరీ సహాయం పుచ్చుకున్న పాపానికి అమెరికా

బ్రిటనుకు అంతర్జాతీయ వ్యవహారాలలో స్వయం నిర్ణయమన్నది లేకుండా చేసింది. (ఉంటే జపాను కాంటి ఒడంబడికపై బ్రిటను సంతకం పెట్టువా? బ్రిటిషు పైనికులు కొరియా లో చానవలసిన ఆగత్యం కలుగునా? బ్రిటనుకు అతి ముఖ్యమైన రష్యాతోటి వాణిజ్యానికి ప్రతిబంధం కాక ఏర్పడునా? చైనాపై బ్రిటను ఆంక్షలు విధించవలసినదా? బ్రిటను పక్షియాల మధ్య తగాదాలలో బ్రిటను అనుమతి లేకుండా ట్రూమన్ ప్రతినిధి వచ్చి జోక్యం కలిగించుకోగలుగునా? చైనాకు వికృతాభ్యుదయిలో ప్రాచీనిభ్యంతావ్వాలని బ్రిటను నెత్తికోరూ కొట్టుకుని చెబుతున్న ముక్కన ఇంతకాలం అమెరికా వినిపించుకోకుండా ఉండగలగునా?) అమెరికా మూలంగానే బ్రిటనుకు ముడి చదుకుల దుర్ఘట దారిద్ర్యం ఏర్పడింది. బ్రిటను సాకత్యం కోల్పోయి, బ్రిటిషు ప్రజల ఊమం పోయి, అమెరికా అవగంజంత త్యాగం చేసినట్లు నిదర్శనం లేదు. బ్రిటను కపాలన్నిటికీ అమెరికాయే కారణమనటానికి బోలెడంత సాక్ష్యం ఉంది. అయినా బ్రిటిషు లేబరు ప్రభుత్వం అమెరికాకు అనుగులకు గుడుగు పొక్తుతున్నది. ఇంక “డిన్” అయిపోయిన ప్రభుత్వాన్ని ప్రజలు నెత్తిపెట్టించుకుంటే దోతగ వికారిస్తే ఆ తప్పు వారిది కాదు. లేబరు ప్రభుత్వం ఇంక కన్వల్స్ టిపులకూ సాక్షాంగ పడింది, రచ్చన అమెరికాకూ సాక్షాంగ పడింది.

బ్రిటిషు ప్రజల మాట అట్లా ఉంది లేబరు పార్టీలో పరిస్థితులు కూడా ఏమీ బాగా లేనట్లు కనిపిస్తుంది ఇండియాలో కాంగ్రెసు పార్టీలాగే బ్రిటనులో లేబరుపార్టీ ఆంతరంగిక విచ్ఛిత్తికి గురిఅవుతూ వస్తున్నది. లేబరు ప్రభుత్వం అనుసరించే విధానాలనో అసంతృప్తి చెంది 1947 లోనే 67 వేలమంది సభ్యులు లేబరు పార్టీని విడిచి వెళ్ళారట. అయిపిమ్మట కూడా సభ్యుల నిష్క్రమణ సాగుతూనే వున్నట్లు తెలుస్తున్నది. మన కాంగ్రెసు వర్గాలలో అవినీతిని గురించి, కాంగ్రెసు విచ్ఛిత్తిని గురించి ఆందోళన సాగినట్లే బ్రిటనులో కూడా సానిక కాఖలలో లేబరుపార్టీ పతనం గురించి ఆందోళన జరుగుతున్నది. ఈ ఆందోళననుండి

పార్టీ నాయకులు గుగుపాతాలు కేర్చుకోక పోగా, బ్రిటిషు విదేశాంగ విధానం మారాలనీ, యుద్ధ యత్నాలు మారాలనీ, రష్యాతోగల విభేదాలు కాంటియుతంగా పరిష్కరించుకునే యత్నాలు జరగాలనీ, అమెరికా అనుగుణాదల నుంచి బ్రిటిషు లేబరు ప్రభుత్వం వైదొలగి తన స్వాతంత్ర్యాన్ని ప్రకటించుకోవాలనీ, బ్రిటను కాంటికోసం కృషిచేయాలనీ అనేవారిని అణచటానికి యత్నిస్తున్నారు. టోపలిస్టు డెలొష్విట్ అన్న సంస్థ ఈ విధంగానే అణచబడింది.

సాధారణంగా శ్రేడ్ యూనియన్ కాంగ్రెసులలో ప్రభుత్వ నాయకులు శ్రేడ్ యూనియన్ ప్రతినిధులను కూడగట్టుకోగలుగుతూ వస్తున్నారు. పార్టీ వార్షిక సమావేశంలో తమకు సమ్మతంగాని తీర్మానాలు తెచ్చిన వారిని భజిస్తే, తెదిరించి, అనేక దజన తీర్మానాలను కలిపి “సరపాటుమైన” ఒక తీర్మానంగా తిరగరాసి, వోటింగు విధానంలో దుర్భాగం చేసి తమకు ప్రతిపక్షం లేకుండా చూసుకుంటున్నారు. ఈసారి జనబోయే పార్టీ సమావేశంలో ప్రభుత్వ నాయకులు కార్మికుల తీవ్ర ప్రతిఘటనను ఎదుర్కోవలసి ఉంటుంది. జనబోయే ఎన్నికలలో లేబరు పక్షం గతి ఏమికాబోయేదీ ఈ సమావేశంలో లేలిపోయింది.

బ్రిటిషు లేబరు పక్షంనంచి మనం కేర్చుకోవలసింది చాలా ఉంది. బ్రిటిషు వోటరు ఈ అసమగ్ధు లేబరుపక్షానికో, ఇంతకన్న కూడా భయంకరమైన కన్వల్స్ టిపు పక్షానికో తప్పు మతవ్వరికి వోటు వేయలేని గురితిలో తనను తాను పెట్టుకున్నాడు. మనకింకే అటువంటి దుర్గతి చేకూరలేదు. వచ్చే మన ఎన్నికలలో నిజమైన రాజకీయ స్వాతంత్ర్యానికీ, ప్రజాభ్యుదయానికీ, ప్రపంచ కాంటికి మనం వోటు చెయ్యనిపక్షంలో మనో ఎన్నికలు తిరిగి వచ్చే నాటికి మనదేశ పరిస్థితి ఇంకా పోయంగా పరిగమించి ఎటుచూసినా మనకు నిక్కోరం లేకుండా పోవచ్చు. ఇది ఎంతమాత్రం వాంఛనీయం కాదు. అందుచేత భారతీయ పౌరులు ఇప్పుడే మేలుకొని జాతీయ, అంతర్జాతీయ విధానాల ఆంతర్యం సరిగా అవగాహనచేసుకోవాలి.

నెహ్రూ కలిగించిన ఆనాభంగం

మొదటి భాగం: నెహ్రూ కలిగించిన ఆనాభంగం

కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడు పండిట్ నెహ్రూ కొత్త మొక్క కమిటీ సభ్యుల జాబితా ప్రకటించాడు. కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడుగా పండిట్ నెహ్రూ “ఏనా” సాధించగలడని ఆశించినవారికి ఈ జాబితా మిక్కిలి ఆనందాన్ని తెలిపి, ఆనాభంగం కలిగించింది. బాబా టాండన్ నియమించిన మొక్క కమిటీని సుపూర్తిగా పునర్నిర్మించాలని కోరిన సందర్భంలో “మొక్క కమిటీ! వెలుపల వున్న అనేకమంది మేధావులకు, సమర్థులకు ప్రాతినిధ్యంవహించే రీతిగా దానిని పునర్నిర్మించాలనే నా ఆశిలాష” అని పండిట్ నెహ్రూ ప్రకటించి వున్నాడు. మొక్క కమిటీ పునర్నిర్మాణం జరగాలని ఆందోళన చేస్తున్న సమయంలో, “కాంగ్రెస్ నా మాతనోత్తేజం కలిగించి, దానిలో ఆత్మాభివృద్ధి పరివర్తనం వచ్చిందని ప్రజాసాయాస్యం భావించేటట్లుగా కాంగ్రెస్ ను సంస్కరించడమే తన లక్ష్యం” అని పండిట్ నెహ్రూ స్పష్టీకరించాడు.

కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడవయి స్వీకరించిన వివర పండిట్ నెహ్రూ తాను ఇదివరలో చెప్పినట్లుగా చేయగలమని అంతా ఆశించారు కాని, మాత్రం కాంగ్రెస్ సభ్యుల జాబితాను తిలకించే సరికి, “తెలుగు స్వతంత్ర” అన్నట్లు “నాండవ త్రవ్వి ఎలుకను పట్టినట్లు” అనే నామకలంపైకి వచ్చింది.

ఇది ఏమి కార్యవర్గం?

పండిట్ నెహ్రూ కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడుగా ఎన్నుకొనబడగానే సుప్రసిద్ధ సిక్కినాయకుడు బాబా భుక్ సింగ్ ఒక ప్రకటన చేస్తూ “మాత్రం మొక్క కమిటీ సభ్యులుగా ప్రజాభిమానులను, ప్రజల గౌరవ మర్యాదలను మారగొన్నవారిని నియమించాలి” అని సూచించాడు. మిస్టర్ కివ్సాయ్ ఒక ప్రకటనచేస్తూ, “మాత్రం కార్యవర్గ సభ్యులుగా నియమించబడే వారిపైనే పండిట్ నెహ్రూ కాంగ్రెస్ ను

ఎంతవరకు సంస్కరించగలడో ఆధారపడి వుండగల”దని అన్నాడు. నూతన మొక్క కమిటీ సభ్యుల జాబితాను పరిశీలించిన అనంతరం “కాంగ్రెస్ యథాప్రకారంగానే వుండగలను” అని పేర్కొన్నాడు మిస్టర్ కివ్సాయ్.

మిస్టర్ కివ్సాయ్ చెప్పింది నిజం. బాబా భుక్ సింగ్ కోరినట్లు ఈ మొక్క కమిటీలో ఎందరు ప్రజాసాయకులు వున్నారు? ప్రజల గౌరవ మర్యాదలను మారగొన్న ప్రముఖులు ఎందరు కలరు?

యథాగా కార్యవర్గుల నియామకం మిక్కిలి ఆసక్తికరంగా నిరూపనయ్యాగా వున్నది. ఈ కార్యవర్గులలోనే కాంగ్రెస్ లో తాను తలపెట్టిన సంస్కరణను సాధించగలమని పండిట్ నెహ్రూ తలపాస్తున్నాడా? ఈ కార్యవర్గులలోనే తాను కాంగ్రెస్ లో సాధించవలసిన “పరివర్తనాన్ని” కలిగించవలసిన “మాతనోత్తేజాన్ని” సాధించగలమని నెహ్రూ భావిస్తున్నాడా? వీరిలోనే “స్వాతంత్ర్యోద్యమంనాటి ఉత్సాహం” తేజావలను ప్రజలలో పెల్లబిడేటట్లు చేయగలమని ఆయన ఆశ వుంటున్నాడా? తాను అధ్యక్షుడుగా వున్న మహాసంస్థకు కార్యదర్శిత్వం వహించడానికి వీరికి ఎంతవరకు అన్నతా యోగ్యతలు వున్నవో పండిట్ నెహ్రూ చింతించాడా? ట్రిటాండన్ కార్యవర్గంలో లేరని పండిట్ నెహ్రూ చింతించిన “మేధావులు, సమర్థులు” ఇటీవలేనా!

ఉత్తరప్రదేశ్ పోలీస్ కళా మంత్రిగా వున్న కార్యదర్శి శ్రీ లాల్ బహదూర్ శాస్త్రి మాట అలావుంది. ఆ రెండవ కార్యదర్శిగా వున్న వ్యక్తి నామధేయంగా ప్రజాసాయాస్యం మాట అలావుంది అనుదినం వార్తాపత్రికలను కొంచెం శ్రద్ధాసక్తులతో పఠించేవారికి కూడా బాగా పరిచయం లేదు. ఈయన నానుధేయం తెలుగు వార్తాపత్రికలలో గత అయిదు సంవత్సరాలలో రెండుమూడు పర్యాయాలు

మాత్రమే కనిపించింది. శ్రీ ప్రకాశం మంత్రి వద్దం పతనమైన పీడప శ్రీ రెడ్డియార్ మంత్రి వద్దంలో మంత్రిగా నియామకం సంభవమని ఒక పర్యాయం, కాంగ్రెస్ పార్లమెంటరీ పార్టీ whipగా ఎన్నుకొనబడినట్లు మరొక పర్యాయం అంటే!

రెండవ కార్యదర్శి అయిన శ్రీ శ్రీనివాస మల్లయ్యపట్ల ఎనకు ఎట్టి వ్యతిరేక భావంలేదు. నిజానికి, అయిన గత చరిత్రను గురించి, ఇది వరలో ఆయన చేసిన మంచిచెడ్డలను గురించి మనకు ఏమైనా తెలిస్తే నేకదా, ఆయనపట్ల మనకు సుముఖభావమైనా, విముఖభావమైనా ఏర్పడడం! ఇట్టి అనామకుని అశల భారత కాంగ్రెస్ కార్యదర్శిగా నియమించడం ఎంతవరకు సమంజసం? సాధారణ పరిస్థితులలో ఎలావున్నా. ఇప్పటి సంక్లిష్ట పరిస్థితులలో ఇట్టి అననుభవజ్ఞులను, అనామకులను కార్యదర్శులుగా నియమించడం కాంగ్రెస్ మరింత బలహీనపడడానికే దోహదంచేస్తుంది. కాంగ్రెస్కు, దేశానికి ఏమిచేకారని, ఏమిచేయ గలదని వీరిని కార్యదర్శులుగా పండిట్ నెహ్రూ నియమించాడు? బాబూ టాండన్ కార్యదర్శులకంటే, కార్యవర్గంకంటే నెహ్రూ కార్యదర్శులు, కార్యవర్గం ఏవిధంగా మెరుగు?

సుమారు అరు సంవత్సరాలు కాంగ్రెస్ను అత్యంత చాచకత్యంతో, ప్రతిభావంతంగా సమర్థతతో నిర్వహించి, భారత ప్రజానీకం ఆదరాభిమానాలను చూచుకొన్న మా లా నా సాహెబ్ వున్నాడు. అఖిలభారత స్వర్ణ కార్మిక సమాఖ్య అధ్యక్షుడవని నిర్వహించి, భారత కార్మికుల విశ్వాసాన్ని చూరగొని, రెండు పర్యాయాలు మద్రాస్ కార్మిక మంత్రిగా వుండి, సీమాళంలో ఇండియా హైకమిషనర్ పదవిని సమర్థతతో నిర్వహించిన శ్రీ వి. వి. గిరి వున్నాడు. చాలా కాలం

కాంగ్రెస్ కార్యదర్శి పదవిని నిర్వహించిన శ్రీదేవ్ వున్నాడు. ప్రస్తుతం కార్యదర్శులుగా నియమించబడిన వారికంటే అన్ని విధాల అధికులయిన అనేకమంది కాంగ్రెస్ ప్రముఖులు దేశంలో వున్నారు. వీరినందరిని విడిచి వుచ్చి, ఉత్తరప్రదేశ్ పోరీస్ కాఖామంత్రిగా అక్కడ కొంతవరకు నిరంకుశంగా పరిపాలించిన వ్యక్తిని, దక్షిణ కెనరాజిల్లా సరిహద్దులు దాటని పేరు ప్రఖ్యాతులు కల వ్యక్తిని కార్యదర్శులుగా నియమించడంలో నెహ్రూ ఉద్దేశం?

తాను ప్రధాని పదవిని, కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడవని నిర్వహించడం కష్టసాధ్యం. కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడవడం కంటే ప్రధాని పదవి నిర్వహణ ముఖ్యం కష్టం. కనుక దానిపట్లనే పండిట్ అనిక శ్రద్ధాసక్తులను ప్రదర్శించవలసి వుంటుంది. కాగా, పండిట్ నెహ్రూ కొంచెం ప్రమత్తరగా వున్నా, కాంగ్రెస్ సంస్థను తమకు తాముగా అత్యంత సమర్థతతో, కార్యక్షమతతో, ప్రతిభావంతంగా నిర్వహించుకుని పోగల ప్రజానాయకులను ఆయన కార్యదర్శులుగా నియమించి వుండవలసింది. అలా చేసుకోగా, కేవలం అనామకులను, సామాన్యులను కార్యదర్శులుగా నియమించిన పండిట్ నెహ్రూ శ్రీ టాండన్ కార్యవర్గాన్ని తొలగించడానికి అంత ఆర్ఘాటం ఎండుకు చేయవలసి వచ్చింది?

కాంగ్రెస్ను సమూలంగా సంస్కరించి దానిని స్వాతంత్ర్యోద్యమం నాటివలె సజీవమైన, జవచ్చెత్త వలసిన మైన ప్రజాసంస్థగా పునరుజ్జీవింప చేయడానికి తన అభించిన అమూల్యమైన మహత్తరాపకాశాన్ని పండిట్ దే వినియోగించుకొనకాలదా?

అలా అయితే, “బ్లీట్” పత్రిక అన్నట్లు “ఇక నెహ్రూను మనం రక్షించలేము; దేవుడు రక్షించవలసిందే.”

హిందూమత సభానాయకులను కమ్యూనిస్టులనీ, పరిపాలనాపరమర్థులను మితవాదులని స్వీకరించక అసమర్థులు, అశిక్షితులు. ఆశాబద్ధులునైన వారితోనే శ్రీ నెహ్రూ పరిపాలనా భారమువహించుట, దేశమును నేటి పరిస్థితికి తెచ్చినది. “త్రిజ్ఞ”

ఆంధ్ర కమ్యూనిస్టుల ఎన్నికల ప్రణాళిక

చేకూరి రామారావు

అన్ని పార్టీలతోబాటు కమ్యూనిస్టు పార్టీ కూడా తన ఎన్నికల ప్రణాళికను ప్రకటించింది. ఆ ప్రణాళికలోని హంశములను “ఆంధ్ర సరిస్థితుల కన్వేషించి, ఆంధ్ర ప్రజానీకాన్ని అన్ని అభ్యుదయ పార్టీలను, సంస్థలను, ప్రస్తుత కాంగ్రెసు ప్రభుత్వమునకు వ్యతిరేకంగా వికల పరచి” కాంగ్రెసు ప్రభుత్వమును గద్దెనుండి దింపుటకు ఆంధ్ర కమ్యూనిస్టు పార్టీ తన ప్రత్యేక ఎన్నికల ప్రణాళికను ప్రకటించింది.

దేశ పునోభివృద్ధికి మిక్కిలి అవరోధకమైన భూస్వామ్య విధానాన్ని రద్దుచేస్తామనీ, అంగ సామ్రాజ్యవాదుల తాబేదార్లయిన పెట్టు బడిదారులను నాశనం చేస్తామనీ, విభజించి పాలించే బ్రిటిషు పాలకుల దమన నీలికి తార్కారగమైన కృత్రిమ రాష్ట్రాలను రద్దుచేస్తామనీ, ప్రజానీకానికి కూడుగుడ్డలకు కొడువ లేకుండా చేస్తామనీ, రామరాజాన్ని అవతరింప చేస్తామనీ, ఇంకా వివేక చేస్తామనీ కాంగ్రెసు ప్రభుత్వం అధికారంలోకి వచ్చేముందు చేసిన వాదనాలను ఏ విధంగా ఆచరించజాలకపోయినదీ నితరంగా విమర్శిస్తూ వివరించింది ప్రణాళిక.

అటువంటి అభివృద్ధి నిరోధక కాంగ్రెసు ప్రభుత్వాన్ని గద్దెనుండి దింపుటకు ఆంధ్రలోని “అన్ని అభ్యుదయ పార్టీలతోనూ, సంస్థలతోనూ, గ్రూపులతోనూ, వ్యక్తులతోనూ, సహకరించి ఎన్నికలలో పాల్గొన నిశ్చయించి” ఆంధ్ర కమ్యూనిస్టుపార్టీ తన ఎన్నికల ప్రణాళికను ప్రకటించింది.

పార్టీ తన ఎన్నికల ప్రణాళికను మూడు భాగాలుగా విభజించింది.

1. రాజ్యాంగ నిర్మాణంలో మార్పులు.
2. వ్యవసాయాభివృద్ధికి తక్షణసంస్కరణలు.
3. ఆంధ్ర పారిశ్రామికకాభివృద్ధికి అవసరమైన తక్షణ చర్యలు. వీటినివేరు వేరుగా పరిశీలిద్దాం.

రాజ్యాంగ నిర్మాణంలో మార్పులు: “మద్రాసు రాష్ట్రాన్ని రద్దుచేసి భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలను ఏర్పించాలి. వెనువెంటనే ఆంధ్ర జిల్లాలను విడదీసి ప్రత్యేకాంధ్ర రాష్ట్రాన్ని ఏర్పరచాలి” అని ప్రణాళిక చెప్తోంది. ఆంధ్ర రాష్ట్ర నిర్మాణానికి కమ్యూనిస్టు పార్టీ మాపుతున్న ఉక్కుకర అభిసందనీయమే. కాని తీవ్ర వివాదగ్రస్తమైన మద్రాసు పట్టణ భవిష్యత్తును గుర్తించేముకపోవటం పెద్ద లోపం. కమ్యూనిస్టు పార్టీ పూర్వం మద్రాసు పట్టణంలో తమిళుల జనాభా ఎక్కువ గాబట్టి ఆ పట్టణం తమిళులకే చెందునని చెప్పినందువలన ఒకవేళ మద్రాసును (కమ్యూనిస్టు పార్టీ అధికారంలోకి వస్తే) తమిళులకే ఎవరి వేయకపోయినా అనుమానం కలుగుతున్నది.

హైదరాబాదు రాష్ట్రాన్ని రద్దుచేసి అక్కడి ఆంధ్ర ప్రాంతాలను ప్రజాభిప్రాయం ప్రకారం ఆంధ్ర జిల్లాలను కలిపి హైదరాబాదు నగరం రాజధానిగా చేయవలయుననియు, మైసూరు సంస్థానంలోని, ఒరిస్సాలోని తెలుగు భూములను అందులో చేర్చవలెననియు ప్రణాళిక ప్రకటించుట ముదావహము.

“ఏజన్సీ ప్రాంతాల నివేసిస్తున్న కొయ, సవరమున్నగు వెనుకబడిన కొండ జాతులకు స్వపరిపాలనాధికారాలివ్వాలి. వారి ఆర్థిక, విద్యా విజ్ఞాన, ఆరోగ్యాభివృద్ధికి ప్రత్యేక సదుపాయాలను కలిగించే చట్టాలు చేయాలి” అని పార్టీ ప్రణాళికలో ఉంది. వెనుకబడియున్న ఈ కొండజాతి వారికి విద్య, విజ్ఞానం పూజ్యమన్న సంగతి మనకు విదితమే. వారికి ఆర్థిక విద్య, విజ్ఞాన సదుపాయాలను కలిగించే చట్టాలను చెయ్యవలసడం నిజంగా వర్ణింపదగ్గదే. కాని ఆ కొండజాతులవారికి విద్య విజ్ఞానాలను వ్యాపింప జేయకముందే స్వపరిపాలనాధికార విషయం ‘కొలికి కొబ్బరి కొయ’ ఇవ్వటం వంటిది.

అంటరానితనమును నిషేధించి వెనకబడిన జాతుల నుద్ధరించుటకు కాంగ్రెసు ప్రభుత్వ మవలంబించిన విధానముకన్న కేరళ విభిన్న మార్గము ననుసరించి దానిని అచరణలోకి తీసుక రావాలని పార్టీ తన ప్రణాళికలో పేర్కొ న్నది. వీరనుసరించును ఆ మార్గమెట్టిదో ప్రణాళికలో స్పష్టికరింపబడలేదు.

వయోజన ఓటింగు పద్ధతిపై గ్రామపంచాయితీలకు అధ్యక్షుల నెత్తుకొని స్థానిక పరిపాలన సక్రమంగా సాగించవలెనని ప్రణాళికలో తెలియజేయబడింది. అయితే విద్యావిహీనులైన వయోజనుల ఓటింగు హక్కు అధ్యక్షుల నెత్తుకొనుటలో సద్వినియోగమవుతుందని 'గ్యారంటీ' లేదు. "హైస్కూలు కాశీలోల వైద్యులెవరిని సాంకేతిక విద్యలు తెలుగు భాషలోనే జోధించు పద్ధతి ప్రవేశపెట్టాలి" అని ప్రణాళిక తెలియజేస్తున్నది. ఈ సాంకేతిక విద్యలు మొదటినుంచీ ఇంగ్లీషులోనే పొందటంవల్ల వాటిని తెలుగులోకి తర్జుమా చేయటంలో చాలా తికమకలు పెడవలసివస్తుంది. 1949 మార్చి మూడో వైనలో విద్యార్థులు ఇట్టి తర్జుమాలోని అనవసర చరిత్రాచూ. సాంకేతిక కాస్త్రాలను తెలుగులోకి తర్జుమాచేయ ప్రయత్నించుట వృథాశ్రమే కాగలను.

"పోలీసుదాడులకు కాల్పుల" గుర్తెవ్వ పోయిన, మృత్యువారబడిన కుటుంబాల వద్దపరిహార మివ్వాలి" అనేది ప్రణాళికలోని మరియొక హంశము. కాంగ్రెసు ప్రభుత్వ హయాంలో ఇట్టి పోలీసు దౌష్ట్యము చాలు మాటుగా జరిగి, వాటిని ఋజువుపరచుటకు తగిన ఆధారాలు లేకపోవుటవలన బాధితులకు వీరు చెల్లింపదలచుకున్న వద్దపరిహార మే విధంగా అంచనా వేస్తామో అపూహ్యము.

రెండవది: వ్యవసాయాభివృద్ధికి తక్షణ సంస్కరణలు.

"కాంగ్రెసు ప్రభుత్వం జమీందార్లకు గుర్త దానంగా విడిచిపెట్టిన లక్షల ఎకరాల స్వంత కనుకలను ఎట్టి వద్దపరిహార మివ్వకుండా స్వాధీనంచేసుకుని కూలిరైతులకు పంచియివ్వాలి. పెద్ద భూస్వాములైన వారి భూములను పడితరైతాం గానికి పంచియివ్వాలి" అని పార్టీ ప్రణాళిక ని

ర్శించింది. ఈవిధంగా జమీందారుల స్వాధీనంలో వున్న భూములను రైతు కూలికు పంచియిస్తే ఆ భూములు చిన్నచిన్న ఖండాలువుతాయి. అట్టిఖండాలో ఆధునిక వ్యావసాయక యంత్ర సామగ్రి వుపయోగించటానికి వీలుండదు. అలాకాకుండా సహజీ వ్యవసాయ క్షేత్రాల నేర్పాటు చేయాలంటే బాగుంటుంది.

ఇక మూడవది: ఆంధ్ర పారిశ్రామికాభివృద్ధికి అవసరమైన శిక్షణ చర్యలు.

గుండ్ల శిక్షణ శిక్షణ మొదలైన పరిశ్రమలను స్థాపించాలంటోంది ప్రణాళిక. గుండ్ల శిక్షణ ప్రజల ఆరోగ్యానికి భంగకరమని వైద్యుల యొక్కయు, శాస్త్రజ్ఞులయొక్కయు ఆభిప్రాయము. అట్టి గుండ్ల శిక్షణ శిక్షణను నిషేధించటానికేబదులు స్థాపించాలనడం ఇప్పటికే మనప్రజల నావరించిన ఆనోరోగ్యాన్ని మరింత ఎక్కువచేయ ప్రయత్నించటమే కాగలను.

"ధరల పెంపకాన్ని అనుసరించి ఆధిక ధరల ఎలవెప్పును పెంచాలి" అని పేర్కొంటున్నది ప్రణాళిక. అంటే పెరిగే ధరల నివృత్తినిబట్టి ఎలవెప్పును పెంచటమేకాని పెరిగే ధరల నరికట్టేది లేదన్నమాట" వారి ప్రణాళిక ప్రకారం.

ఆంధ్ర కమ్యూనిస్టు పార్టీ తన క్యాక్రమాన్ని అమలుపరచుటకు కానననధిలోను, వెనుపల ప్రజలలోను కృషిచెస్తుందని హామీ యిస్తోంది.

తన "క్యాక్రమ మంతరినోగాని లేక ముఖ్యభాగంతోగాని అంగీకరించి, కాంగ్రెసు పార్టీని ఎన్నికలలో ఓడించటానికి పూనుకున్న ఆన్ని పార్టీలలోనూ, ప్రజా సంస్థలలోనూ, అందరు వ్యవస్థలలోనూ చేయుగలిపి పనిచేయుటకు" ఆంధ్ర కమ్యూనిస్టు పార్టీ నిశ్చయించింది.

శ్రీ జయప్రకాశ్ నాగాయుగారి క్రకటన ప్రకారం ప్రజాపార్టీ, సోషలిస్టుపార్టీ, ఎన్నికలలో కమ్యూనిస్టులతో ఏకాకరించవని నెలుస్తూంది. ఫాస్ట్ ఫ్రంట్ వారు ఆంధ్ర కమ్యూనిస్టు పార్టీతో ఎన్నికల్లో ఏకాకరించటానికి సుముఖంగా ఉన్నట్లుకూడా తెలుస్తూంది.

ఇటువంటి ఎన్నికల ప్రణాళికతో ఆంధ్ర కమ్యూనిస్టుపార్టీ ప్రజాభిమాన్ని మొంతవరకు చూరకొంటుందో చూడవలసి ఉంది.

తెలుగు స్వతంత్ర

పాలు చందా	రూ.	12-0-0
అర్థ సం॥ చందా	రూ.	6-0-0

విడి ప్రతి నాల్గణాలు

అర్థ సంవత్సరముకంటె తక్కువ కాలమునకు చందా అంగీకరింపబడదు.

ప్రకటన రేట్లు

కాంట్రాక్టు :

(పాలుకు 24 లేక అంతకు మించివసర్వాదుములు ప్రకటించువారికి
కంట్రాక్టు రేట్లు వర్తిస్తవి)

పూర్తి పేజీ	తదవకు	...	రూ.	80-0-0
అర్థ పేజీ	రూ.	45-0-0

క్వాజియల్ ప్రకటనలు :

పూర్తి పేజీ	తదవకు	...	రూ.	90-0-0
అర్థ పేజీ	రూ.	50-0-0

కవరు పేజీల రేట్లు ప్రత్యేకము

మీరక నివరములకు గ్రాహకుని :

తెలుగు స్వతంత్ర

160, లాండ్స్ రోడ్డు, రాయపేట మద్రాస్-14.

మలేరియా
మా బిడ్డను ఒకడేవు
ఊపేసింది!

తుదకు దానికి
'పాలుడ్రిన్'
శరణ్యమైనది

అనలు మా బిడ్డను మేన
మామ ఇంటికి తీసుకువెళ్లక
పోతేనే బాగుండేదనిపిం
చింది. బడికి మరల చేర
వలసిన రోజున, అది
మలేరియా మూలంగా మం
చం పట్టింది. కొద్దివారం
లోనే నీరసపడి, తడవలాగ
అయిపోయింది. జ్వరతీవ్రత
దానిని తుదిపెసింది. ఎవ్వరూ
దానిని ఆపలేకపోయారు. తం
వార, ఒక మిత్రుని సలహాపై
బిడ్డకు రోజూ ఒక 'పాలుడ్రిన్'
బిల్ల ఇస్తూపెట్టాము. మూడు
నాలుగు రోజుల లోపున జ్వరం
మాయమైగది. అప్పటినుండి
మేమందరూ ప్రతి అది
వారం బోజనానంతరం ఒక్కక్క
'పాలుడ్రిన్' బిల్లను నేని
స్తున్నాము. ప్లస్ మాకుటుంబం
ఎవరికీ మలేరియా పోకలదు.

పాలుడ్రిన్

(ఒక మార్కు)

నివారణకు దివ్యేషన్

మలేరియా నివారణకు దివ్యేషన్

• 1951 •

ఇండియాలో కేమికల్ ఇండస్ట్రీస్ (ఇండియా) లిమిటెడ్

12/9/51

